

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Revitalizace náboženské obce

A revitalization of parish

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Mgr. Pavel Kolář, Th.D., M. T. S.

Autor práce:

Bc. Jan Hlavsa

Praha 2016

Poděkování

Při této příležitosti bych chtěl poděkovat vedoucímu své diplomové práce, ThDr. Pavlu Kolářovi, Th.D. za podporující a podnětné vedení. Zároveň děkuji všem sestrám a bratrům, jmenovitě pak sestře faráře Mgr. Kamile Magdaleně Lukasové Čadové z Votic a bratru faráři Mgr. Davidu Frýdlovi z Vršovic za jejich pomoc a ochotu při zpracování informací pro praktickou část této práce, a také akad. mal. Bc Rostislavě Gažíkové Fečové za korekturu textu. Děkuji všem za jejich podporu a modlitby, které mi byly velkou oporou.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem „Revitalizace náboženské obce“ napsal samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne

Bc. Jan Hlavsa

.....

Anotace

Obnova základních funkcí náboženské obce v kontextu současné společnosti době je jednou ze základních otázek diskutovaných v Církvi československé husitské. Pozornost je věnována zejména institučním, ekonomickým a pastorálním aspektům revitalizace. Na závěr je předložen návrh obecné optimalizace činnosti vedoucí k revitalizaci.

Klíčová slova:

revitalizace, náboženská obec, Církev československá husitská, eklesiologie, církevní řády.

Annotation

A renewal of the fundamental functions of parish in the contemporary society is one of the most discussed issues in the Czechoslovak Hussite Church. This thesis deals with a revitalization of parish. Analysing a process of renewal of three different parishes, it draws general rules for revitalization and proposes steps for its implementation. A particular attention is paid to institutional, economic and pastoral aspects of this process.

Key words:

revitalization, parish, Czechoslovak Hussite Church, ecclesiology, ecclesiastical law.

Seznam zkratek

Biblické zkratky:

Dt - Deuteronomium

Fp – List Filipským

Ga – List Galatským

J – Janovo evangelium

Jr - Jeremiáš

L – Lukášovo evangelium

Mk – Markovo evangelium

Mt – Matoušovo evangelium

1P – 1. list Petrův

Ř – List Římanům

Sk – Skutky apoštolské

Ž – žalm(y)

Žd – List Židům

Jiné zkratky:

aj. – a jiné

apod. – a podobně

BK – Bible kralická

BR – Biskupská rada

cca – circa, tedy přibližně

CČM – Církev českomoravská

CČS – Církev československá

CČSH - Církev československá husitská

ČEP – Český ekumenický překlad

č. p. – číslo popisné

ČR – Česká republika

čs. - československý

DR – Diecézní rada

DS – Diecézní shromáždění

ed. - editor

ev. – eventuálně

FÚ – Farní úřad

hl. m. – hlavní město

HŘ – Hospodářský řád

HTF UK – Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy

MŠMT ČR – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

např. – například

NO – náboženská obec

obr. - obrázek

OŘ – Organizační řád

OSN – Organizace spojených národů

po Kr. – po Kristu

RS – Rada starších

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ŘDS – Řád duchovenské služby

ŘKC – Římskokatolická církev

s. – strana

SRC – Světová rada církví

str. – strana

tj. – to jest

tzn. – to znamená

tzv. – tak zvaný

UK –Univerzita Karlova

UNICEF – United Nations Childrens Fund (Dětský fond Organizace spojených národů)

ÚR – Ústřední rada

ZŠ –Základní škola

ZUŠ – Základní umělecká škola

Obsah

Úvod	13
1 Náboženská obec v kontextu řádů Církve československé husitské	15
1.1 Ústava Církve československé husitské	15
1.1.1 Znaký Církve československé husitské.....	16
1.1.2 Poslání Církve československé husitské.....	17
1.1.3 Členství v Církvi československé husitské a práva členů církve.....	17
1.1.4 Základy organizačního uspořádání	18
1.1.5 Základní ustanovení o majetku a hospodaření CČSH	19
1.2 Hospodářský řád Církve československé husitské.....	20
1.2.1 Příjmy a výdaje CČSH	20
1.2.2 Hospodaření CČSH	21
1.2.3 Smlouvy hospodářské povahy	22
1.2.4 Účelové fondy	23
1.2.5 Kontrolní činnost	23
1.3 Organizační řád Církve československé husitské	24
1.3.1 Náboženská obec CČSH	24
1.3.2 Diecéze.....	27
1.3.3 Církve v rámci státu	31
1.3.4 Celek církve.....	33
1.3.5 Duchovní správa církve.....	36
1.3.6 Další ustanovení Organizačního řádu CČSH.....	38

1.4 Řád duchovenské služby Církve československé husitské	39
1.4.1 Duchovenská služba v Církvi československé husitské	40
1.4.2 Služba dalšího duchovního a externího duchovního	42
1.4.3 Služba duchovního ve specifických službách	43
1.4.4 Služba jáhna	43
1.4.5 Služba kazatele, katechety a pastoračního asistenta	44
1.4.6 Služba biskupa	45
1.4.7 Služba vikáře	46
1.4.8 Služba diecézního metodika pro duchovní péči a vyučování náboženství	47
1.4.9 Služba patriarchy	47
1.4.10 Vzdělávání	48
1.4.11 Služební poměr duchovního	49
2 Praktická eklesiologie	55
2.1 Církev jako společenství a instituce	55
2.2 Náboženská obec	58
2.3 Historický vývoj sakrálního prostoru	62
3 Činnost náboženské obce	68
3.1 Základní činnost náboženské obce	69
3.1.2 Rada starších	70
3.2 Duchovenská práce v náboženské obci	71
3.3 Bohoslužba	72
3.3.1 Bohoslužba v Církvi československé husitské	74

3.3.2 Liturgický rok církve	75
3.3.3 Modlitba	79
3.4 Duchovní péče	83
3.5 Vzdělávání.....	85
3.6 Diakonie a charita.....	87
3.7 Misie	90
4 Náboženská obec CČSH Spořilov	94
4.1 Historie pražské části Záběhllice - Spořilov	94
4.2 Historie náboženské obce CČSH Spořilov	96
4.2.1 Předpoklady pro vznik NO CČS Záběhllice-Spořilov	96
4.2.2 Počátky činnosti NO CČS Záběhllice-Spořilov	96
4.2.3 Působení bratra ThDr. Aloise Spisara na Spořilově	97
4.2.4 Válečná léta spořilovského sboru.....	98
4.3 Revitalizační proces v náboženské obci CČSH Spořilov	100
4.3.1 Změna duchovního v NO Spořilov	100
4.3.2 Duchovní činnost NO CČSH Spořilov.....	101
4.3.3 Administrativní činnost NO CČSH Spořilov	105
4.3.5 Hospodářská činnost NO CČSH Spořilov.....	106
5 Náboženská obec CČSH Vršovice.....	108
5.1 Historie pražských Vršovíc	108
5.2 Historie náboženské obce CČSH Vršovice	109
5.2.1 Počátky činnosti NO CČSH Vršovice.....	109

5.2.2 Stavba vršovického sboru	109
5.2.3 Vršovické divadlo	110
5.3 Revitalizační proces v náboženské obci CČSH Vršovice.....	110
5.3.1 Změna duchovního v NO CČSH Vršovice	110
5.3.2 Duchovní činnost NO CČSH Vršovice	111
5.3.3 Administrativní činnost NO CČSH Vršovice	112
5.3.4 Hospodářská činnost NO CČSH Vršovice	113
6 Náboženská obec CČSH Votice	115
6.1 Historie města Votice	115
6.2 Historie náboženské obce CČSH Votice	117
6.3 Revitalizační proces v náboženské obci CČSH Votice	118
6.3.1 Změna duchovního v NO CČSH Votice.....	118
6.3.2 Duchovní činnost NO CČSH Votice	119
6.3.3 Administrativní činnost NO CČSH Votice	122
6.3.4 Hospodářská činnost NO CČSH Votice.....	122
7 Obecná optimalizace činnosti vedoucí k revitalizaci NO	123
7.1 Předstupně duchovenské služby	123
7.2 Proces přípravy pro duchovenskou službu.....	124
7.3 Ustanovení duchovního do náboženské obce.....	125
7.4 Období sžívání duchovního a náboženské obce	125
7.5 Společný duchovní život náboženské obce	127
7.6 Misijně-vzdělávací činnost.....	127

7.7 Partnerství a spolupráce.....	129
Závěr	131
Prameny a literatura	134
Obrazové přílohy	140

Úvod

Tématem této diplomové práce je revitalizace náboženských obcí Církve československé husitské. Důvodem výběru právě tohoto tématu byl můj vlastní praktický zájem, neboť pracuji jako duchovní – jáhen CČSH v konkrétní náboženské obci.

Během více než desetileté praxe v CČSH jsem získal zkušenosti týkající se vedení a práce v náboženské obci. Nejprve jsem působil jako kazatel, později jako jáhen. Mým prvním působištěm byla NO v Ústí nad Labem, kde jsem ve spolupráci s tamějším knězem a radou starších realizoval první pokus revitalizace a optimalizace obce. Po období přibližně pěti let intenzivní práci se dostavil úspěch - sbor v Ústí nad Labem se stal hospodářsky soběstačným. Realizovala se oprava budov v majetku církve a zároveň se obec stala duchovně aktivním místem, spirituálním komunitním centrem, které svou činností přispívalo též v oblasti sociální práce, školství a zdravotnictví. Naše činnost byla oceněna rovněž pražským biskupem. Proces, který vedl k revitalizaci obce, inspiroval i ostatní obce v rámci vikariátu.

Následně (v roce 2010) jsem byl ustanoven do náboženské obce Praha - Spořilov, kde působím dodnes. Tato náboženská obec měla také svá specifika, ale i obtíže při vedení, jako tomu bylo v ústecké obci. Pro revitalizaci obce jsem se rozhodl aplikovat obdobný postup jako v předchozím případě, přičemž cílem byl duchovní i ekonomický rozvoj obce.

Tyto praktické zkušenosti jsem chtěl popsat ve své diplomové práci, a to v kontextu základních ustanovení CČSH, jak jsou zachycena v příslušných církevních dokumentech (Ústava CČSH, Hospodářský řád CČSH, Organizační řád CČSH, Řád duchovenské služby CČSH.). Právní ustanovení cituji pokud možno v přesném znění, aby parafrází nedošlo ke zkreslení a významového posunu.

Pro porovnání svých zkušeností s revitalizací náboženské obce jsem vybral další dvě obce, které rovněž prošly procesem revitalizace (NO CČSH Praha – Vršovice a Votice).

V souvislosti s celkovým záměrem je tato diplomová práce rozdělena na část teoretickou a část praktickou, adekvátně rozdělené na kapitoly a podkapitoly. Pro názornost jsem jako přílohy k textu vybral obrazové materiály (fotografie, ukázky pastoračních dopisů a grafy).

Pro zpracování své diplomové práce jsem použil metodu rešerše, analýzy a komparace. Vycházím zejména z výše zmíněných dokumentů CČSH, z kronik tří vybraných náboženských obcí a z rozhovorů s duchovními, kteří tyto obce vedou. K objasnění tématu přispívá také sekundární odborná literatura uvedená v seznamu pramenů a literatury.

Záměrem a stanoveným cílem této diplomové práce je popsat proces revitalizace náboženské obce, porovnat praktické zkušenosti ze tří konkrétních náboženských obcí, jakož i vypracovat stručný návrh obecné optimalizace činnosti vedoucí k revitalizaci náboženské obce.

1 Náboženská obec v kontextu řádů Církve československé husitské

Níže uvedená ustanovení Ústavy CČSH a církevních řádů jsou zde ve velké míře citována v přesném znění proto, aby nedošlo ke zkreslení právních formulací. Jsou východiskem pro další text této diplomové práce, neboť jimi jsou dány obecné principy, které je třeba brát v potaz při dalších úvahách o revitalizaci sboru jakékoliv konkrétní náboženské obce.

1.1 Ústava Církve československé husitské

Základním dokumentem Církve československé husitské je Ústava CČSH, která vyjadřuje, jaká je povaha CČSH, její poslání, uspořádání a duchovní správa a co obnáší členství v ní. Na Ústavu CČSH navazují církevní řády, zvláště pak Organizační řád, Bohoslužebný řád, Řád duchovenské služby a Hospodářský řád CČSH.

Nynější Ústava CČSH v platném znění byla schválena na 3. zasedání VIII. sněmu dne 19. října 2002 v Praze, poté novelizována na 4. zasedání VIII. sněmu dne 25. června 2005 v Praze a na 5. zasedání VIII. sněmu dne 26. ledna 2008.

Podle preambule Ústavy CČSH „*Církev československou husitskou tvoří křesťané, kteří usilují naplnit současné snažení mravní a poznání vědecké Duchem Kristovým, jak se nám zachoval v Písmu svatém a v podání starokřesťanském a jak je dosvědčen hnutím husitským, českobratrským a dalším úsilím reformačním.*“¹ Tento vstupní text je novelizovanou verzí Pojmového určení Církve československé, jak je v době vzniku této nové církve zformuloval Alois Spisar. Tato definice se stala úvodním článkem zatímní Ústavy CČS, jak ji na 1. zasedání potvrdil I. řádný sněm CČS v srpnu 1924.

Pro srovnání ocitujme Spisarovu formulaci; nejenže vystihuje stále platnou podstatu, ale i věrně odráží tehdejší historicko-spoločenský kontext: „*Církev československou tvoří křesťané, kteří usilují naplnit současné snažení mravní a poznání vědecké Duchem Kristovým, jak se nám zachoval v Písmu svatém a v podání starokřesťanském, národu československému pak zachován jest hnutím husitským a českobratrským, živelně se kdysi*

¹ Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Preambule. [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: http://www.csh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

rozvinuvším v zemi české, moravskoslezské a slovenské.“² Pro úplnost porovnání dodejme, že přídomek „husitská“ přijala do svého názvu Církev československá v roce 1971 usnesením 1. zasedání VI. řádného sněmu CČS(H). Tímto krokem se tato církev teologicky vyprofilovala jako reformační církev husitského směru. V době nastupující normalizace sedmdesátých let 20. století se tak přihlásila k dědictví české reformace.

1.1.1 Znamky Církyve československé husitské

Podle Ústavy CČSH je tato církev je charakterizována těmito znamky:

„a) Pramenem její víry, zvěsti, nauky a jejího poslání je slovo Boží, dosvědčené Písmem a křesťanskou tradicí, zvláště starokřesťanskou, cyrilometodějskou, husitskou, bratrskou a vůbec reformační, kriticky vykládanou podle nauky Církyve československé husitské.

b) Nejvyšší normou je jí Duch Kristův, jemuž podléhá církev i její věřící ve víře, v životě a úsilí, v hlásání evangelia, v učení a v teologické tvorbě.

c) Její zásada svobody svědomí záleží v poslušnosti Ducha Kristova, k němuž poukazují řády církve.

d) Její články víry nejsou neměnitelnými dogmaty a nejsou předmětem, nýbrž vyjádřením a ukazatelem směru víry, kterou církev žije a vyznává.

e) Její bohoslovecká činnost je vedena zásadou úcty k vědeckému bádání.

f) Do zájmu církve patří všechny otázky lidského života individuálního a sociálního, zejména úsilí o mír a pokoj mezi lidmi, ve všech věcech, kdy církvi náleží, aby se k těmto otázkám veřejně vyjadřovala.

g) Církev a její Ústava spočívá na zásadách presbyterních, k nimž jsou přidruženy prvky episkopální.“³

² SPISAR, Alois. *Pojmové určení CČSH*. Citace in: KALENSKÝ, Jiří. *Historie sněmů CČSH*. [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/view.php?id=4>.

³ *Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Část první, hlava I., čl. 1.* [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: http://www.cesh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

1.1.2 Poslání Církve československé husitské

„Posláním Církve československé husitské je hlásat evangelium, vyznávat svou víru, svědčit o ní a uvádět ji v život, zejména pak

a) svědčit životem, slovem, tiskem a jinými vhodnými způsoby o Ježíši Kristu, jako Pánu a Spasiteli,

b) sloužit životu svých členů i jiných lidí, toužících po Božím slovu, podle svého poslání kázáním, bohosloveckým vedením, bohoslužbou, vysluhováním svátostí a mimosvátostnými obřady, vyučováním náboženství, pastorační péčí, duchovní péčí a další výchovou, sociální prací a další křesťanskou službou lásky i jinými vhodnými křesťanskými prostředky,

c) spolupracovat na díle Kristově s jinými církvemi a náboženskými společnostmi také i v zahraničí, k této práci ochotnými a spolupracovat na díle obecné spravedlnosti, humanity a pokoje se všemi lidmi dobré vůle.“⁴

1.1.3 Členství v Církvi československé husitské a práva členů církve

Příslušnost k církvi se v Ústavě CČSH nazývá členstvím v církvi. To se nabývá křtem a v případě osob pokřtěných v jiné církvi pak jejich přijetím. Podmínky přijetí do CČSH stanoví Organizační řád CČSH. „*Členství v církvi se uskutečňuje prostřednictvím členství v jednotlivých náboženských obcích. Svou víru osvědčují její členové účastí na životě církve, zvláště bohoslužebném a svátostném, čtením Písma, modlitbou, následováním Krista v lásce a službě a ve svědectví slovem i životem. Proto se členové církve podílejí také na organizačním a hospodářském životě církve a přispívají na její hmotné potřeby pravidelnými příspěvky, bohoslužebnými a účelovými sbírkami a dary.“⁵*

Podle Ústavy CČSH mají členové Církve československé husitské právo na službu církve; na účast na jednání shromáždění náboženské obce s právem hlasovacím; právo volit a být volen do církevních orgánů, přičemž toto právo musí být vykonáváno osobně; právo odvolat se proti rozhodnutí církevního orgánu k nejbližší nadřízenému orgánu církve; právo zřizovat, udržovat a případně spoluprovodovat zařízení, nadace a ústavy (zejména

⁴ Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 2. [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁵ Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 4, odst. 3. [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

zdravotní, sociální, školské a kulturní), které slouží poslání církve; a právo vychovávat duchovní, kazatele i odborné laické pracovníky pro dílo církve.⁶

1.1.4 Základy organizačního uspořádání

CČSH je tvořena křesťany československého husitského vyznání. Základní organizační jednotkou církve je náboženská obec (NO). Obec je tvořena členy církve, kteří mají obvykle bydliště v území obvodu NO, a dále duchovními a kazateli, kteří jsou v příslušné náboženské obci ustanoveni.⁷ „*Náboženské obce, mající sídlo v určité územní oblasti státu, kterou stanoví církevní sněm, tvoří diecézi (...), která je jako organizační jednotka církve církevní právnickou osobou. Jedna či více diecézí tvoří Církev československou husitskou v tomto státě (...).*“⁸

„*Pro usnadnění výkonu činnosti církve v diecézích mohou diecézní rady zřizovat vikariáty, které nejsou právnickými osobami.*“⁹ „*Církev a v jejím rámci církevní právnické osoby spravují své záležitosti příslušnými církevními orgány podle této Ústavy a v souladu s jejími ustanoveními podle církevních řádů.*“¹⁰

„*Podrobnosti o postavení a úkolech církevních orgánů, spolu s dalšími náležitostmi týkajícími se těchto orgánů (např. způsob volby, ustavování, svolávání, usnášení, počet členů, funkční období), mohou v souladu s touto Ústavou stanovit církevní řády schvalované církevním zastupitelstvem, zejména Organizační řád Církve československé husitské, ve věcech duchovní správy Řád duchovenské služby Církve československé husitské a ve věcech hospodaření Hospodářský řád Církve československé husitské.*“¹¹

Církevní zastupitelstvo zřizuje svým usnesením Diakonii a misii, která je jako právnická osoba zřizována pro činnost diakonickou a misijní. Tuto činnost rozvíjí CČSH

⁶ Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 5. [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: http://www.cesh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁷ Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 6, odst. 1 a 2. [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: http://www.cesh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁸ Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 6, odst. 3. [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: http://www.cesh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁹ Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 6, odst. 7. [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: http://www.cesh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

¹⁰ Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 6, odst. 9. [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: http://www.cesh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

¹¹ Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 6, odst. 10. [online]. [citováno dne 2016-03-09] Dostupné z: http://www.cesh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

v rámci svého poslání. Na základě usnesení církevního zastupitelstva zřizuje Diakonii a misii jako církevní právnickou osobu, případně jako např. obecně prospěšná společnost.¹²

Diecézní rady mohou za účelem usnadnění výkonu činnosti církve v diecézích zřizovat vikariáty, které však nejsou právnickými osobami.¹³ „*Ve vnitřním životě církve se vztahují na členy náboženských obcí, náboženské obce, na diecéze, církev a na církevní orgány, působící na území kteréhokoliv státu a na církev jako celek, tato Ústava, církevní řády a usnesení schválená církevním sněmem nebo církevním zastupitelstvem (...). Postavení náboženských obcí, diecézí a církve jako právních subjektů se v právních vztazích vůči třetím osobám řídí právním řádem příslušného státu.*“¹⁴

1.1.5 Základní ustanovení o majetku a hospodaření CČSH

Jmění církve je tvořeno majetkem církve v příslušném státě, majetek diecézí, náboženských obcí či dalších církevních právnických osob. „Církev a církevní právnické osoby jsou oprávněny nakládat se svým majetkem při plnění svých úkolů a v mezích své působnosti (...) podle této Ústavy a (...) Organizačního řádu a Hospodářského řádu.“¹⁵

Jde-li se o nemovitý majetek, církev je s ním oprávněna nakládat, tedy převádět, nabývat, darovat či zatěžovat věcným břemenem pouze po písemném souhlasu ústřední a posléze diecézní rady. Nájemní smlouvy NO schvaluje její diecézní rada. Majetek nemovitý spravuje náboženská obec v případě nabytí, převodu, darování, zřízení věcného břemene, zástavního práva. K těmto úkonům je nezbytný písemný souhlas ústřední rady CČSH. Pronájem, nájem či podnájem lze uskutečnit pouze se souhlasem diecézní rady.¹⁶

Hospodaření církve a církevních právnických osob probíhá podle ročních rozpočtů v souladu s Hospodářským řádem CČSH. Za řádné hospodaření v církvi jsou zodpovědné církevní orgány, jimž je rozhodování a jednání v těchto záležitostech svěřeno Ústavou

¹² *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část první, § 5, odst. 1. [online]. [citováno dne 2016-03-12] Dostupné z: <http://www.ccsh.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

¹³ *Ústava CČSH* v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 6, odst. 11 a 12. [online]. [citováno dne 2016-03-12] Dostupné z: http://www.ccsh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

¹⁴ *Ústava CČSH* v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 6, odst. 5. [online]. [citováno dne 2016-03-12] Dostupné z: http://www.ccsh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

¹⁵ *Ústava CČSH* v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 7, odst. 1. [online]. [citováno dne 2016-03-12] Dostupné z: http://www.ccsh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

¹⁶ *Ústava CČSH* v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 7, bod 2. [online]. [citováno dne 2016-03-12] Dostupné z: http://www.ccsh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

a církevními řády. Kontrola hospodaření v církvi přináležejí církevním revizním orgánům.¹⁷ Skladba základních příjmů a základních výdajů církve, zásady hospodaření v církvi a zřizování společných církevních fondů jsou upraveny předpisy Hospodářského řádu.¹⁸

1.2 Hospodářský řád Církve československé husitské

Hospodářská základna je nezbytná pro existenci každé fungující organizace, a to včetně církve. Již v roce 1924 přednesl svůj referát na téma budoucího hospodářského zabezpečení církve bratr František Plechatý, předseda Rady starších náboženské obce CČS v Praze - Nuslích. Po celou dobu své existence CČSH usiluje o soběstačnost v hospodaření, o vyrovnané příjmy a výdaje.

Hospodářský řád Církve československé byl schválen v březnu roku 1931 na 2. zasedání I. řádného sněmu CČS. V. řádný sněm CČS, který zasedal v říjnu 1961, svěřil Hospodářský řád CČS i Řád bratrské pomoci do kompetence církevního zastupitelstva. Usnesením sněmu bylo hospodaření celé církve sjednoceno.¹⁹

V Hospodářském řádu CČS, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1962, byl upřesněn poměr odpovědnosti za svěřený majetek, který spravují samostatné náboženské obce prostřednictvím RS. Z tohoto řádu vyplývá, že základní ekonomickou jednotkou v CČS je samostatná náboženská obec. Zmíněný Hospodářský řád byl novelizován nejprve v roce 1980, dále pak v roce 1991, 1995 a 2002.²⁰

Současný Hospodářský řád Církve československé husitské byl jakožto prováděcí církevní předpis k Ústavě CČSH schválen církevním zastupitelstvem na zasedání konaném ve dnech 8. a 9. 10. 2004 v Praze.

1.2.1 Příjmy a výdaje CČSH

Příjmy Církve československé husitské tvoří především:

¹⁷ *Ústava CČSH* v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 8, bod 1-3. [online]. [citováno dne 2016-03-12] Dostupné z: http://www.ccsh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

¹⁸ *Ústava CČSH* v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 8, bod 4. [online]. [citováno dne 2016-03-12] Dostupné z: http://www.ccsh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

¹⁹ KALENSKÝ, Jiří. *Historie sněmů CČSH*. [online]. [citováno dne 2016-05-28] Dostupné z: <http://www.csh.cz/view.php?id=43>.

²⁰ SALAJKA, Milan. *Řád a právo v ekumenické církvi II*. Praha: Husova československá bohoslovecká fakulta, 1975, s. 140-142.

„1. příspěvky členů na činnost církve, 2. sbírky kostelní (bohoslužebné) a účelové, 3. dary od členů církve i fyzických a právnických osob mimo církev, 4. příjmy získané při církevních úkonech, 5. výnosy z nemovitého i movitého majetku, tj. příjmy z jeho prodeje, pronájmu a zapůjčení za úplatu, dále úroky z vkladů u peněžních ústavů atp., 6. podíly z příjmů právnických osob založených církví a jejími organizačními jednotkami nebo z příjmů právnických osob, ve kterých má církev nebo její organizační jednotky kapitálovou účast, 7. dotace a příspěvky z prostředků veřejné správy a 8. jiné.“²¹

Výdaje Církve československé husitské jsou především na úhradu:

„1. materiálních nákladů, 2. nákupu služeb a nákladů nevýrobní povahy včetně darů, příspěvků a dotací, 3. poskytnutých půjček a úroků z výpůjček, 4. cestovného a jiných náhrad fyzickým osobám souvisejících s výkonem jejich funkcí, 5. mezd, platů, ostatních osobních nákladů a souvisejících výdajů placených zaměstnavatelem, 6. škod, 7. investičních nákupů, souvisejících výdajů a ostatních investičních výdajů.“²²

1.2.2 Hospodaření CČSH

Veškeré hospodaření církve a církevních právnických osob se řídí principem hospodárnosti, účelnosti a odpovědnosti (společné i individuální). Za hospodaření církve a církevních právnických osob jsou zodpovědné církevní orgány (...), jimž je Ústavou CČSH a Hospodářským řádem CČSH svěřeno rozhodování o nakládání s majetkem.²³

Církevní orgány musejí při svém hospodaření respektovat následující zásady:

„a) hospodařit podle schváleného rozpočtu v souladu se Směrnicí o rozpočtu a rozpočtovém provizoriu (...) schválená církevním zastupitelstvem; b) dodržovat smlouvy, převzaté smluvní závazky řádně plnit a smluvní nároky vymáhat; c) dluhy a ostatní finanční závazky uhradit ve sjednaných lhůtách; před lhůtou splatnosti se snažit uhradit ty závazky, u kterých je to možné a efektivní a nehrozí škodlivé dopady na ostatní hospodaření; d) dodržovat dispoziční právo; e) vést evidenci všeho movitého i nemovitého majetku, zajišťovat náležité doklady o vlastnictví a tam, kde by mohlo dojít k pochybnostem

²¹ Hospodářský řád CČSH v platném znění schválený ve dnech 8. a 9. 10. 2004. Část A, § 1-2. [online]. [citováno dne 2016-03-12] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/889-hospodarsky.pdf>.

²² Hospodářský řád CČSH v platném znění schválený ve dnech 8. a 9. 10. 2004. Část A, § 3. [online]. [citováno dne 2016-03-12] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/889-hospodarsky.pdf>.

²³ Hospodářský řád CČSH v platném znění schválený ve dnech 8. a 9. 10. 2004. Část A, § 4, odst. 1-2. [online]. [citováno dne 2016-03-12] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/889-hospodarsky.pdf>.

*o jeho rozsahu, jako např. u pozemků, se postarat o jeho řádné vymezení případně ohraničení; (...) f) dbát o to, aby byl veškerý nemovitý majetek udržován v dobrém stavu, řádně pojištěn a, pokud je pronajat nebo jinak svěřen do užívání, aby s ním bylo nakládáno v souladu s příslušnou smlouvou, bez neúměrného snižování nebo celkového ohrožení jeho hodnoty; g) hospodaření průběžně kontrolovat v souladu s postupy, termíny a zásadami stanovenými ve Směrnici o kontrolní činnosti (...) h) veškerou dokumentaci o hospodaření, zvláště smlouvy, listiny o právech a závazcích a všechny účetní doklady bezpečně ukládat nejméně po dobu zákonem stanovenou (...).*²⁴

Každá náboženská obec, vikariát a diecéze předkládají a schvalují rozpočet, řádnou účetní závěrku a výsledky hospodaření, rovněž projednává rozpočty na další následující rok, které schválí diecézní shromáždění jako nejvyšší orgán diecéze. Odpovědnost za vyrovnané a správné hospodaření NO přebírá rada starších (RS). Tu tvoří farář, předseda rady starších a finanční zpravodaj. Kontrolu za práci a činnost při vedení náboženské obce kontroluje revizor účtu v příslušné NO nebo revizní finanční výbor volený při diecézi. Rada starších je povinna při kontrole předložit veškeré doklady vztahující se k hospodaření v NO (např. smlouvy, faktury, účetní doklady příjmové a výdajové).²⁵

1.2.3 Smlouvy hospodářské povahy

Hospodářské smluvní vztahy jsou upravovány Ústavou CČSH a Hospodářským řádem: „*Smlouvy hospodářské povahy, případně jiné dokumenty, z nichž vyplývají církvi nebo církevní právnické osobě práva nebo povinnosti finanční nebo jiné hospodářské povahy, podléhají schválení statutárního orgánu církve nebo příslušné církevní právnické osoby a jsou platné pouze v případě, že jsou podepsány třemi jejími zástupci (...).*“ Dále pak „*podléhají smlouvy o nakládání s nemovitým majetkem, tj. o jeho nabytí, prodeji, převodu, zatěžování věcnými břemeny a jinými závazky vč. plného nebo částečného zatížení zástavou (...) předchozímu písemnému souhlasu ústřední rady CČSH v příslušném státě, který je v případě náboženské obce podmíněn souhlasem příslušné diecézní rady, jinak je neplatné. Toto ustanovení se týká i zřizování sídel právnických osob nebo míst podnikání osob samostatně výdělečně činných. Výjimkou (...) jsou nájemní smlouvy nebo*

²⁴ *Hospodářský řád CČSH* v platném znění schválený ve dnech 8. a 9. 10. 2004. Část A, § 4, odst. 3. [online]. [citováno dne 2016-03-12] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/889-hospodarsky.pdf>.

²⁵ *Hospodářský řád CČSH* v platném znění schválený ve dnech 8. a 9. 10. 2004. Část A, § 4, odst. 4. [online]. [citováno dne 2016-03-12] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/889-hospodarsky.pdf>.

*smlouvy obdobně sjednávané NO, jejichž uzavření je po schválení radou starších podmíněno schválením pouze příslušnou diecézní radou.*²⁶

1.2.4 Účelové fondy

Pro účely, které jsou v souladu s posláním církve, tak jak je definováno Ústavou ČČSH, mohou církve a církevní právnické osoby zřizovat vnitrocírkevní účelové fondy. „O zřízení, zrušení nebo změně účelu účelového fondu rozhoduje v případě účelového fondu NO shromáždění náboženské obce, v případě účelového fondu diecéze diecézní shromáždění a v případě účelového fondu celku církve církevní zastupitelstvo (...). Stejně orgány současně se zřízením účelového fondu stanoví pravidla činnosti a hospodaření s jednoznačně vymezeným účelem, (...). Jako příjmové položky do takových fondů mohou být zařazeny pouze takové příjmy, kterými (...) církev nebo daná církevní právnická osoba disponují. Hospodaření s prostředky účelových fondů podléhá kontrole příslušných církevních kontrolních orgánů. (...) Pro fond bratrské svépomoci se použijí ustanovení tohoto řádu spolu s navazujícím statutem.“²⁷

1.2.5 Kontrolní činnost

Kontrolní činnost v oblasti hospodaření církve je prováděna církevními revizní orgány, jimiž jsou: revizoři nebo revizní finanční výbor NO; v oblasti hospodaření NO; diecézní revizní finanční výbor v oblasti hospodaření diecéze a jejích NO; církevní revizní finanční výbor v oblasti hospodaření celocírkevních orgánů, diecézí a NO včetně církví, diecézí nebo NO, církevních zařízení bez právní subjektivity a účelových fondů.

Kontrola je prováděna soustavně, a to v souladu s ustanoveními Hospodářského řádu nebo prostřednictvím jednorázových kontrolních akcí. Cílem této kontrolní činnosti je zajistit dodržování všech zákonných ustanovení, církevních předpisů a navazujících směrnic. Funkcí revizorů a členů revizních finančních výborů jsou pověřováni členové církve, nejlépe s ekonomickým vzděláním a se znalostí účetnictví či seznámení s postupy

²⁶ *Hospodářský řád ČČSH* v platném znění schválený ve dnech 8. a 9. 10. 2004. Část A, § 4, odst. 5 a 6. [online]. [citováno dne 2016-03-13] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/889-hospodarsky.pdf>.

²⁷ *Hospodářský řád ČČSH* v platném znění schválený ve dnech 8. a 9. 10. 2004. Část A, § 4-5. [online]. [citováno dne 2016-03-13] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/889-hospodarsky.pdf>.

církevního účetnictví, relevantními zákonnými ustanoveními a příslušnými církevními předpisy. Postupy při kontrolách blíže stanovuje Směrnice o kontrole.²⁸

1.3 Organizační řád Církve československé husitské

Obecnou správu církve upravuje a stanovuje Organizační řád CČSH, který byl schválen církevním zastupitelstvem ve dnech 8. a 9. října 2004 v Praze v návaznosti na přijetí nové Ústavy CČSH (přijata na 3. zasedání VII. sněmu dne 19. října 2002). Poté byl OŘ novelizován na 4. zasedání VIII. sněmu CČSH dne 25. června 2005 a následně církevním zastupitelstvem konaným dne 12. listopadu 2005. Další novelizace jsou ze dne 5. listopadu 2005, ze dne 20. 9. 2006 a ze dne 8. června 2010. Organizační řád CČSH byl vyhlášen v Úředních zprávách č. 2/2010 jako prováděcí předpis k Ústavě CČSH.²⁹

Organizační řád CČSH má dvanáct částí. Pro účel této diplomové práce se soustředíme na prvních pět částí. První část OŘ obsahuje základní ustanovení o organizaci a správě v církvi. Druhá část je podrobně věnována náboženské obci jakožto základní organizační a správní jednotce CČSH. Třetí část se věnuje diecézi, čtvrtá církvi v rámci státu a pátá celku církve.

1.3.1 Náboženská obec CČSH

Organizační řád CČSH spolu s ústavou CČSH upravuje postavení, vznik, změny a zánik NO. Postavení a základní úkoly náboženských obcí jsou upraveny přímo Ústavou. Bohoslužebná střediska NO jsou ustavována příslušným shromážděním NO.³⁰

Významným organizačním nástrojem života církve je shromáždění náboženské obce definované v Organizačním řádu: „*Shromáždění NO je shromážděním jejich oprávněných členů, svolaným podle ustanovení tohoto řádu, aby, majíc na paměti poslání církve, se usnášelo o zásadních věcech týkajících se NO. (...) Oprávněnými členy shromáždění NO*

²⁸ *Hospodářský řád CČSH* v platném znění schválený ve dnech 8. a 9. 10. 2004. Část první, § 5, odst. 1-2. [online]. [citováno dne 2016-03-14] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/889-hospodarsky.pdf>.

²⁹ KALENSKÝ, Jiří. *Historie sněmů CČSH*. [online]. [citováno dne 2016-03-14] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/view.php?id=43>.

³⁰ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část druhá, § 6-8. [online]. [citováno dne 2016-03-20] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

jsou její zletilí, k právním úkonům způsobilí a občansky bezúhonní členové, kteří nejsou rozhodnutím příslušného kárného výboru zbaveni hlasovacího práva. ³¹

Jednání shromáždění NO probíhá podle jednacího řádu, shromáždění předseda předseda nebo jiný člen rady starších, k tomuto účelu pověřený, spolu s farářem v obci ustanoveným. *„Povinným předmětem jednání shromáždění NO jsou záležitosti určené v Ústavě a v církevních rádech a dále záležitosti, které k projednání určí rada starších, diecézní rada a které k projednání navrhnou revizoři NO či revizní finanční výbor. Shromáždění NO se usnází platně, přesahuje-li počet jeho oprávněných členů, zapsaných do listiny přítomných, počet členů rady starších.* ³²

Hlasování probíhá veřejně, nebo tajně (např. v případě, jedná-li se o volbu nebo o věci osobní). Podrobnosti hlasování jsou upraveny jednacím řádem shromáždění náboženské obce. Usnesení shromáždění NO jsou přijímána zpravidla nadpoloviční většinou hlasů přítomných členů. Každý oprávněný člen, který se podle prezenční listiny přítomných shromáždění zúčastnil, má právo proti usnesení shromáždění NO podat stížnost k diecézní radě. DR po projednání stížnosti s konečnou platností rozhodne ve věci usnesení shromáždění NO, tj. rozhodne o platnosti či neplatnosti přijatých usnesení. ³³

Správním a výkonným orgánem náboženské obce je rada starších (RS), jejímž úkolem je spolu s duchovní správou pečovat o křesťanský život v náboženské obci. Podle Ústavy CČSH rada starších NO zajišťuje běžné záležitosti své náboženské obce a provádí usnesení shromáždění NO a vyšších církevních orgánů. Jelikož je orgánem statutárním, je oprávněna činit právní úkony náboženské obce ve všech věcech. Pokud však jsou právní úkony náboženské obce vázány na souhlas vyššího církevního orgánu, smí je RS učinit až po doručení tohoto souhlasu. V opačném případě jsou tyto právní úkony od počátku neplatné i vůči třetím osobám.

Členem RS: jsou předseda rady starších, který je zvolen shromážděním NO, farář či ev. další duchovní, kteří jsou v příslušné náboženské obci ustanoveni, a další nejméně dva

³¹ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část druhá, § 9, odst. 1-3. [online]. [citováno dne 2016-03-20] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

³² *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část druhá, § 9, odst. 5. [online]. [citováno dne 2016-03-20] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

³³ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část druhá, § 9, odst. 7-10. [online]. [citováno dne 2016-03-27] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

laici, kteří byli zvoleni z řad členů shromážděním NO. Rada starších je ustavena na svém prvním, tj. ustavujícím zasedání, které je svoláno předsedou RS a na němž jsou z řad členů NO zvoleni místopředseda a finanční zpravodaj (dříve hospodář). Zároveň mohou být zvoleni i další funkcionáři RS, např. zapisovatel, tajemník, správce budov apod. Důležitým krokem je slib, který členové RS složí do rukou biskupa nebo jeho zástupce. Jde o „*slib věrného a odpovědného plnění úkolů, jež jsou radě starších Ústavou a církevními řády svěřeny.*“³⁴

Členy RS nemohou být současně manželé nebo osoby navzájem do druhého stupně příbuzné nebo sešvagřené. V odůvodněných případech jsou možné výjimky, které případně povoluje diecézní rada. Funkční období dosavadní RS končí ustavením nové rady starších, přičemž „*změna funkcí během funkčního období je možná. Za člena, který zemřel, z církve vystoupil, způsobilosti k právním úkonům pozbyl, funkce se vzdal nebo byl z funkce odvolán, nastupuje náhradník povoláný radou starších.*“³⁵

Organizační řád CČSH dále stanoví úkoly rady starších, jimiž je především: péče o křesťanský život v NO (spolu s duchovní správou); svolávání shromáždění NO a podávání zprávy o veškeré činnosti tomuto shromáždění, připravovat návrhy pro jeho usnášení a vykonávat jeho usnesení; péče o místnosti bohoslužebné a kancelářské a podle možností zajištění bytu faráři a duchovním; obstarávání běžných záležitostí NO; přijímat do pracovního poměru či do jiného pracovněprávního vztahu zaměstnance NO vždy na základě předchozího usnesení shromáždění NO, a to dle Hospodářského řádu CČSH; péče o archív NO podle řádů schválených ústřední radou; plnit další úkoly podle Organizačního řádu, Hospodářského řádu a Řádu duchovenské služby CČSH.³⁶

Zasedání rady starších se konají obvykle jedenkrát za měsíc, nejméně však jednou za čtvrt roku, přičemž zasedání svolává předseda nebo v jeho zastoupení místopředseda RS,

³⁴ *Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008.* Hlava I., čl. 21, odst. 3. [online]. [citováno dne 2016-03-27] Dostupné z: http://www.cesh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

³⁵ *Organizační řád CČSH v platném znění ze dne 8. 6. 2010.* Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část druhá, § 10, odst. 4-5. [online]. [citováno dne 2016-03-28] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

³⁶ *Organizační řád CČSH v platném znění ze dne 8. 6. 2010.* Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část druhá, § 11, odst. 4-5. [online]. [citováno dne 2016-03-28] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

případně jiný člen rady starších, který je k tomu pověřen. Usnášeníschopnost a přijetí usnesení je upraveno Ústavou.³⁷

Poradními a iniciativními orgány RS jsou komise složené z členů NO, které může zřizovat rada starších na základě svého usnesení. Tyto komise se zabývají projednáváním záležitostí ve svém oboru působnosti, připravují návrhy a náměty pro jednání RS. „Komise jsou ze své činnosti odpovědné radě starších, které podávají zprávu o své činnosti nejméně jednou za rok, anebo na základě výzvy rady starších k podání zprávy.“³⁸

1.3.2 Diecéze

Diecéze vzniká na základě usnesení církevního sněmu, buď z vlastního podnětu, nebo na základě společného návrhu, který předkládají alespoň tři náboženské obce, jež mají tvořit novou diecézi. Tento návrh schvalují shromážděními příslušných NO. Ustavující diecézní shromáždění je svoláno patriarchou CČSH. Poté, co je zvolen biskup nové diecéze, právě on pak pokračuje v řízení shromáždění.³⁹ Orgány diecéze jsou: diecézní shromáždění, diecézní rada, diecézní revizní finanční výbor, diecézní kárný výbor a orgány duchovní správy v diecézi.

Postavení, úkoly, složení, svolávání a jednání diecézního shromáždění je upraveno Ústavou CČSH.⁴⁰ Jednání diecézního shromáždění (DS), kterému předsedá biskup, případně jím určený člen diecézní rady, je stanoveno jednacím řádem. „Předmětem jednání jsou návrhy podané předsednictvem diecézního shromáždění, pracovními výbory diecézního shromáždění, diecézní radou; dále též návrhy přijaté diecézní radou od nižších církevních orgánů nebo vzešlé z usnesení diecézní synody duchovních, pokud byly tyto

³⁷ „Řádně svolaná rada starších je způsobilá jednat a usnášet se, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů; usnesení se přijímá nadpoloviční většinou hlasů přítomných, pokud Organizační řád nebo Hospodářský řád nepředepisuje vyšší kvalifikovanou většinu.“ In: Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava I., čl. 21, odst. 4. [online]. [citováno dne 2016-03-28] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

³⁸ Organizační řád CČSH v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část druhá, § 12, odst. 3. [online]. [citováno dne 2016-04-07] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

³⁹ Organizační řád CČSH v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Hlava I., § 19, odst. 1-2. [online]. [citováno dne 2016-04-07] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁴⁰ Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Část třetí, čl. 29-30, odst. 4. [online]. [citováno dne 2016-04-07] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

*návrhy doručeny diecézní radě alespoň pět týdnů před datem konání diecézního shromáždění.*⁴¹ Základní působnost DS je upravena Ústavou.⁴²

V rámci této působnosti je v kompetenci diecézního shromáždění zejména: volba orgánů církve (zástupci pro církevní zastupitelstvo a náhradníci jsou voleni tak, že na každých i započatých 10 NO v diecézi se volí po jednom zástupci a náhradníku, přičemž počet duchovních nemá zpravidla přesáhnout polovinu počtu jak zástupců, tak náhradníků); projednávání zprávy o činnosti diecézní rady a zprávy biskupa a usnesení o nich; schvalování statutu diecézní rady a diecézního revizního finančního výboru, potvrzování jednacích řádů, jež si tyto orgány schválily; plnění dalších úkolů podle Hospodářského řádu a Řádu duchovenské služby CČSH; volba biskupa ve zvláštním zasedání, jen k tomu účelu svolaném. Organizační řád stanovuje orgány a rozsah pracovních kompetencí v rámci NO, podmínky pro jejich vznik, zrušení či zánik. Dále stanovuje pracovní a územní kompetence diecézí jako nadřazených územních celků, jejich vznik, úkoly a pomocné orgány.⁴³ Hlasování na diecézním shromáždění probíhá veřejně nebo tajně, a to dle jednacího řádu. Orgánem příslušným k rozhodnutí o stížnostech, je ústřední rada.⁴⁴

Postavení, základní úkoly, složení a ustavení diecézní rady, volitelnost za člena diecézní rady je upravena Ústavou CČSH. Diecézní rada (DR) je svolávána biskupem příslušné diecéze či v jeho zastoupení místopředsedou, popř. členem, který je diecézní radou pověřen. Zasedání DR probíhají zpravidla jednou měsíčně, minimálně však jednou za tři měsíce. Usnášeníschopnost a přijetí usnesení je upravena Ústavou.⁴⁵

O stížnostech rozhoduje ústřední rada jakožto orgán příslušný k rozhodnutí. Usnesení diecézní rady může být také přijato též mimo rámec zasedání DR (*per rollam*), a to

⁴¹ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část třetí, § 21, odst. 3. [online]. [citováno dne 2016-04-12] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁴² *Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008*. Hlava II., čl. 30, odst. 4. [online]. [citováno dne 2016-04-12] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁴³ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část třetí, § 21, odst. 5-6. [online]. [citováno dne 2016-04-12] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁴⁴ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část třetí, § 21, odst. 7. [online]. [citováno dne 2016-04-12] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁴⁵ *Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008*. Hlava III., čl. 30, odst. 3; čl. 31 odst. 1 a čl. 33, odst. 1 a 2. [online]. [citováno dne 2016-04-12] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

způsobem a za podmínek, které upravuje jednací řád diecézní rady, schvalovaný diecézním shromážděním.⁴⁶ Jednání a podepisování za diecézní radu jménem církve je upraveno Ústavou.⁴⁷ „*Smlouvy mandátní, smlouvy o zastupování a plné moci, dále podání učiněná ke správním, soudním či jiným orgánům podepisuje biskup nebo jiný jím určený zástupce pouze na základě usnesení diecézní rady.*“⁴⁸

Základní úkoly diecézní rady jsou upraveny Ústavou.⁴⁹ V rámci této působnosti diecézní rada především: svolává diecézní shromáždění, podává mu zprávu o veškeré své činnosti, připravuje návrhy pro jeho usnášení, přednáší mu návrhy obcí, které se týkají diecézních úkolů, vykonává jeho usnesení a zajišťuje běžné záležitosti diecéze; dozírá na plnění úkolů duchovní správy a ostatní činnost náboženských obcí, a také jim při tom pomáhá; řídí volbu biskupa; zřizuje poradní orgány složené ze znalců určitého oboru pro řešení speciálních otázek; smiřuje spory náboženských obcí; pečuje o diecézní archiv, dozírá na vedení archivů náboženských obcí; plní další úkoly podle Hospodářského řádu CČSH a Řádu duchovenské služby CČSH.

Diecézní rada každé diecéze dále ustanovuje pro každou náboženskou obec faráře, případně podle potřeby NO i další duchovní. V kompetenci diecézní rady je také odvolávat je z funkce či překládat je na jiná místa či přijímat jejich rezignaci. DR rovněž ústřední radě předkládá návrh na jejich přijetí do služebního poměru, jakož i na propuštění ze služebního poměru, a to podle Ústavy, Organizačního řádu a Řádu duchovenské služby CČSH. Diecézní rada taktéž přijímá do pracovního poměru či do obdobného pracovněprávního vztahu zaměstnance, kteří pracují v úřadu diecézní rady. Úlohou DR je také určovat počet, rozhraničení a úkoly vikariátů a řízení jejich činnosti.⁵⁰

Diecézní rada může svým usnesením zřizovat komise diecézní rady či diecéze, které jsou poradními a iniciativními orgány DR, a to pro plnění svých či diecézních úkolů.

⁴⁶ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část třetí, § 22, odst. 3. [online]. [citováno dne 2016-04-12] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁴⁷ *Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008*. Hlava III., čl. 31-32. [online]. [citováno dne 2016-04-12] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁴⁸ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část třetí, § 22, odst. 10. [online]. [citováno dne 2016-04-12] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁴⁹ *Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008*. Hlava III., čl. 33, odst. 4. [online]. [citováno dne 2016-04-12] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁵⁰ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část třetí, § 23. [online]. [citováno dne 2016-04-15] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

Diecézní rada těmto komisím svěřuje dílčí úkoly.⁵¹ Kontrola hospodaření diecézní rady je upravena Ústavou a Hospodářským řádem CČSH, jenž blíže upravuje činnost diecézního revizního finančního výboru.⁵²

NO v určité diecézi jsou sdruženy ve vikariátu, v jehož čele stojí vikář. „*Vikariáty (...) pečují o to, aby se církevní činnost ve sdružených náboženských obcích prohlubovala a zlepšovala ve smyslu poslání církve a aby bylo při této činnosti dbáno platných řádů. Vikariáty se dále radí o věcech diecéze a navrhují diecézním radám jejich řešení. Orgány vikariátu jsou vikariátní shromáždění, vikariátní konference duchovních a vikář.*“⁵³ Nejméně jednou za rok se schází vikariátní shromáždění, které je tvořeno duchovními a laiky NO v obvodu vikariátu; toto shromáždění má hlavně pastorační charakter. Zpravidla desetkrát za rok je svolávána vikariátní konference duchovních, která je tvořena všemi duchovními ustanovení v obvodu vikariátu a projednává především záležitosti, které se týkají teologické práce v příslušném vikariátu.

Zástupcem biskupa v dané diecézi je vikář, který v rámci svého pověření dozoruje výkon duchovní správy ve svém vikariátu a poskytuje náboženským obcím radu a pomoc v těchto věcech. Vikář je oprávněn svolávat vikariátní shromáždění a vikariátní konference duchovních, jejichž zasedání řídí. Svolává a řídí též porady členů RS náboženských obcí v obvodu působnosti vikariátu. Svému nadřízenému, tedy biskupovi, podává zprávy o své činnosti a o činnosti vikariátu a jeho orgánů. Rovněž biskupovi předkládá návrhy a náměty, které vzešly z jednání vikariátních orgánů a porad členů RS jednotlivých náboženských obcí.

Vikář spolu s jedním dalším duchovním a dvěma volenými laiky tvoří vikariátní radu, je-li vikariátním shromážděním ustanovena.⁵⁴

⁵¹ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část třetí, § 24. [online]. [citováno dne 2016-04-15] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁵² *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část třetí, § 25. [online]. [citováno dne 2016-04-15] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁵³ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část třetí, § 26, odst. 1. [online]. [citováno dne 2016-04-15] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁵⁴ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část třetí, § 26, odst. 4-5. [online]. [citováno dne 2016-04-21] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

V rámci své územní působnosti plní diecéze úkoly a pravomoci ve vztahu k duchovním a kazatelům, kteří jsou ve služebním poměru k církvi v příslušné diecézi a v jejích církevních organizačních jednotkách. „*Ve věcech, v nichž se na služební poměr vztahují některé předpisy příslušného státu, v němž církev působí (zejména některá ustanovení předpisů v oblasti pracovněprávní, v oblasti nemocenského či sociálního pojištění apod.) a v těchto předpisech jsou uváděna práva a povinnosti zaměstnavatele, plní tyto úkoly příslušná diecéze prostřednictvím diecézní rady a za plnění těchto úkolů odpovídá.*“⁵⁵

Odborné, organizační a správní úkoly k zajištění činnosti orgánů diecéze, jakož i metodickou pomoc orgánům NO vykonává zejména úřad diecéze, který však svou činností nezasahuje do působnosti diecézních církevních orgánů ani do působnosti orgánů náboženských obcí nebo vikariátů. Základní organizační uspořádání úřadu diecéze je schvalováno diecézním shromážděním. Úřad diecéze vede ředitel jmenovaný diecézní radou a součástí úřadu diecéze je také tajemník diecézní rady, jenž je podřízen přímo biskupovi jakožto předsedovi diecézní rady. Biskup stojí v čele úřadu diecéze. Funkce tajemníka DR a ředitele úřadu diecéze může být kumulována, tzn., že ji může vykonávat jedna osoba.⁵⁶

1.3.3 Církev v rámci státu

Církev československou husitskou v příslušném státě tvoří diecéze, které mají v tomto státě své sídlo. Ústřední rada CČSH je správním, výkonným a statutárním orgánem církve v příslušném státě. „*Ve státě, kde je zřízena pouze jediná diecéze, plní postavení a úkoly ústřední rady diecézní rada spolu se svými vlastními úkoly.*“⁵⁷ Toto se aktuálně týká Bratislavské diecéze, která je na území Slovenské republiky jedinou diecézí CČSH.

Usnesení orgánů celku CČSH, jimiž jsou církevní sněm a církevní zastupitelstvo, jsou závazná pro celek CČSH (...). Stejně tak působnost dalších orgánů celku CČSH

⁵⁵ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část třetí, § 27, odst. 2. [online]. [citováno dne 2016-04-21] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁵⁶ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část třetí, § 28, odst. 3-7. [online]. [citováno dne 2016-04-21] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁵⁷ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část čtvrtá, § 29. [online]. [citováno dne 2016-05-02] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

(církvní revizní finanční výbor, kárný výbor a orgány duchovní správy církve) se týká církve, jež působí v rámci každého státu, způsobem a v rozsahu dle Ústavy a církvních řádů. Ústřední rada (ÚR) působí vždy v rámci území státu, v němž CČSH působí a v němž je podle Ústavy CČSH zřízena ústřední rada. Ústřední rada je svolávána zpravidla jednou měsíčně patriarchou, místopředsdou ÚR, popřípadě pověřeným členem ústřední rady. Usnášeníschopnost a přijetí usnesení ústřední rady je upravena Ústavou.⁵⁸

Orgánem, který je příslušným k rozhodnutí o stížnosti, je podle Organizačního řádu církvní zastupitelstvo. Usnesení ÚR může být rovněž přijato *per rollam*, tedy mimo rámec jejího zasedání. „*Podrobnosti k činnosti ústřední rady, k pravidlům svolávání a působnosti jejího předsednictva (prezidia) a obdobné náležitosti upravuje v souladu s Ústavou a církvními řády statut ústřední rady, který schvaluje církvní zastupitelstvo.*“⁵⁹

Před zasedáním ústřední rady se zpravidla schází biskupská rada (BR), aby projednala záležitosti duchovní správy a obdobné záležitosti, které jsou zařazeny do programu zasedání ÚR. Na základě výsledků jednání je BR oprávněna předkládat ústřední radě k projednání návrhy, náměty a připomínky, jež ústřední radě předkládá zpravidla biskup. ÚR je pak povinna tyto návrhy projednat, ve svém rozhodování však jimi není vázána.

Jednání a podepisování smluv za ústřední radu jménem církve je dáno Ústavou.⁶⁰ Smlouvy a podání učiněná ke správním, soudním či jiným orgánům podepisuje patriarcha nebo jiný jím určený zástupce, a to jen na základě usnesení ústřední rady.⁶¹

Úkoly ústřední rady jsou upraveny Ústavou CČSH⁶² a tímto Organizačním řádem. Na základě toho je úlohou Ústřední rady především: připravovat návrhy pro jednání sněmu a církvního zastupitelstva a vykonávat jejich usnesení; pečovat o celkové zájmy církve v rámci příslušného státu ve smyslu Ústavy a církvních řádů, podle usnesení církvního

⁵⁸ Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava III., čl. 48, odst. 4. [online]. [citováno dne 2016-05-02] Dostupné z: http://www.ccsh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁵⁹ Organizační řád CČSH v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část čtvrtá, § 30-31, odst. 10. [online]. [citováno dne 2016-05-12] Dostupné z: <http://www.ccsh.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁶⁰ Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava III., čl. 48, odst. 5. [online]. [citováno dne 2016-05-12] Dostupné z: http://www.ccsh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁶¹ Organizační řád CČSH v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část čtvrtá, § 31, odst. 12. [online]. [citováno dne 2016-05-12] Dostupné z: <http://www.ccsh.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁶² Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava III., čl. 46, odst. 1-2. [online]. [citováno dne 2016-05-12] Dostupné z: http://www.ccsh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

sněmu a církevního zastupitelstva zajišťovat úkoly správní, organizovat výchovu a vzdělání duchovenstva v dohodě s diecézemi a vydávání knih liturgických a učebních.

Dalším úkolem ÚR je: podílet se na organizování volebního řízení patriarchy na základě usnesení církevního zastupitelstva; ustanovovat duchovní a kazatele pro službu v ústředí církve; zřizovat poradní orgány složené ze znalců určitého oboru za účelem řešení speciálních otázek; stanovovat zkušební řády a ustanovovat komisi pro zkoušení duchovních podle Řádu duchovenské služby CČSH; podávat zprávu o veškeré své činnosti církevnímu zastupitelstvu a skládat mu účet z hospodaření a ze správy jmění církve; smiřovat spory diecézí; pečovat o ústřední archívy CČSH a plnit další úkoly podle tohoto Organizačního řádu, Hospodářského řádu a Řádu duchovenské služby CČSH. Ústřední rada může k plnění svých úkolů a úkolů své církve také zřizovat komise ústřední rady (církve), které jsou poradními a iniciativními orgány ÚR a jimž jsou svěřovány dílčí úkoly, a to svým usnesením.⁶³

1.3.4 Celek církve

Celek církve je vytvořen církvemi, které působí v jednotlivých státech. Působnost celku církve vykonávají celocírkevní orgány, tak jak je uvedeno ve čtvrté části Ústavy CČSH. „Celek církve nečiní právní úkony vůči třetím osobám. Činnost celocírkevních orgánů z hlediska organizačního a hospodářského zajišťuje úřad ústřední rady v České republice; rozpočtové zajištění nákladů spojených s činností celocírkevních orgánů je pro každý rok schvalováno církevním zastupitelstvem podle Hospodářského řádu CČSH.“⁶⁴

Celocírkevní působnost pro církve v jednotlivých státech a pro církve jako celek má v kompetenci celocírkevní sněm, jehož postavení, úkoly, složení, svolávání a jednání církevního sněmu upravuje Ústava CČSH.⁶⁵ Celocírkevnímu sněmu předsedá patriarcha nebo člen předsednictva církevního sněmu, jenž byl k tomuto úkolu určen usnesením sněmu. Jednání sněmu probíhá podle jednacího řádu, který si sněm stanoví. Tento řád upravuje volbu a působnost pracovního předsednictva, jakož i dalších pracovních orgánů.

⁶³ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část čtvrtá, § 32-33. [online]. [citováno dne 2016-05-22] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁶⁴ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část pátá, § 35. [online]. [citováno dne 2016-05-22] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁶⁵ *Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008*. Hlava IV., čl. 52-53. [online]. [citováno dne 2016-05-29] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

Předmětem jednání církevního sněmu jsou návrhy, které podávají předsednictvo sněmu, sněmovní výbory, církevní zastupitelstvo, ústřední rada, diecézní shromáždění a diecézní rady; dále pak návrhy, které ÚR přijala od nižších církevních orgánů nebo které vzešly z usnesení generální synody duchovních. „Usnesení církevního sněmu se přijímá nadpoloviční většinou hlasů přítomných členů, pokud Ústava nebo církevní řády nevyžadují vyšší (kvalifikovanou) většinu. Pro změnu Ústavy se vyžaduje souhlas alespoň nadpoloviční většiny přítomných členů sněmu.“⁶⁶

Hlasování církevního sněmu je veřejné nebo tajné, např. pokud jde o volbu nebo o věci osobní, anebo v případě se na tajném hlasování usnesl církevní sněm. Podrobnosti jsou určeny v jednacím řádu církevního sněmu. Zvláštní zasedání církevního sněmu je svoláváno usnesením církevního sněmu nebo církevního zastupitelstva.⁶⁷ Složení, postavení a úkoly církevního zastupitelstva spolu s dalšími náležitostmi upravuje Ústava CČSH.⁶⁸

Církevní zastupitelstvo je tvořeno zástupci zvolenými diecézními shromážděními a dalšími účastníky s právem hlasovacím. Takovými členy církevního zastupitelstva jsou: „a) zástupci diecézí zvolení diecézními shromážděními podle článku 30 odst. 2 písm. g) a odst. 3 této Ústavy, b) členové a tajemníci ústřední rady, c) zástupce Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy – kněz Církve československé husitské.“⁶⁹

Jednání církevního zastupitelstva se mohou rovněž zúčastnit členové s hlasem poradním, jimiž jsou členové církevního revizního finančního výboru, církevního kárného výboru a Právní rady, jakož i duchovní a kazatelé, kteří jsou ustanoveni při ÚR. Církevní zastupitelstvo ze svého středu volí stálé předsednictvo církevního zastupitelstva, které pak působí v období mezi zasedáními církevního zastupitelstva.

V duchu poslání církve a v souladu s Ústavou CČSH jsou církevním zastupitelstvem schvalovány církevní řády a celocírkevní předpisy, není-li to vyhrazeno církevnímu sněmu.

⁶⁶ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část pátá, § 36, odst. 4. [online]. [citováno dne 2016-05-29] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁶⁷ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část pátá, § 36, odst. 7. [online]. [citováno dne 2016-05-29] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁶⁸ *Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008*. Hlava IV., čl. 54-56. [online]. [citováno dne 2016-05-29] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁶⁹ *Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008*. Hlava IV., čl. 54. [online]. [citováno dne 2016-05-29] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

Církevní zastupitelstvo dále rozhoduje o všech zásadních věcí církve jako celku, nejsou-li vyhrazeny sněmu, a zejména také zásadní věci, které se týkají majetku a hospodaření církve. Projednává rovněž zprávy ÚR o činnosti, rozpočtu a výsledcích hospodaření církve v příslušném státě, zprávy diecézních rad o činnosti, rozpočtu a výsledcích hospodaření jednotlivých diecézí, a stanovuje výši základního (tedy nejnižšího) ročního příspěvku členů CČSH. Církevní zastupitelstvo má dále za úkol pečovat o celkové zájmy církve, o jednotu ve věcech věroučných, bohosloveckých a bohoslužebných a plnit i další úkoly, jež jsou výslovně uvedené v Ústavě.⁷⁰ Jednání církevního zastupitelstva probíhá dle jednacího řádu, který si samo stanoví. Církevnímu zastupitelstvu předsedá zpravidla patriarcha CČSH. Církevní zastupitelstvo je zavázáno plnit úkoly podle Hospodářského řádu CČSH a Řádu duchovenské služby CČSH.⁷¹

Pro dobu do příštího zasedání církevního zastupitelstva je ustanoveno stálé předsednictvo církevního zastupitelstva. Mezi jeho úkoly patří: „a) průběžná kontrola plnění úkolů z usnesení církevního zastupitelstva; b) spolupráce na přípravě příštího zasedání církevního zastupitelstva; c) vyhlásování církevních předpisů schválených církevním zastupitelstvem; d) provedení výkonu pravomocného rozhodnutí právní rady, jestliže dotčený orgán neprovedl výkon rozhodnutí ve stanovené lhůtě.“⁷²

Stálé předsednictvo církevního zastupitelstva je tvořeno předsedy a místopředsedy ústředních rad v jednotlivých státech, dále pak po dvou členech (jeden duchovní a jeden laik) za každou diecézi, kteří jsou zvoleni církevním zastupitelstvem. Stálé předsednictvo je svoláváno patriarchou, který též zasedání řídí. Zastoupit ho může pouze člen předsednictva, které ho svým usnesením k tomu určí.

Kontrola hospodaření v CČSH je upravena Ústavou⁷³, zatímco činnost církevního revizního finančního výboru blíže upravuje Hospodářský řád CČSH.

Biskupové všech diecézí Církve československé husitské tvoří Biskupskou radu.⁷⁴

⁷⁰ *Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008.* Hlava IV., čl. 53. [online]. [citováno dne 2016-06-28] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁷¹ *Organizační řád CČSH v platném znění ze dne 8. 6. 2010.* Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část pátá, § 37, odst. 4-5. [online]. [citováno dne 2016-05-31] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁷² *Organizační řád CČSH v platném znění ze dne 8. 6. 2010.* Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část pátá, § 37, odst. 6. [online]. [citováno dne 2016-05-31] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁷³ *Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008.* Hlava IV., čl. 56. [online]. [citováno dne 2016-05-31] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

1.3.5 Duchovní správa církve

Šestá část Organizačního řádu CČSH pojednává o duchovní správě církve, jejím základním poslání, vedení a úkolech a duchovní správy. Základní poslání a úkoly duchovní správy, jakož i služba duchovních a kazatelů jsou upraveny Ústavou.⁷⁵ Podmínky způsobilosti k duchovnímu povolání jsou stanoveny Ústavou a Řádem duchovenské služby CČSH.

Ve věcech duchovní správy zastupuje náboženskou obec farář. Jako virilní člen RS ji podporuje při plnění jejích úkolů, tak jak je uloženo v Ústavě a v církevních řádech. O své činnosti a o stavu duchovní péče v NO je povinen podávat radě starších zprávu na každé její schůzi. Postavení a základní úkoly faráře jsou upraveny Ústavou⁷⁶, podrobnosti pak jsou stanoveny v Řádu duchovenské služby CČSH.⁷⁷

Farář zastupuje náboženskou obec navenek ve všech věcech duchovní správy. „Uvedení faráře do funkce přísluší biskupovi nebo jím pověřenému zástupci, který před náboženskou obcí přijme jeho slib věrného plnění úkolů duchovní správy. Po uvedení do funkce převezme farář protokolárně vedení farního úřadu. Dále za účasti zástupce diecézních orgánů a náboženské obce je protokolárně seznámen se stavem NO.“⁷⁸

Církevním orgánem, jehož činnost spočívá v plnění poslání a úlohy církve ve veřejné sféře v souladu se zákony státu a podle zvláštních právních předpisů, je farní úřad NO. Farní úřad (FÚ) působí při každé náboženské obci. Činnost FÚ spočívá např. v konání obřadů, při nichž jsou uzavírány církevní sňatky, v zajišťování správních činností s tím spojených, ve vyučování náboženství na státních školách a ve výkonu duchovenské služby v ozbrojených silách státu, v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova.

⁷⁴ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část pátá, § 38. [online]. [citováno dne 2016-05-31] Dostupné z: <http://www.ccsh.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁷⁵ *Ústava CČSH* v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava III., čl. 9-14. [online]. [citováno dne 2016-05-31] Dostupné z: http://www.ccsh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁷⁶ *Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008*. Hlava III., čl. 12, odst. 1; 14, odst. 1 a 24-25. [online]. [citováno dne 2016-06-01] Dostupné z: http://www.ccsh.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁷⁷ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. § 2. [online]. [citováno dne 2016-06-01] <http://www.ccsh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

⁷⁸ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. § 42. [online]. [citováno dne 2016-06-01] <http://www.ccsh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

Farní úřad je tvořen farářem, případně dalšími duchovními, kteří jsou ustanoveni v NO. FÚ vždy vede farář, který je za vedení farního úřadu a za činnost dalších duchovních působících ve FÚ odpovědný biskupovi příslušné diecéze. „Vedení farního úřadu přísluší faráři s kněžským svěcením ustanovenému v náboženské obci, popřípadě faráři ustanovenému pro administrování náboženské obce (administrátorovi), anebo faráři, kterého biskup vedením farního úřadu pověří.“⁷⁹

Diecézní rada může v náboženské obci v případě potřeby ustanovit kromě faráře další duchovní, jejichž postavení a základní úkoly dalších duchovních v náboženské obci upravuje Ústava CČSH.⁸⁰

Písemnosti FÚ, označené záhlavím, jsou označeny razítkem farního úřadu a podepisovány farářem. Takové listiny jsou používány pouze pro výkon činnosti církve ve veřejné sféře (např. církevní sňatky, činnost ve státních či veřejných institucích – zdravotnictví, školství apod.). Farní úřad se ve své činnosti ve veřejné sféře řídí příslušnými právními a navazujícími církevními předpisy, které vydává ústřední rada.⁸¹

Vedením duchovní správy diecéze je pověřen volený biskup, jehož postavení a úkoly upravuje Ústava a Řád duchovenské služby CČSH. Volební řízení zahajuje diecézní rada. Biskup je volen diecézním shromážděním, které je k tomu účelu zvláště svolané. Zvolen je ten kandidát, jenž získá nadpoloviční většinu platných hlasů, přičemž v případě rovnosti hlasů rozhoduje los. „Zvolený biskup se ujme funkce ordinací, instalací a složením slibu věrného a odpovědného plnění úkolů, jež jsou mu církví svěřeny.“⁸²

V čele duchovní správy církve stojí volený patriarcha v hodnosti biskupa, jehož postavení a úkoly patriarchy upravuje Ústava a podrobnosti stanoví Řád duchovenské služby CČSH. Volební řízení zahajuje církevní zastupitelstvo, které pro organizování volebního řízení zvolí zvláštní komisi a určí její úkoly. Patriarcha je volen církevním sněmem, který je k tomu účelu zvláště svolaný. Zvolen je ten z kandidátů, který získá

⁷⁹ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část šestá, § 43, odst. 3. [online]. [citováno dne 2016-06-01] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁸⁰ *Ústava CČSH* v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava III., 24-25. [online]. [citováno dne 2016-06-02] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁸¹ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část šestá, § 43, odst. 4. [online]. [citováno dne 2016-06-02] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁸² *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část šestá, § 47, odst. 4. [online]. [citováno dne 2016-06-02] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

nadpoloviční většinu platných hlasů, v případě rovnosti hlasů se volba opakuje. „Zvolený patriarcha se ujme funkce ordinací, instalací a složením slibu věrného a odpovědného plnění úkolů, jež jsou mu církví svěřeny. Zastával-li před volbou v církvi jinou funkci, zůstane mu zachována tím, že se jeho působení v ní přerušuje na dobu jeho funkce patriarchy (...).“⁸³

1.3.6 Další ustanovení Organizačního řádu CČSH

Sedmá část Organizačního řádu CČSH pojednává o vzniku a zániku služebního poměru duchovních a kazatelů a externím výkonu duchovenské služby.

Osmá část Organizačního řádu CČSH je věnována církevní kázni členů CČSH. „Chybuje-li někdo, ať z nedbalosti nebo úmyslně, upozorní ho bratři nebo sestry na zásady křesťanského života. Chybuje-li někdo dále, napomene jej předseda příslušné rady nebo služební představený. Jestliže napomenutý ani potom od svého nesprávného jednání neupustí, může mu příslušná rada dát výstrahu. Jestliže ani výstraha nepomůže, může příslušná rada navrhnout zavedení kárného řízení.“⁸⁴ Kárné řízení je zavedeno rovněž vůči funkcionářům nebo duchovním, ustanoveným v duchovní správě nebo v církevní administrativě, pokud z nedbalosti nebo úmyslně porušují své povinnosti, které vyplývají z jejich funkce či příslušnosti k církvi. Příslušný kárný výbor uloží na uvedené kárné činy přiměřené kárné opatření, a to podle ustanovení Kárného řádu CČSH.

Devátá část Organizačního řádu CČSH se zabývá právní radou, a to jejím postavením, úkoly a postupem při výkonu rozhodnutí.⁸⁵

Desátá část obsahuje zvláštní ustanovení ohledně Bohoslovecké koleje patriarchy dr. Karla Farského, Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy (HTF UK) a Husova institutu teologických studií (HITS). Bohoslovecká kolej dr. Karla Farského je organizační

⁸³ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část sedmá, § 50, odst. 4. [online]. [citováno dne 2016-06-02] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁸⁴ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část osmá, § 55, odst. 1. [online]. [citováno dne 2016-06-05] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁸⁵ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část devátá, § 56-57. [online]. [citováno dne 2016-06-05] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

jednotkou církve bez právní subjektivity a je spravována Ústřední radou CČSH.⁸⁶ Základní vztahy mezi HTF UK a církví jsou upraveny Ústavou. Vnitřní předpisy Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy schvaluje CČSH usnesením církevního zastupitelstva.⁸⁷

HITS je „církevní vzdělávací institucí, která je určena především pro teologickou a praktickou přípravu pro výkon budoucího povolání katechetů, pastoračních asistentů a kazatelů v tříletých studijních oborech teologie a pastore. Je určena též pro další vzdělávání duchovních a kazatelů církve v rámci celoživotního vzdělávání.“⁸⁸

Jedenáctá část Organizačního řádu CČSH obsahuje ustanovení společná, jako jsou vyhlášení řádů a předpisů, zápisy z jednání orgánů, jednacích řády, obsahem dvanácté části OŘ jsou ustanovení přechodná a závěrečná.⁸⁹

1.4 Řád duchovenské služby Církve československé husitské

Řád duchovenské služby CČSH (ŘDS) je prováděcí církevní předpis k Ústavě Církve československé husitské. Byl přijat církevním zastupitelstvem, které se konalo ve dnech 8.-9. 10. 2004 v Praze, poté schválen ve znění novelizace na 4. zasedání VIII. sněmu CČSH dne 25. června 2005 v Praze, církevním zastupitelstvem konaným dne 6. prosince 2008 v Brně, církevním zastupitelstvem konaným dne 8. června 2010 v Praze a církevním zastupitelstvem konaným dne 23. listopadu 2013 v Praze.

Východiska pro Řád duchovenské služby CČSH jsou formulována v Preambuli ŘDS, která se zakládá na biblickém svědectví:⁹⁰ „*Pravým knězem Božího lidu je obětovaný, vzkříšený a oslavený Ježíš Kristus. Svolává nás a vždy znovu sjednocuje v jedinou, svatou a obecnou církev tak, jak ji založil, když si vyvolil, vyučil a jedinečným posláním pověřil kruh apoštolů. Z jeho milosti je i společenství církve jako společenství svatého kněžstva*

⁸⁶ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část desátá, § 58-59. [online]. [citováno dne 2016-06-05] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁸⁷ *Ústava CČSH* v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Hlava IV., 64. [online]. [citováno dne 2016-06-28] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

⁸⁸ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část desátá, § 59, odst. 9. [online]. [citováno dne 2016-06-05] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁸⁹ *Organizační řád CČSH* v platném znění ze dne 8. 6. 2010. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část jedenáctá a dvanáctá, § 61-66. [online]. [citováno dne 2016-06-05] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

⁹⁰ Mk 3,13 –19; 1 Tm 1,12; 1K 12,4 –7 (ČEP).

vyvoleno k obětnímu obecenství v jediné, pravé a provždy dostačující oběti Kristově. Podíl na tomto svěřeném obecném kněžství Kristovy církve je dán každému, kdo byl svátostí křtu vtělen do obecenství Boží církve, ve svátosti večeře Páně se vždy znovu sjednocuje se svým Spasitelem a je upevňován ve víře slyšením slova Božího a přijímáním dalších svátostí. Církev plní své kněžské poslání zvěstovat spásu všem lidem tak, že společně novým životem z Krista slouží světu, aby v něm rostly víra, naděje, láska a pokoj.

*V tomto společném kněžském díle vykonává církev určité odpovědné kněžské služby, jimiž je celé společenství církve udržováno, upevňováno, k službě světu posilováno a obnovováno. Jsou to služba slovem Božím, služba svátostná a služba pastýřská. Tyto služby církev přenáší na připravené, způsobilé a osvědčené bratry a sestry, a to svátostí svěcení kněžstva (ot. 342 – 347 Základů víry Církve československé husitské). Smyslem tohoto řádu je základní uspořádání a propojení těchto služeb v Církvě československé husitské i jejich nasměrování vzhledem k poslání, které nám v tomto čase a světě Pán církve dává.*⁹¹

Řád duchovenské služby CČSH má tři části. První část pojednává o duchovenské službě, druhá o služebním poměru duchovního a třetí část obsahuje přechodná a závěrečná ustanovení. Pro potřeby této diplomové práce se soustředíme na první dvě části ŘDS.

1.4.1 Duchovenská služba v Církvě československé husitské

Duchovenská služba v CČSH je vykonávána duchovním s kněžským svěcením, které ustanovuje církev a duchovními s jáhenským svěcením (v omezeném rozsahu). Podíl na duchovenské službě mají rovněž kazatelé, pastorační asistenti a katecheti.⁹²

ŘDS vymezuje následovně službu faráře. Farářem CČSH je duchovní s kněžským svěcením, člen této církve, který byl přijat do služebního poměru v CČSH a jemuž byla do správy svěřena konkrétní náboženská obec. V této NO má za úkol vykonávat službu kněžskou, učitelskou a pastýřskou. „*K této službě je vyslán církví po dokončeném úplném teologickém studiu (zakončeném minimálně státní magisterskou zkouškou) svátostí svěcení kněžstva a církevním pověřením. Církev je povinna se přesvědčit před udělením svátosti*

⁹¹ Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. [online]. [citováno dne 2016-06-08] Dostupné z: <http://www.ccsh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

⁹² Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část § 1, odst. 2. [online]. [citováno dne 2016-06-08] Dostupné z: <http://www.ccsh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

svěcení kněžstva o skutečné odborné a mravní způsobilosti každého kandidáta.“⁹³ Ústřední rada může na doporučení biskupa a příslušné diecézní rady udělit výjimku ze vzdělání.

Farář na základě své duchovenské funkce plní zejména tyto povinnosti: každou neděli a o církevních svátcích slouží nejméně jedny bohoslužby, a to dle Bohoslužebného řádu CČSH; organizuje a službou zabezpečuje další bohoslužebná střediska v rámci dané NO; vede pobožnosti, zejména adventní, postní, májové, večerní a k různým zvláštním příležitostem; slouží svátostmi křtu, večere Páně, pokání, manželství, útěchy nemocných podle řádů CČSH a podílí se také na svátostech biřmování a svěcení kněžstva; koná mimosvátostné obřady, jako je např. manželské jubileum, slib členů RS, církevní pohřeb, ukládání urny apod.; koná biblické hodiny, vede shromáždění duchovní péče o děti, biřmovance a mládež, případně koná jiné formy individuální či skupinové duchovní péče; iniciativně vyučuje náboženství ve školách nebo ve zvláštních zařízeních pro péči o děti a mládež; pečuje o křesťanskou kázeň, koná a organizuje pastorační službu, jako jsou návštěvy, dopisy či rozhovory, dále navštěvuje nemocné doma i ve zvláštních zařízeních; vhodným způsobem se podílí na diakonické a sociální službě církve; zachovává zpovědní tajemství; v případě, že v náboženské obci nejsou podmínky pro výkon některé z výše jmenovaných funkcí, je povinen tuto skutečnost oznámit výročnímu shromáždění NO a písemnou formou své diecézní radě; používat určený bohoslužebný oděv.

Na základě ŘDS má duchovní právo na modlitební podporu své církve a na pastorační péči biskupů pro sebe a svoji rodinu, jakož i právo na podporu své autority při vedení členů církve ke křesťanské kázni a zbožnosti ze strany kolegů a vyšších orgánů.⁹⁴

Na základě výše stanovených povinností plní farář ze svého služebního poměru především tyto úkoly: nastupuje duchovenskou službu na místě, které určí církev podle svých potřeb; řídí se Ústavou CČSH, církevními řády a dalšími církevními směrnicemi a nařízeními; vždy se řídí pokyny svých nadřízených; zodpovídá za vedení agendy farního úřadu, správu knihovny farního úřadu, spisovny a archivu náboženské obce, vedení pamětní knihy, řádné a včasné vyřizování všech písemností, dodržování úředních hodin a o své práci vede předepsané záznamy; plní povinnosti, které vyplývají z jeho členství

⁹³ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část § 2, odst. 1-2. [online]. [citováno dne 2016-06-08] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

⁹⁴ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část § 2, odst. 3. [online]. [citováno dne 2016-06-08] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

v RS a všestranně s ní spolupracuje; platí církevní příspěvek v NO, kde byl určen farářem; je přítomen ve své NO v minimálním rozsahu, který schválí biskup po vyjádření příslušného vikáře; účastní se vikariátních konferencí a shromáždění, synod, diecézních shromáždění a církevních sněmů a plní úkoly a funkce s tím související; vypomáhá zastupováním jiných duchovních v době jejich nemoci, o dovolených apod., a to dle instrukcí vikáře, který je k tomu zmocněn diecézní radou; přijme administrování jiné NO; pokračuje v sebevzdělávání a teologickém studiu, podrobuje se předepsaným církevním zkouškám; v případě své nepřítomnosti v NO, např. z důvodu pracovní neschopnosti či jiných zákonných důvodů, jako je kupříkladu úmrtí v rodině, je povinen tyto skutečnosti neprodleně oznámit svému vikáři a biskupovi; pokud se chce vzdát se z NO z jiných důvodů, než je plnění služebních povinností souvisejících s funkcí v církvi nebo výše uvedených důvodů, je povinen písemně požádat svého biskupa o dovolu a dát to na vědomí také vikáři; v předstihu minimálně patnácti pracovních dnů žádá písemně svého biskupa o souhlas s čerpáním dovolené na zotavenou a na vědomí to dá rovněž vikáři; má právo na služební byt za podmínek blíže stanovených Personální směrnici; má právo na úhradu všech skutečných a nezbytných výloh při služebních úkonech; má právo na pokračování v odborném teologickém studiu v ČR a na účast na teologických konferencích; má právo účastnit se případných zahraničních stáží v souladu se zájmy CČSH; v mimořádných případech má právo na poskytnutí sociální výpomoci za podmínek blíže stanovených Personální směrnici.

Nesplnění povinností, které jsou výše uvedeny, může být považováno za neomluvenou absenci. Důsledky ustanovují pracovněprávní předpisy a v této věci rozhodne biskup.⁹⁵

1.4.2 Služba dalšího duchovního a externího duchovního

Dalším duchovním se rozumí člen CČSH, který je vysvěcen na kněze a přijat do služebního poměru v CČSH, aniž by mu byla svěřena do správy konkrétní NO. Tento duchovní se podílí na duchovenské službě v určené NO, při diecézní radě nebo ústřední radě CČSH. Přímým nadřízeným dalšího duchovního je farář NO nebo její administrátor. Duchovní v NO plní své úkoly na základě písemného soupisu základních povinností, který schvaluje biskup, a to na návrh faráře nebo administrátora dané NO.

⁹⁵ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část § 2, odst. 3. [online]. [citováno dne 2016-06-08] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

Za externího duchovního je považován člen CČSH, který je vysvěcen na kněze nebo jáhna a jenž pomáhá církvi duchovenskou službou v jejích organizačních jednotkách, aniž by byl ve služebním poměru k církvi. Jeho práva a povinnosti individuálně stanovuje pověřovací dekret, který je vyhotoven písemně. Pověření ke službě pro externího duchovního je na dobu jednoho roku, jež se může prodlužovat vždy o jeden rok.⁹⁶

1.4.3 Služba duchovního ve specifických službách

„Duchovní ve specifických službách je člen CČSH, vysvěcený na kněze nebo jáhna, vyslaný církvi ke službě ve specifickém prostředí - ve veřejné sféře, dle Ústavy CČSH.“⁹⁷ Do této funkce v mimocírkevním prostředí (např. armáda, policie, vězeňská a detenční služba, nemocnice), je duchovní vyslán na základě osobního zájmu a objektivních předpokladů, které potvrzují jeho způsobilosti pro takovou službu. O vyslání duchovního do specifické služby rozhoduje ústřední rada CČSH na návrh diecézní rady. *„V případě, že nástupem specifické služby se duchovní stává zaměstnancem jiné organizace (např. české armády) je uvolněn z veškerých povinností a úkolů, které mu byly dosud svěřeny a ke kterým byl ustanoven. Služební poměr se přerušuje po dobu zaměstnaneckého poměru k dané organizaci, kam byl vyslán. (...)V případě, že duchovní vykonává specifickou službu a zůstává nadále ve služebním poměru k CČSH, upraví písemně biskup příslušné diecéze jeho povinnosti (...). Zároveň jsou upraveny i jeho mzdové a ostatní nároky.“⁹⁸* Duchovní ve specifické službě, jenž se v rámci této služby stal zaměstnancem jiné organizace, má v oblasti duchovní služby a bohoslužebného života všechna práva, která mu podle jeho svěcení přísluší. Pracovníprávní povinnosti se řídí legislativou, která je platnou v organizaci, jejímž zaměstnancem se duchovní stal.

1.4.4 Služba jáhna

Pod pojmem jáhen se rozumí duchovní, člen CČSH, který byl ustanoven ke službě zvěstování Božího slova, pastorační, diakonické a zčásti svátostné. Ustanovení ke službě

⁹⁶ Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část § 3 a 4. [online]. [citováno dne 2016-06-08] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

⁹⁷ Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část § 5, odst. 1. [online]. [citováno dne 2016-06-08] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

⁹⁸ Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část § 5, odst. 5. [online]. [citováno dne 2016-06-08] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

jáhna nezbytně předchází jáhenské svěcení, jehož předpokladem je absolvování tříletého teologického studia a pověření církví. Ústřední rada může na doporučení biskupa a příslušné diecézní rady udělit výjimku z uvedeného teologického vzdělání. Podle Řádu duchovenské služby CČSH nemůže být jáhen ustanoven na samostatné duchovenské místo, ale je při své službě povinen se řídit pokyny dozírajícího faráře, který je k tomu určen diecézní radou.⁹⁹

Úkoly a práva jáhna jsou: sloužit svátostmi křtu, útěchy nemocných a manželství podle řádů církve (jde-li při svátosti manželství o veřejnoprávní akt, odpovědnost je na příslušném faráři); jáhen však nesmí sloužit svátostmi pokání a večeře Páně; jáhen se jako tzv. další duchovní podílí na duchovenské službě v náboženské obci, přičemž jeho přímým nadřízeným je farář náboženské obce nebo její administrátor; jáhen, který působí v náboženské obci, obdrží písemný soupis svých základních povinností, který schvaluje biskup na návrh faráře či administrátora dané NO; pokud jde o jáhna ve specifických službách, řídí se jeho práva a úkoly ustanoveními ŘDS.¹⁰⁰

Jáhen je povolán k službě zvěstování Slova Božího, koná činnost pastorační, diakonickou a částečně svátostnou službu v obci. Pro jáhna je vhodná i další odborná specializace, především v oborech zdravotnictví, sociální práce a školství. Jáhni nacházejí uplatnění i v armádě České republiky, ve vězeňství, ve zdravotních, sociálních a školských zařízeních. Na rozdíl od faráře je jáhen mobilnější a jeho působnost obvykle překračuje hranice NO.

1.4.5 Služba kazatele, katechety a pastoračního asistenta

Kazatelé jsou určeni zejména pro službu zvěstování Božího slova, katecheti pro službu učitelkou a pastorační asistenti pro službu pastorační a sociální. Jde o členy CČSH se základním teologickým vzděláním, kteří jsou z hlediska služebního poměru postaveni na roveň duchovním.¹⁰¹ Kazatelé mohou být pověřeni výkonem své služby v náboženské

⁹⁹ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §6, odst. 1-2. [online]. [citováno dne 2016-06-08] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

¹⁰⁰ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §6, odst. 3-4. [online]. [citováno dne 2016-06-08] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

¹⁰¹ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §7, odst. 1. [online]. [citováno dne 2016-06-08] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

obci, při diecézní radě, při ústřední radě nebo v jiné organizační složce církve. Služební náplň kazatelům určuje, mění a kontroluje ten orgán, jenž ho k této službě ustanovil. Na duchovenské službě se kromě duchovního ve služebním poměru mohou podílet též dobrovolní kazatelé, kteří jsou k této službě pověřeni diecézní radou a pomáhají duchovnímu v náboženské obci. Kazatel, který je ustanoven v náboženské obci, se může účastnit jednání rady starších, kde má pouze hlas poradní. Může však být též zvolen za řádného člena. Toto ustanovení se nevztahuje na katechetu a pastoračního asistenta.¹⁰²

1.4.6 Služba biskupa

Biskup je kněz CČSH, který je zvláštním zasedáním diecézního shromáždění zvolen do čela duchovní správy v diecézi, kde pak koná službu kněžskou, učitelskou a pastýřskou. Ke své službě je biskup vyslán ordinací a instalací, přičemž funkční období trvá sedm let. „Biskup může být do své funkce volen i opakovaně, ale v roce volby nesmí přesáhnout věk 65 let. Při opakované volbě téhož biskupa se již nekoná ordinace, je jen znovu instalován na nové funkční období.“¹⁰³ Biskup je oprávněn ve všech obcích diecéze sloužit bohoslužby a pobožnosti se zvěstováním Božího slova a konat svátostnou službu.

K úkolům biskupa, které vyplývají z duchovenské funkce, patří zejména vedení duchovní správy v územním obvodu diecéze, a to především: udílením svátosti svěcení kněžstva, vysluhováním svátosti biřmování i dalších svátostí a konáním mimosvátostných úkonů, jako je např. slib členů rady starších či pověření kazatelů (svátost svěcení kněžstva smí biskup udílet pouze s předchozím souhlasem příslušné ústřední rady); konáním dozorčí služby v diecézi nad řádným zvěstováním Božího slova, vysluhováním svátostí a pastorační i duchovní péče pro všechny členy církve; pastýřskou péčí věnované duchovním, jejich rodinám a dalším pracovníkům církve; konáním učitelské služby, vedením teologických poradních sborů, synod, konferencí, seminářů a kazatelských kurzů, dohledem nad úrovní odborné teologické práce v diecézi a řádnou přípravou kazatelů, pastoračních asistentů, bohoslovců a jáhnů, jakož i nad pokračujícím studiem.

¹⁰² Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §7, odst. 2-6. [online]. [citováno dne 2016-06-08] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

¹⁰³ Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §8, odst. 1. [online]. [citováno dne 2016-06-08] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

Úkoly, které biskupovi vyplývají ze služebního poměru, jsou zejména tyto: řízení správy diecéze (spolu s DR), dohled na všestrannou správu náboženských obcí a vikariátů, péče o řádný chod církevní administrativy; na úrovni diecéze zastupování CČSH na ekumenickém poli, v mezinárodních stycích a v organizacích, které usilují o spravedlnost a pokoj; podpora konání biblických hodin, duchovní péče o děti, biřmovance a mládež, vyučování náboženství i další setkávání, jako jsou např. tábory, víkendová setkání dětí a mládeže v NO, vikariátech apod.; předsedání diecézní radě, pravidelné svolávání jejích zasedání, svolávání diecézní synody duchovních; účast na zasedání ústřední rady, církevního zastupitelstva a jednání sněmu; podávání každoroční zprávy o své činnosti diecéznímu shromáždění; konání vizitací náboženských obcí podle stanoveného plánu; odpovědnost za řízení úřadu diecézní rady a jeho chod; předložení návrhů na personální změny v úřadu diecézní rady diecézní radě; oprávnění podat diecézní radě návrh na umístění či přeložení duchovního či kazatele a na ustanovení faráře či administrátora v náboženských obcích územního obvodu diecéze.

Biskup je ve své diecézi dále oprávněn jmenovat do funkce a z funkce odvolávat vikáře a metodiky duchovní péče a určovat jejich působnost v duchovní správě; po předchozím schválení DR je oprávněn podepisovat pracovněprávní smlouvy a za diecézi stvrzovat majetkoprávní smlouvy NO; je rovněž oprávněn abdikovat na svou funkci. Biskup má ve své službě právo na duchovní a modlitební podporu církve.¹⁰⁴

1.4.7 Služba vikáře

Vikářem se stává duchovní CČSH, jehož biskup jmenuje jako svého zástupce pro určený vikariát. Když je vikář jmenován, obdrží kromě jmenovacího dekretu i jmenovitý popis oblastí, v nichž má zastupovat biskupa v rámci určeného vikariátu. Povinnosti vikáře korespondují s tímto pověřením, podle uvážení biskupa se však na základě aktuální potřeby vikariátu mohou měnit. Vikář dohlíží na výkon duchovní správy, odpovídá za organizaci dovolených v daném vikariátu, za zastupování v době nepřítomnosti duchovního a za další oblasti stanovené v popisu povinností vydaném mu biskupem.

Vikář je při výkonu své funkce povinen se řídit církevními řády, platnými usneseními církevních orgánů a rozhodnutími svého biskupa. Biskupovi se zodpovídá

¹⁰⁴ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §8, odst. 2-7. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

z výkonu své funkce a je povinen ho o své činnosti ve vikariátu informovat. Ze své vůle může na svou funkci abdikovat. Vikáře z funkce odvolává biskup diecéze.¹⁰⁵

1.4.8 Služba diecézního metodika pro duchovní péči a vyučování náboženství

Funkce diecézního metodika pro duchovní péči se dříve nazývala „sekretář duchovní péče“ a funkce metodika vyučování náboženství dříve nesla název „inspektor náboženství“. Tyto funkce jsou zřizovány diecézní radou, a to za účelem koordinace, prohlubování a dalšího rozvoje těchto pastoračních církevních oblastí. Do těchto funkcí lze jmenovat členy CČSH, kteří jsou ve služebním poměru k církvi v dané diecézi či v jiném obdobném pracovním poměru k církvi.

Jmenovací dekret a popis povinností metodikům vydává biskup, a to na jeho návrh, který schvaluje DR. V těchto dokumentech jsou obsažena také práva metodiků ve vztahu k ostatním duchovním, kazatelům, pastoračním asistentům a katechetům v dané diecézi. „Diecézní rada je povinna zajistit, aby všichni jmenovaní byli prokazatelně informováni o právech a povinnostech metodiků.“¹⁰⁶ Práce metodiků je řízena přímo biskupem dané diecéze, a to na základě dlouhodobých cílů, které stanovuje diecézní rada. Metodici jsou povinni o své činnosti vypracovat zprávu pro diecézní shromáždění a synodu duchovenstva a průběžně informovat diecézní radu.

1.4.9 Služba patriarchy

„Patriarcha je kněz CČSH zvláštním zasedáním církevního sněmu zvolený do čela duchovní správy církve, v níž má konat službu kněžskou, učitelskou a pastýřskou s respektováním práv biskupů.“¹⁰⁷ Aby mohl být kandidát do funkce patriarchy zvolen, podmínkou je alespoň deset po sobě jdoucích let duchovenské služby v CČSH po jeho

¹⁰⁵ Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §9, odst. 4-8. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

¹⁰⁶ Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §10, odst. 4. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

¹⁰⁷ Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §11, odst. 1. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

kněžském svěcení. Byl-li kandidát již ordinován na biskupa, je k této službě vyslán instalací, jinak před instalací proběhne ordinace na biskupa.

Funkční období patriarchy trvá sedm let, pak může být patriarcha do své funkce zvolen též opakovaně, pokud v roce volby jeho věk nepřesáhne šedesát pět let. Při opakované volbě je znovu instalován na nové funkční období.

Z duchovenské funkce patriarchy plynou především tyto úkoly a následující práva: vykonávání služby kněžské, učitelské a pastýřské v celé církvi při šetření práv biskupů a s jejich vědomím; zřizování předepsaným způsobem zvolených biskupů a uvádění je do funkce; výkon funkce biskupa vůči duchovním a kazatelům při ústřední radě; konání bohoslužby v celé církvi; právo udílet svátosti v celé církvi s šetřením práv biskupů daných diecézí; svátost svěcení kněžstva s předchozím souhlasem příslušné ústřední rady; právo na duchovní a modlitební podporu biskupského sboru a celé církve.

Z povahy služebního poměru vyplývají pro patriarchu následující úkoly a práva: svolávání a předsedání ústřední radě, pokud jí v souladu s řádem nepředsedá jeho zástupce; svolávání církevního zastupitelstva a sněmu církve a předsedání jim; svolávání a vedení generálního synodu duchovních; reprezentace církve na ekumenické úrovni a na mezinárodním poli; pravidelné podávání zprávy o své činnosti ústřední radě, které předsedá, a nejméně jednou ročně církevnímu zastupitelstvu; jednání jménem ústřední rady, jíž předsedá; na požádání ústřední rady předkládání plánu své činnosti na určené období; odpovědnost ústřední radě za správu úřadu ústřední rady; právo vybrat si sám své dva nejbližší spolupracovníky; právo předkládat ústřední radě návrhy na personální změny v úřadu ústřední rady, jsou-li tyto změny v působnosti ústřední rady; právo na abdikaci, přičemž abdikací se rozumí vzdání se služby patriarchy, a to písemně.¹⁰⁸ „*Obřad svátosti svěcení kněžstva a obřad ordinace biskupů jsou součástí Agendy CČSH.*“¹⁰⁹

1.4.10 Vzdělávání

Kromě vokace, charismat, zakotvení v CČSH, mravní i občanské bezúhonnosti a dobrého zdravotního stavu je jednou z podmínek pro přijetí uchazeče do služebního

¹⁰⁸ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §11, odst. 2-8. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.cssh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

¹⁰⁹ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §12. [online]. [citováno dne 2016-06-09] <http://www.cssh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

poměru duchovního také předepsané odborné teologické vzdělání. To podle Ústavy CČSH poskytuje Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy ve svém pětiletém studijním programu (tj. magisterském), a to prostřednictvím přednášek, seminářů a konzultací. Součástí tohoto předepsaného vzdělání jsou i bloky duchovenské praxe v náboženských obcích a společná setkávání posluchačů HTF UK s vedoucími představiteli církve. Teologické vzdělávání budoucích duchovních průběžně v úzké spolupráci HTF UK a CČSH, a to různými formami, ale s vědomím společného cíle.¹¹⁰

Seminární přípravu bohoslovců má na starosti spirituál, tedy člen CČSH s kněžským svěcením, který je k této službě pověřen ústřední radou. Úkolem spirituála je zjišťovat, kolik studentů z těch, kteří byli přijati ke studiu na HTF UK, se chce věnovat kněžské službě v CČSH a kdo žádá, aby byl zapsán do seznamu bohoslovců CČSH. Tento seznam bohoslovců CČSH schvaluje Rada pro výchovu duchovních a kazatelů CČSH a dává jej na vědomí ústřední radě. *„Osoby, které jsou zapsané v seznamu bohoslovců CČSH, tím vyjadřují ochotu podrobit se seminární přípravě bohoslovců CČSH pod vedením spirituála. Seminární příprava bohoslovců se děje podle směrnice vydané ústřední radou, která též upravuje práva a úkoly spirituála.“*¹¹¹

1.4.11 Služební poměr duchovního

Služební poměr duchovního k CČSH je právním vztahem, který se zakládá zejména na ustanoveních Ústavy CČSH, církevních řádů a dalších církevních předpisů. Tento služební poměr není pracovním poměrem ve smyslu obecných pracovněprávních předpisů. *„V ostatních záležitostech služebního poměru se použijí obecné pracovněprávní předpisy pouze ve věcech, o nichž to výslovně pro služební poměr k CČSH v ČR stanoví tento řád (§ 38). Tyto předpisy se pro přijetí duchovního do služebního poměru k CČSH v příslušném státě, dále pak předpisy pro změnu a zánik tohoto služebního poměru, pro*

¹¹⁰ Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §13. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

¹¹¹ Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §14. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

*ustanovení do funkce, přeložení do jiného místa, převedení na jinou funkci a pro odvolání z funkce nepoužijí, nýbrž platí výlučně řády a další předpisy CČSH.*¹¹²

Služební poměr vzniká a zaniká jako právní vztah mezi právními subjekty, jimiž jsou duchovní na straně jedné a CČSH, jednající ústřední radou CČSH v příslušném státě, pokud jde o vznik a zánik služebního poměru. V dalších věcech vznikají vztahy mezi duchovním a diecézí nebo CČSH působící v příslušném státě. Duchovní ustanovení CČSH v náboženské obci a při diecézní radě či v úřadu a pravomoci diecézní rady spadají pod pravomoc diecézní rady, zatímco duchovní ustanovení v Diakonii a misii CČSH a při právnických osobách ústřední rady jsou v pravomoci ústřední rady. Tyto subjekty mají ve vztahu k duchovním ve své působnosti také ty úkoly, které jinak přísluší zaměstnavatelům podle obecných právních předpisů. Jde zejména o věci odměňování, daně z příjmů, pojištění zdravotního, sociálního, nemocenského apod.¹¹³

Mzdové záležitosti se řídí předpisy, které jsou platné pro odměňování duchovních. *„Další náležitosti náležející duchovním (např. ubytování atd.) jsou upraveny v Hospodářském řádu CČSH a související Personální směrnici.*¹¹⁴ Ústřední rada vydává seznam církevních právnických osob a organizačních jednotek s určením, který orgán církve vůči nim vykonává práva zaměstnavatele.

Další předpisy ŘDS CČSH stanovují působnost v otázkách služebního poměru, církevních orgánů ve věci služebního poměru duchovního, působnost církevního sněmu k volbě patriarchy, církevního zastupitelstva ke jmenování správce církve, diecézního shromáždění k volbě biskupa a diecézní rady ke jmenování správce diecéze.¹¹⁵

Služební poměr se po předchozím usnesení ústřední rady CČSH o přijetí do služeb CČSH zakládá písemnou služební smlouvou, která je podepsána duchovním a za ústřední radu CČSH je podepsána patriarchou či jeho zástupcem a biskupem příslušné diecéze, kde

¹¹² *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §18. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

¹¹³ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §19. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

¹¹⁴ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §19. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

¹¹⁵ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §20-22. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

je duchovní ustanoven. Přílohou písemné smlouvy je dekret o ustanovení do funkce, který vydává k tomu příslušná organizační jednotka, v jejímž rámci je duchovní ustanoven.

Služební smlouva musí obsahovat datum rozhodnutí ústřední rady CČSH o přijetí do služebního poměru, ustanovení o tom, že se smlouva sjednává pro výkon služby duchovního ve služebním poměru k CČSH, ustanovení o dni vzniku služebního poměru, ustanovení o tom, že funkce a místo výkonu duchovenské služby je stanoveno v tomto dekretu, ustanovení o době, na kterou se služební poměr sjednává, odkaz na církevní předpisy, kterými se duchovenská služba řídí a další ustanovení o předpisech, které řídí odměňování duchovních, a případně další náležitosti, které určuje ústřední rada CČSH.

„Dekret o ustanovení do funkce obsahuje datum rozhodnutí příslušného církevního orgánu o ustanovení do funkce, místo výkonu duchovenské služby, funkci, do níž je duchovní ustanoven, den nástupu do funkce a rozsah služebního úvazku (...), označení církevního orgánu, vykonávajícího ve vztahu k duchovnímu práva a povinnosti jinak příslušející zaměstnavatelům, ustanovení o odměňování, popřípadě další náležitosti, určené ústřední radou CČSH v příslušném státě. Dekret se ustanovenému duchovnímu vydává teprve po oboustranném podpisu služební smlouvy.“¹¹⁶

Služební poměr se sjednává na zkušební dobu, na dobu určitou nebo na dobu neurčitou.

Služební poměr na zkušební dobu bývá sjednáván s uchazečem, který skončil předepsané teologické studium, ale dosud nezastával funkci duchovního, nebo uchazečem přicházejícím z jiné církve. Ustanovení do funkce je taktéž určeno na zkušební dobu, přičemž zkušební doba nesmí být delší než šest měsíců. Služební poměr sjednaný na zkušební dobu se po uplynutí zkušební doby mění na služební poměr na dobu neurčitou, není-li minimálně sedm kalendářních dnů před uplynutím zkušební doby ze strany duchovního nebo ze strany církve písemně druhé straně oznámeno, že sjednaný služební poměr končí. V téže době může být také sjednán služební poměr na dobu určitou.

Služební poměr na dobu určitou se sjednává, je-li to výslovně uvedeno v rozhodnutí ústřední rady o přijetí do služebního poměru nebo v rozhodnutí o změně služebního poměru, který byl dosud sjednán na dobu neurčitou. Služební poměr, který je sjednaný na

¹¹⁶ Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §25. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

dobu určitou, se uplynutím jeho doby mění na služební poměr na dobu neurčitou, není-li minimálně sedm kalendářních dnů před uplynutím sjednané doby ze strany duchovního nebo ze strany církve písemně druhé straně oznámeno, že sjednaný služební poměr končí. „*Přiznáním starobního důchodu se služební poměr uzavřený na dobu neurčitou mění na služební poměr na dobu určitou do konce kalendářního roku, ve kterém byl duchovnímu starobní důchod přiznán.*“¹¹⁷

Služební poměr na dobu neurčitou vzniká tehdy, nebyl-li služební poměr sjednán na zkušební dobu nebo na dobu určitou. Služební poměr může být sjednán také na částečný služební úvazek, jehož rozsah je uveden v rozhodnutí ústřední rady o přijetí do služebního poměru. Takový úvazek musí být v souladu s přáním obou smluvních stran.

Přijetí duchovního do služebního poměru k CČSH a ustanovení do funkce musí předcházet udělení svátosti svěcení. Uchazeč o duchovenskou službu, který splňuje předepsané podmínky, je povinen podat písemnou žádost o přijetí do služebního poměru.

Při projednávání ustanovení do funkce v náboženské obci, v diecézi a přijetí duchovního do služebního poměru, se dále postupuje takto: písemnou žádost o ustanovení do funkce a přijetí do služebního poměru předkládá uchazeč v té diecézi, v níž má být duchovní ustanoven; žádost projedná diecézní rada na základě stanoviska biskupa a stanoviska rady starších náboženské obce, v níž má být ustanoven. Svým usnesením diecézní rada buď rozhodne o ustanovení do funkce, nebo žádost zamítne. „*Pokud by diecézní rada rozhodla kladně o ustanovení do funkce a o návrhu přijetí do služebního poměru v rozporu se stanoviskem biskupa nebo rady starších náboženské obce, je třeba k usnesení připojit zdůvodnění. V případě odmítnutí žádosti je třeba vždy připojit k usnesení odůvodnění.*“¹¹⁸

Ústřední rada CČSH poté projedná návrh, který byl diecézní radou buď schválen, nebo zamítnut, a svým usnesením rozhodne, zda přijetí do služebního poměru schvaluje či neschvaluje. Pokud o přijetí do služebního poměru rozhodne, zároveň stanoví datum přijetí duchovního. Návrh, který DR zamítla, ústřední rada bere pouze na vědomí. Služební poměr k CČSH působící v příslušném státě se zakládá dnem usnesení ústřední rady CČSH

¹¹⁷ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §26. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

¹¹⁸ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §28. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

o přijetí do služebního poměru, služební poměr však vzniká dnem, k němuž je duchovní ustanoven do funkce, nejdříve však dnem nástupu duchovního do funkce. Rozhodnutí ÚR CČSH ve věcech služebního poměru duchovního je konečné a není proti němu přípustné odvolání. Všechny služebněprávní úkony, které směřují ke vzniku, změně nebo zániku služebního poměru, musejí být oznámeny dotčenému duchovnímu.¹¹⁹

Změna služebního poměru znamená převedení duchovního na jinou funkci v rámci místa, v němž je ustanoven, nebo přeložení duchovního a jeho ustanovení do jiného místa v rámci působnosti téže diecéze či ústřední rady, anebo do jiného místa mimo rámec téže diecéze či mimo rámec ústřední rady. Změna rozsahu služebního úvazku může být provedena výhradně písemnou dohodou mezi smluvními stranami. Jednostranné rozhodnutí příslušného církevního orgánu je v tomto případě neplatné.

Služební poměr zaniká buď písemnou dohodou mezi duchovním a církevním orgánem, jenž vůči němu plní úkoly jinak příslušející zaměstnavateli, nebo písemnou rezignací duchovního doručenou církevnímu orgánu, který vůči němu plní úkoly, které jinak příslušejí zaměstnavateli. O ukončení služebního poměru rozhoduje na svém zasedání ÚR CČSH v příslušném státě. Služební poměr je ukončen např. dnem vystoupení duchovního z církve nebo propuštěním ze služebního poměru usnesením ÚR CČSH, a to na základě pravomocného rozhodnutí příslušného kárného výboru či na základě návrhu schváleného usnesením diecézní rady. V usnesení může být stanoveno, že pro závažnost důvodů jde o propuštění výjimečně s okamžitou účinností, přičemž musejí být uvedeny důvody pro propuštění ze služebního poměru. Zánikem služebního poměru duchovního zaniká též jeho ustanovení do funkce. Služební poměr rovněž zaniká dnem úmrtí duchovního.¹²⁰

Důvody pro odvolání duchovního z funkce mohou být následující: opakované porušení jeho povinností, jež vyplývají ze služebního poměru; neuposlechnutí rozhodnutí o změně funkce v rámci místa, v němž je duchovní ustanoven, nebo o přeložení do jiného místa; porušování církevních řádů a pravidel duchovenské služby v oblasti duchovní správy; porušení povinností, které vyplývají z Hospodářského řádu CČSH a s ním

¹¹⁹ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §29. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

¹²⁰ *Řád duchovenské služby CČSH* v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §30-31. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

souvisejících předpisů, nebo porušením jiných předpisů, jak je shledal příslušný revizní finanční výbor či nalezla-li je kontrola státního orgánu; pravomocné odsouzení za úmyslný trestný čin nebo odsouzení za nedbalostní trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, který přesahuje tři měsíce. V těchto případech odvolá duchovního na nejbližším zasedání příslušný církevní orgán. Usnesení musí být doručeno druhé straně písemně.

„V případě hrubého porušení služebních povinností může být duchovní odvolán okamžitě rozhodnutím předsedy diecézní rady v případě duchovního ustanoveného v náboženské obci či na jiném místě v rámci působnosti diecéze, nebo rozhodnutím předsedy ústřední rady CČSH v příslušném státě v případě duchovního ustanoveného při ústřední radě či na jiném místě v rámci působnosti ústřední rady. K tomuto rozhodnutí musí mít předseda diecézní rady nebo ústřední rady souhlas prezidia daného orgánu. Diecézní rada či ústřední rada v této věci rozhodne na svém nejbližším zasedání.“¹²¹

Řád duchovenské služby CČSH uzavírají předpisy o opravných prostředcích a dále pak přechodná a závěrečná ustanovení.¹²²

¹²¹ Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §33. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

¹²² Řád duchovenské služby CČSH v platném znění ze dne 23. 11. 2013. Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. Část §34-39. [online]. [citováno dne 2016-06-09] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/1583-priloha-c-1-4-uz-c-4-2013-rad-duchovenske-sluzby-novelizace-2013.pdf>.

2 Praktická eklesiologie

2.1 Církev jako společenství a instituce

Jednotu věřících v pravého živého Boha můžeme nazvat církví. Konání, kdy se věřící viditelně shromažďují, vyjadřují odhodlání sloužit a dát si sloužit Bohem, můžeme nazvat bohoslužbou. Společenství života podle apoštola Pavla, které je řízeno vírou, nadějí a láskou, je označováno jako služba. Církevní řád lze chápat také jako právo vyjádřené specifickým způsobem života církve.

Česká i evropská reformace kladla důraz především na Boží slovo: Slovo, které je vyjádřené v každodenní činnosti věřícího člověka, je lidskou odpovědí víry na povolání Pánem - existenční vazbou na slovo Boží. V tomto smyslu je církev chápána jako tajuplný spásonosný organismus, který je tělem zmrtvýchvstalého Božího Syna. Milan Salajka k tomu říká: „*Svatá je církev v tom, co je na ni z Božího ducha (Ducha Kristova), její členové nejsou svatí, dostává se jim však možnosti posvěcení a také darů milosti (charismat). I pro křesťanské společenství platí, že v něm může probíhat dějství mezi dvěma póly - božským a lidským. Má tedy jak svou christologickou podstatu, tak svoji dějinnou povahu s jejími rysy antropologickými a sociologickými.*“¹²³

Náplň církve Božího lidu spočívá v souhrnu sociálních činností, v upevňování morálních a etických hodnot v dané kultuře, ve zvěstování Božího Slova, jak je zachyceno ve Starém a Novém zákoně. Církev šíří poznanou pravdu, kterou předává novým generacím po celém světě svou misijní činností. Z církve se v průběhu tisíciletí stala organizace, hierarchicky uspořádaná, s pevným cílem, vedením, strukturou, s týmovou prací jednotlivých složek, ekonomickou a hospodářskou činností a metodickým vedením.

Církev během své dlouhé existence prošla mnohými historickými a dějinným zápasy s mnohými zvraty. Během staletí se z jednoho kmene rozkošatěla do mnoha údů, které v pestrosti vzniklých konfesí přináší i rozličný pohled v mnohosti vyznání a tradic, vycházející ovšem z prvotní církve obecné. Vznikly tak mnohé předpisy a řády, kterými se církev řídí a které přináší denominační odlišnosti. Jednotícím prvkem ve společném poznání je víra v Ježíše Krista jako Božího Syna a Mesiáše.

¹²³ SALAJKA, Milan. *Křesťanská bohoslužba ve své duchovní aktivitě a práci*. Praha: Blahoslav, 1998, s. 27-28. ISBN 80-7184-655-4.

Přijetí Krista z Boží milosti přináší dar společné lásky v obecnství církve, obce či sboru. Současníci Krista, jeho apoštolové a posluchači, jsou po jeho zmrtvýchvstání a zjevení posílení a zaopatření přímluvcem, kterým je Duch Svatý a z jehož moci vzniká společenství, jež nazýváme „Božím lidem“, Kristovou církví. Toto společenství je od prvopočátků vnímáno jako pokračovatel staré smlouvy ujednané Hospodinem s Izraelem.

Počátky Kristovy církve v prvním století byly přirozeně spojené s židovstvím. Křesťané byli vnímáni jako jedna ze sekt, které jsou součástí společenství Izraele. Postupně však toto soužití eskalovalo, zvláště pak v otázce rituálního života věřících židů a obřizky jako viditelného znamení Hospodinova lidu. Dalším úskalím byl národnostní prvek, vztahující se pouze na území zaslíbené země, a chrámová oběť. Na poli národnostní otázky Židé usilovali o osamostatnění od římské nadvlády a ustavení nového politického zřízení v podobě teokracie. Křesťané se s touto snahou neztotožnili. Jejich naděje se upínala k nastolení Kristovy vlády při jeho druhém příchodu, a tím způsobené proměně celého stvoření. Jak již bylo uvedeno, prvotní církev byla vedena mocí Ducha Svatého.

Církev Kristova je pouze jedna v celém stvoření a jako taková je tvořena mnoha samostatnými obcemi. Označení církve jako svaté je bezpochyby samotným pověřením Stvořitele, kdy je lid vyvolen a oddělen k boží službě. Svatost však zde není vlastností, jíž by křesťané nějak nabyli ze své vůle. Také se nejedná o stav dokonalosti věřících v dané církvi. Naopak - církev tvoří kající, kteří si uvědomují svou lidskou nedokonalost. Svatý je pouze Bůh Otec, Syn a Duch Svatý. Ke svatosti církev dochází pouze v přítomnosti živého Boha, jemuž patří a náleží. Svatost je tak odleskem Boží slávy a moci, přináší všem vyznávajícím milost skrze neopakovatelnou oběť Kristovu.

Tím vzniká zápas mezi lidskou slabostí a nadějí nového života bez hříchu v Ježíši. Ti, kteří přijali Pána, jsou také pověřeni a vybízeni k zvěstování Evangelia. Kýženým cílem je pak konečná Spása člověka a vůbec celého stvoření. V tomto smyslu nejde o instituční zřízení, které se řídí pravidly a ustanoveními lidských úřadů, s nimiž zároveň přichází i hierarchické rozložení důležitosti ve službě Bohu, tak jak je známe dnes. Celé společenství stálo na darech Ducha, jenž přináší rozdíly a přednosti každého údu, který tvoří Kristovo tělo. Vše se pak dělo ve společné naději, v lásce a víře. Je namístě zde spatřovat rozdíl mezi teokracií a pneumokracií, z níž církev žila a žije doposud. Neměli bychom tedy primárně hovořit o instituci, spolku či organizaci. Církev máme vnímat

především jako živé společenství s Kristem a Duchem. Vztažností k Ježíši je láska k němu samému, projevené ve vztahu k bližnímu, totiž agapé (řecky ἀγάπη).

V rámci církve lze pak vnímat dvě vztahové roviny - horizontální s lidmi, kteří spolu se mnou tvoří jedno společenství, a vertikální ve směru a pohybu k Hospodinu. Setkání pak probíhá ve společenství v přijetí Boží zvěsti, živého Božího slova v prvním vrcholu bohoslužby a druhém vrcholu při společném přijímání ve sjednocení s Kristem v jeho večeradle. Toto jednání a život Kristova lidu poukazuje na budoucí čas panování Krista. Tento eschatologický rozměr dává zakoušet již nyní v duchovním životě kvalitu budoucího času na konci věku v jednotě s Kristem, neboť Boží království se prolomilo do našich dějin narozením Ježíše, kterého jsme poznali jako Božího Syna. Věci poslední očekáváme stejně tak jako ti, kteří nás ve víře již předešli na věčnost. K této budoucnosti nás vede Duch svatý, neboť on je závdavkem i přímluvcem. V jeho přítomnosti poznáváme svým srdcem vítězného Krista, kterého společně oslavujeme. Duch je ta síla, která oživuje tělo, jehož hlavou je Kristus. Tímto tělem je Kristova církev.

Pozdější institucionalizace přinesla rozštěpení prvotní církve, jež by měla být navždy ze své podstaty právě jen jedna. Ze všech dodnes známých církví nemůže ani jedna žít sama o sobě. Věříme v přítomnost Pána Ježíše je ve všech církvích, které jemu slouží a jeho vzývají jako svého Pána a Spasitele. Duchovně zdravé společenství žije z vůle Boží skrze Ducha. V souběhu je zde též uplatňován řád jako instituční prvek. Tento lidský řád by však neměl stát nad vůlí Boží, nýbrž má mít funkci pouze podpůrnou a služebnou. Snahou církve je svobodný a otevřený prostor pro vanutí Ducha Svatého, aby toto společenství podmanil a převládal nad celým vedením církve. Poznané a osvědčené praktiky institučního zřízení mají být zatlačeny na okraj. Ekumenická snaha má být též uskutečňována pod mocí Ducha svatého. Nemusíme své úsilí namířit k spojení či sjednocení všech církví. Ekumenická snaha má vést k pochopení, uznání a společnému respektu mezi konfesemi - k tomu vede právě Duch. Neboť on daleko převyšuje veškeré církevní úřady a zřízení. Pro život a existenci novodobé církve je důležité usilovně zastávat Pravdu a zápasit o spravedlnost. Svým svědectvím oslavovat Boží čest a slávu vždy cestou porozumění a pokoje. Z Boží iniciativy je církev požehnaná a má být otevřena všem, kdo hledají Boha. Církev svědčí a učí o Boží moci i údělu jeho lidu ve společné naději království Božího na zemi.¹²⁴

¹²⁴ TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. Praha: Blahoslav, 1963, str. 14-18.

Na základě výše řečeného můžeme shrnout: církev lze vnímat jako společenství a jako instituci. Prvnímu pojetí odpovídá spíše řecký pojem *koinónia* (κοινωνία)¹²⁵, který je v Novém zákoně hojně používán zejména pro označení kvalitativně nových vztahů mezi ranými křesťany. Do češtiny se pojem *koinónia* nejčastěji překládá jako společenství (např. autorský kolektiv Českého ekumenického překladu a Českého studijního překladu). Překlad Bible kralické pro výraz *koinónia* používá termíny obecnství, společnost, tovaryšství, účastenství, obcování nebo sbírka. Rovněž Adolf Novotný ve svém Biblickém slovníku, který je dodnes s respektem využíván, používá tyto termíny.¹²⁶

Druhému pojetí odpovídá pojem ekklésia (řecky εκκλησία¹²⁷, latinsky ecclesia). Původní význam tohoto slova je shromáždění nebo společenství, potažmo pak sbor či církev. Podle svědectví Septuaginty toto slovo mezi Židy označovalo „shromáždění Izraele, které bylo ustanoveno na Sinaji. Svolávali se při něm muži před Hospodina v čase výročních slavností (Sk 7,38). Ve Sk, Jk, 3J, Zj a prvních pavlovských listech slovo církev – ekklésia znamená vždycky místní shromáždění.“ V židovském chápání tomuto výrazu odpovídá výraz *káhal* či *kehilá* ve smyslu kultického shromáždění nebo obce věřících,¹²⁸ případně *synagoga* (řec. συναγωγή) jako místo setkání, shromáždění sboru.¹²⁹

Na závěr této úvahy uvedme vymezení církve, jaké nalézáme ve Skutcích apoštolských: „A Pán denně přidával k jejich společenství ty, které povolával ke spáse.“¹³⁰

2.2 Náboženská obec

Na základě výše uvedených skutečností můžeme vnímat jako předchůdce křesťanské náboženské obce již zmíněný *káhal*, tedy shromáždění Izraele (např. Dt 4,10¹³¹). Apoštol

¹²⁵ Slovo *κοινωνία* znamená: společenství, společnost, spolek, společná účast. Od slovesa *κοινωνεῖν* – mít účast, dělit se, připojit se, sdělovat, být svorný, společně činit. In: PRACH, Václav. Řecko-český slovník. Praha, Springer a spol., 1942, s. 306.

¹²⁶ NOVOTNY, Antonín. Biblický slovník. c1935. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Kalich, 1956, s. 94-96. [online]. [citováno dne 2016-06-12] Dostupné z: <http://www.davar3.net/slovník/>.

¹²⁷ Slovo *εκκλησία* znamená: shromáždění (lidu), shromáždění, sněm, obec, církev. In: PRACH, Václav. Řecko-český slovník. Praha, Springer a spol., 1942, s. 168.

¹²⁸ Kořen *קהל* znamená: shromáždění (se), svolat shromáždění. In: PÍPAL, Blahoslav. Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu. 4. vydání. Praha: Kalich, 2006, s. 142. ISBN 80-7017-029-8.

¹²⁹ Slovo *συναγωγή* znamená: shromažďování, shromaždiště, sbor. In: PRACH, Václav. Řecko-český slovník. Praha, Springer a spol., 1942, s. 495.

¹³⁰ Sk 2,47b (ČEP). Řecky: ὁ δὲ κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ. [online]. [citováno dne 2016-06-12]

Dostupné z: <http://www.biblickaknihovna.cz/wp-content/uploads/Novy-zakon-cesko-recky.pdf>.

Pavel původní význam slova Izrael posouvá – ty, kteří uvěřili v Ježíše Krista, označuje za dědice původního zaslíbení, „pravý Izrael“. Podle něj není pravým Izraelitou ten, kdo svůj původ odvozuje od Abrahama, je obřezán a dodržuje Tóru. Např. v listu Galatským říká: „*Pochopte tedy, že syny Abrahamovými jsou lidé víry. Protože se v Písmu předvídá, že Bůh na základě víry ospravedlní pohanské národy, dostal už Abraham zaslíbení: ‚V tobě dojdou požehnání všechny národy.‘ A tak lidé víry docházejí požehnání spolu s věřícím Abrahamem.*“ „*Neboť vy všichni, kteří jste byli pokřtěni v Krista, také jste Krista oblékli. Není už žádný rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou. Vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši. Jste-li Kristovi, jste potomstvo Abrahamovo a dědicové toho, co Bůh zaslíbil.*“¹³²

V listu Římanům apoštol Pavel svou ideu rozvádí: „*Pravý žid není ten, kdo je jím navenek, a pravá obřízka není ta, která je zjevná na těle. Pravý žid je ten, kdo je jím uvnitř, s obřízkou srdce, která je působena Duchem, nikoli literou zákona. Ten dojde chvály ne od lidí, nýbrž od Boha.*“¹³³ V listu Filipským pak říká: „*Neboť pravá obřízka jsme my, kteří duchem sloužíme Bohu, chlubíme se Kristem Ježíšem a nedáme na vnější věci.*“¹³⁴

Oním zaslíbením je smlouva mezi Hospodinem a jeho věrným lidem. Jestliže je starozákonní Izrael považován za lid „staré smlouvy“, pak křesťané se hlásí „k smlouvě nové“, k novému zaslíbení: „*Ale když Bůh kárá svůj lid, říká: ‚Hle, přicházejí dny, praví Hospodin, kdy s domem izraelských i s domem judským uzavřu smlouvu novou, ne jako byla ta smlouva, kterou jsem uzavřel s jejich otci v den, kdy jsem je vzal za ruku, abych je vyvedl ze země izraelské.*“¹³⁵

Církev v pojetí Církve československé husitské je formulována ve věroučném dokumentu Základy víry CČSH. Se vznikem tohoto textu je spojeno jméno významného teologa Zdeňka Trtíka, jenž zásadním způsobem ovlivnil ideové směřování církve československé. Základy víry vznikly již v padesátých letech minulého století (první vydání je z roku 1958), ale jako oficiální celocírkevní nauková forma mohl být přijat až na 1. zasedání VI. řádném sněmu CČS(H) v roce

¹³¹ Dt 4,10 (ČEP): „*Nezapomeň na den, kdy jsi stál před Hospodinem, svým Bohem, na Chorébu, kdy mi řekl Hospodin: ‚Shromáždí mi lid a dám jim slyšet svá slova, aby se mě naučili bát po všechny dny svého života na zemi a učili tomu i své syny.*“

¹³² Ga 3, 7-9. Ga 3,29 (ČEP).

¹³³ Ř 2,28-29 (ČEP).

¹³⁴ Fp 3,3 (ČEP).

¹³⁵ Žd 8,8-9 (ČEP).

1971. Základy víry vyšly se Stručným komentářem. Dokument byl novelizován v roce 1994, nový Stručný komentář, jehož autorem je Zdeněk Kučera, byl přijat na 6. zasedání VIII. sněmu CČSH v říjnu 2014.

Pojednání *O církvi* je první částí Základů víry CČSH, které jsou zpracovány formou otázek a odpovědí, jak je zvykem u většiny protestantských katechismů.

„1. Proč vyznáváme Ježíše Krista jako svého Pána?

Ježíše Krista jako svého Pána vyznáváme proto, že přes svou porušenost náležíme mocí Ducha svatého jemu jako jeho lid.

Komentář: My přece víme, že je jediný Bůh Otec, od něhož je všechno, a my jsme tu pro něho, a jediný Pán Ježíš Kristus, skrze něhož je všechno, i my jsme skrze něho (1 K 8,6). On se za nás obětoval, aby nás vykoupil ze všeho hříchu a posvětil za svůj vlastní lid, horlivý v dobrých skutcích (Tt 2,14). Ovšem pevný Boží základ trvá a nese nápis ‚Pán zná ty, kdo jsou jeho‘ a ‚ať se odvrátí od nespravedlnosti každý, kdo vyznává jméno Páně, (2 Tm 2,19). Vy však jste ‚rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid náležející Bohu‘, abyste hlásali mocné skutky toho, kdo vás povolal ze tmy do svého podivuhodného světla (1 Pt 2,9). Umíráme-li, umíráme Pánu. Ať žijeme, ať umíráme, patříme Pánu. Vždyť proto Kristus umřel i ožil, aby se stal Pánem i mrtvých i živých (Ř 14,8-9).“¹³⁶ (...)

„3. Proč je církev Kristova církví Boží?

Církev Kristova je církví Boží proto, že ji jako dědičku Boží církve izraelské svolává, oživuje a spravuje v Ježíši Kristu Bůh sám.

Komentář: Sám shromáždím pozůstatek svých ovcí ze všech zemí, kam jsem je rozehnal a přivedu je zpět na nivy a budou plodné a rozmnoží se (Jr 23,3). Toto je smlouva, kterou uzavřu s domem izraelským po oněch dnech, je výrok Hospodinův:

¹³⁶ *Základy víry CČSH se stručným komentářem*. 1. vydání. Praha: Blahoslav, 2014, s. 13. ISBN 978-80-7000-106-6. [online]. [citováno dne 2016-06-12] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/2105-zakl_viry_web.pdf.

Svůj zákon jim dám do nitra, vepíšu jim jej do srdce. Budu jim Bohem a oni budou mým lidem (Jr 31,31).“¹³⁷

„4. Jak vznikla církev Kristova?

Církev Kristova vznikla tak, že Pán Ježíš Kristus si vyvolil, vyučil, k účasti a dílu na Božím království posvětil, novou smlouvou ve své oběti zavázal a posláním své církve pověřil kruh učedníků, jež po svém vzkříšení Duchem svatým obdařil, rozmnožil a zůstal s ním spjat svou ustavičnou přítomností.

Komentář: Vyvolení Dvanácti (Mk 3,13-19). Pak vzal chléb, vzdal díky, lámal a dával jim se slovy: ‚Toto jest mé tělo, které se za vás vydává. To číňte na mou památku.‘ A právě tak, když bylo po večeři, vzal kalich a řekl: ‚Tento kalich je nová smlouva zpečetěná mou krví, která se za vás prolévá.‘ (L 22,19-20) Ne vy jste vyvolili mne, ale já jsem vyvolil vás a ustanovil jsem vás, abyste šli a nesli ovoce a vaše ovoce aby zůstalo; a Otec vám dá, oč byste ho prosili v mém jménu. (J 15,16). Po těch slovech na ně dechl a řekl jim: ‚Přijměte Ducha svatého.‘ (J 20,22) A učte je, aby zachovávali všecko, co jsem vám přikázal. A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku.‘ (Mt 28,20)“¹³⁸

Výše uvedené formulace zde citujeme v úplném znění, neboť jsou východiskem pro další text této diplomové práce.

Křesťanská církev je společenství „kristovců“, která mají i svou institucionalizovanou podobu. Jejím vyjádřením jsou konkrétní církevní organizace, tedy náboženské obce (sbory), které jsou sdružené do vyšších celků, jako jsou např. diecéze a církve jako celek. Obě podoby mají svůj smysl a cíl, jakož i své historické a praktické opodstatnění.

¹³⁷ *Základy víry ČČSH se stručným komentářem*. 1. vydání. Praha: Blahoslav, 2014, s. 13. ISBN 978-80-7000-106-6. [online]. [citováno dne 2016-06-12] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/2105-zakl_viry_web.pdf.

¹³⁸ *Základy víry ČČSH se stručným komentářem*. 1. vydání. Praha: Blahoslav, 2014, s. 13 -14. ISBN 978-80-7000-106-6. [online]. [citováno dne 2016-06-12] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/2105-zakl_viry_web.pdf.

2.3 Historický vývoj sakrálního prostoru

Církev jako společenství věřících potřebuje místo, kde se setkává a shromažďuje, jak je to vyjádřeno jak pojmy *koinónia*, tak i *ekklésia*. Tento odkaz zaznívá i z listu Efezským: „*Jste stavbou, jejímž základem jsou apoštolové a proroci a jejímž úhelným kamenem je sám Kristus Ježíš. V něm je celá stavba pevně spojena a roste v chrám, posvěcený v Pánu; v něm jste i vy společně budováni v duchovní příbytek Boží.*“¹³⁹

Dějinný vývoj bohoslužebných shromaždišť odrážel potřeby církve v souvislosti s kulturním a sociálním prostředím dané komunity a také s hospodářskou situací daného regionu. Vznikající křesťanské obce využívaly pohostinnosti majetných sester a bratří, křesťané se často shromažďovali k bohoslužbě v jejich prostorných domech. V době, kdy byli křesťané pronásledováni, se setkávali i na skrytých a odlehlých místech, jako byly např. římské katakomby. Tam jsou i mnozí prvokřesťané pohřbeni; nad hrobem apoštolů Petra a Pavla byla později vztyčena honosná basilika, která je dodnes cílem poutníků z celého světa.

První samostatně stojící stavby, které byly cíleně určeny k modlitbě, společné bohoslužbě a kultickému životu prvokřesťanů, již můžeme nazvat prvními kostely. Docházelo též k různým adaptacím a přestavbám starších domů. Doba císaře Konstantina, který povolil občanům Římské říše svobodně vyznávat křesťanské náboženství, přinesla možnost pokřesťanstění původních pohanských chrámů. Z této doby je známa např. zbudování chrámu hrobem Páně v Jeruzalémě, který dal poblíž Golgoty v letech 326 až 335 vztyčit císař Konstantin poté, co jeho matka sv. Helena našla kříž, na němž byl údajně ukřižován Kristus. Podle některých pramenů byl tento chrám obnoven v místě, kde se původně nalézal chrámový prostor zasvěcený bohyni Aštartě a bohu Adónisovi.¹⁴⁰

První křesťanské stavby byly obdélné basiliky, které v antickém světě sloužily primárně jako tržiště nebo shromaždiště lidu za účelem sjednávání obchodů. V té době ještě basiliky neměly stálé vnitřní vybavení sakrálních prostor. Hlavním inventářem byl obětní stůl, který tvořil centrum celého prostoru, a řečniště (*ambon*) k zvěstování Božího Slova. Součástí bohoslužebného prostoru též bylo předsednické místo zvané *katedra*.

¹³⁹ Ef 2,20-22 (ČEP).

¹⁴⁰ ČEŠKA, Josef. *Zánik antického světa*. 1. vydání. Praha: Vyšehrad, 2000, s. 67. ISBN 80-7021-386-8.

Raně křesťanské kostely se vyznačují čistotou a prostotou, stejně jako učení a praxe prvotní církve. Páté století našeho letopočtu přineslo novou zdobnost: sakrální prostor byl obohacen o fresky a mozaiky¹⁴¹ nádherných barev a stavebně byl rozšířen o oltářní apsidu a sloupoví. Vchod do kostela, symbolizující druhý Kristův příchod, začal být situován na západ, zatímco oltářní prostor s vyvýšeným místem pro oltář byl směřován na východ – byl tedy *orientován*. Kruchty a galerie, často vystavěné do patra, byly určeny hudebníkům doprovázejícím mše. Posvátný prostor na konci celé lodě byl od zbytku chrámu oddělen stupněm nebo mřížovou přepážkou. V blízkosti katedry se objevily lavice jako místa vyhrazená duchovním.

Některé stavební úpravy příčně rozdělily sakrální a laický prostor, a tak vzniklo tzv. *lectorium* pro čtení, předchůdce dnešní kazatelny. Podélný sakrální prostor, protnutý kratším příčným ramenem, dal vzniknout typickému tvaru kříže, symbolu křesťanství. Nejkrásnější sakrální stavby s bohatou spirituální výzdobou vznikly v období gotiky a baroka. Reformace naopak přinesla odvrát od přílišné zdobnosti sakrálních prostor a vyhlásila návrat k prostotě a čistotě po vzoru prvotní církve.

V minulosti byl kostel, ať už v jakémkoli stavebním slohu, nejdůležitější stavbou, která odrážela nejen náboženské cítění společnosti, ale též uměleckou a kulturní vyspělost dané oblasti. Podle stavu kostela mohl člověk odvozovat zbožnost lidí i hospodářskou zdatnost daného regionu a později i konfese. Kostely odrážejí hmotné a duchovní dědictví církve.

Církev československá sdílela spíše protestantskou estetiku než smysl pro zdobnost, která je typická pro římskokatolickou a pravoslavnou církev. Na počátku 20. století byly napříč konfesemi oblíbené sakrální stavby z červených nebo šedých cihel, a tak byly i některé nové sbory CČS postaveny v tomto stylu.¹⁴² Moderní architektura sborů, které Církev československá nechala postavit především díky štědrosti svých členů a příznivců, je v kontextu naší kultury velmi cenná, ač opomíjená. Kunsthistoricky toto období dosud není zpracováno a čeká na novou generaci historiků umění, kteří dokážou její výjimečnost ocenit a prezentovat veřejnosti.

¹⁴¹ např. mozaiky v Ravenně z 5. a 6. stol. n. l., zapsané v seznamu kulturního dědictví UNESCO. [online]. [citováno dne 2016-06-14] Dostupné z: <http://www.turistika.cz/mista/ravenna-pamatky-unesco>

¹⁴² např. Husův sbor v Lužné u Rakovníka nebo sbor dr. K. Farského ve Vysokém nad Jizerou. [online]. [citováno dne 2016-06-14] Dostupné z: <http://www.ccs Praha.cz/nabozenske-obce/luzna.html>; <http://www.ccs HK.cz/2015/09/10/90-vyroci-otevreni-sboru-ve-vysokem-nad-jizerou/>

Po první a druhé světové válce, zvláště pod vlivem oficiální doktríny komunistického režimu, ustoupila výstavba sakrálních budov do pozadí a na čas ustala docela. Teprve po tzv. sametové revoluci začaly ve větší míře vznikat nové sakrální stavby či modernizace sakrálních prostor. Takové projekty jsou i dnes, v 21. století, novou výzvou pro architekty a umělce. Díky možnostem novodobých technologií a materiálů mohou vytvořit jedinečný styl staveb oslavujících Boha i život křesťanů a spojit ho s prověřenými duchovními hodnotami. Sakrální architektura současnosti vyznává čistý a vznosný styl, který chápe kostel jako místo setkání člověka s Bohem, kde však nalezne klid a odpočínutí od přetechnizovaného postmoderního světa i člověk nevěřící či hledající. Takové prostory pracují především se světlem, jež odkazuje na Boží přítomnost, a vyzývají ke ztišení, modlitbě či meditaci.

Vývoj řečniště začíná již zmiňovanou katedrou neboli stolcem, na němž byl během mše usazen biskup. Důležitost jeho osoby byla podpořena tím, že při čtení Božího Slova biskup jako jediný seděl, zatímco ostatní posluchači stáli. Postupem času katedra změnila své místo, ze středu lodi za oltářem se přesunula na levou vyvýšenou stranu před oltář. V apsidě byla též sedadla vyhrazená kněžím, a to v podobě lavic naproti sobě. Lavice pro laiky vznikly až koncem středověku, do té doby se v průběhu mše stálo. Při vchodu do kostela byl vyhrazen prostor předchrámoví (*atrium*), oddělující kajícíky a katechumeny od společenství věřících, kteří se směli účastnit celé bohoslužby.

Čtením byl pověřen diákon (*lektor*), podstavcem pro bohoslužebnou knihu byl takzvaný *pulpit*. Ve středověku přibyla tribuna, která přiléhala ke stěně či obepínala sloup se schodištěm a pro lepší akustiku v chrámu byla opatřena stříškou. Důležitá přitom je rovněž symbolika Božího Slova, které sestupuje shůry směrem dolů.

Již v prvních staletích existence křesťanské církve rostla úcta ke svědkům víry, mučedníkům a světcům. Jejich památka byla připomínána v den, kdy byli údajně umučeni, jejich ostatky se staly předmětem uctívání a pro kostel darem nejvzácnějším. Začala se budovat tzv. *martýria*, stavebně podobná pohanským hrobům a navíc zastřešená kopulí. Ve východní části křesťanského světa se kromě basilik objevil nový typ staveb v podobě rotundy, kruhové stavby obohacené přístavbou bočních půlkruhových apsid. Kruhový tvar symbolizuje věčnost. Stavěly se již také křestní kostely, které nesou své označení podle centrální křestní studny – *baptisteria*.

Svátost křtu se do 3. st. konala v přírodní, tzv. *živé vodě*, která vyvěrala z pramenů, potoků, řek či jezer. Křest se posléze přenesl do domů majetnějších křesťanů, jejichž příbytky byly vybaveny vodní nádrží (*piscina*). Při biskupských kostelech pak vznikala tzv. *baptisteria* neboli křestní místa, která umožňovala úplné ponoření. Prostor baptisterií už byl členitější, v boční kapli probíhal obřad pomazání (*chrismatizace*). V období gotiky našla v sakrálním prostoru své místo samostatně stojící křtitelnice zpravidla cínu, která má tvar kalicha. Křestní nádrž mívá také často podobu kamenné mísy na trojnožce, která symbolizuje Boží trojici, v jejíž jméno je člověk křtěn. Dnešní kamenné křtitelnice stojí obvykle při oltáři, u vchodu nebo v prostoru sakristie.

Pojem kostel vychází etymologicky ze slova *castrum* – tábor, potažmo dům církve. Původně jde o latinské slovo *castellum*, které vyjadřovalo sídlo ohraničené valem hradeb. Pro světskou stavbu v podobném pojetí se vžilo označení hrad, pro církevní pak právě kostel. V 1. tisíciletí se setkáváme s románským stylem staveb, kde kněz sloužil mši svatou ve vyčleněném prostoru (*sanctuarium*) zády k obecnosti. V tomto liturgickém pojetí je kněz reprezentantem obce věřících, jde tedy k Bohu jako první, v čele průvodu. Tak je tomu i při procesích, kde je tento princip naprosto zjevný. Kromě modliteb, tužeb a přímlov je nejdůležitější činností kněze obětování a vysluhování eucharistie.

Doba středověku přinesla i viditelné sociální rozdíly, jež se promítly i do duchovních staveb. Aristokraté si v kostele vyhradili zvláštní místo na zvláštní galerii (v *empoře*), která převyšovala jak prostý lid, tak i duchovní. Oproti tomu v basilikách byla budována spodní patra pod oltáře, vystavěná jako samostatné krypty opatřené vlastním oltářem a okny. Tím v celém sakrálním prostoru přibýlo více oltářů, zasvěcených různým světcům. Již od 12. století lemoval vstup do kostela bohatě zdobený portál a ke vchodu se začaly přistavovat věže se zvony.

V době křížových výprav přišly do Evropy nové myšlenkové a filosofické směry, doprovázené též novými poznatky v geometrii a matematice. Tím se odkrývají nové stavební možnosti, které se odrazily do podoby překrásných gotických staveb. Hmota zdiva je maximálně odlehčena - hmota ustupuje Duchu. Stavby jsou obohaceny o velká okna přivádějící dostatek světla, jež připomíná Ježíše Krista jako světlo světa. Gotická klenba vynáší strop vysoko nad podlahou kostela, stavby tak získávají vzdušnost a světlost. Tento nový stavební styl, tzv. neřímský, přetrval až do 15. st., kdy se stavitelé v souladu

s renesančním cítěním opět vrátili k inspiraci antikou. Centrem kostela zůstával oltářní prostor.

Doba reformace otevřela prostor chóru laikům. Kostely, které do té doby patřily římskokatolické církvi, byly zbaveny přemíry zdobnosti, soch, obrazů, oltářů a ostatků svatých. Byl odstraněn svatostánek a vše, co se zdálo být v rozporu s evangeliem. Stavební úpravy se dotkly i samotného sakrálního prostoru, kde místo oltáře získala ústřední místo kazatelna. Ta byla z důvodu zdůraznění autority Božího slova dokonce povýšena nad samotný stůl Páně.

Zcela opačný přístup k úpravám sakrálního prostoru zaujala v době rekatolizace římskokatolická církev. Dala realizovat pompézní a velmi zdobné stavby a přestavby ve stylu baroka, které v 17. a 18. století naplnila triumfálními obřady a bohoslužbou, která měla člověka ohromit a fascinovat svou bohatostí.

Významnou částí sakrálního prostoru je oltář, přičemž toto pojmenování je odvozeno od latinského výrazu *altarium* nebo *altare*. Již v době starozákonní byl oltář místem, kde kněz konal oběť Bohu. V období novozákonním se tato oběť děje již jen symbolicky. Po vzoru Kristovy poslední večeře se během prvních tří století konala bohoslužebná shromáždění u stolu. Dřevěné oltáře proto přetrvávaly v církvi ještě v průběhu 9. století. Dodnes se můžeme setkat také s oltáři s kamennou deskou, zejména nad hroby světců v katakombách. Opakem takových mohutných oltářů jsou malé přenosné oltáříky, sloužící mnichům a misionářům. Oltáře, které byly v prostoru kostela umístěné nastálo, bývaly opatřeny zdobným baldachýnem.

V prvopočátku církve byl oltářní stůl přístupný ze všech stran, později se v presbytáři posunul ke stěně a byl ozdoben dřevěnou přístavbou na stěně. Doba románská obohatila oltář o obrazy, které korespondovaly se zasvěcením kostela. Posvátný oltářní prostor (*presbytář*) byl pak oddělen od ostatního kostelního prostoru mříží a toto místo je vyvýšeno. Východní církev rozdělila sakrální prostor ikonostasem. Původní dispozice kostela s oltářem uprostřed se zachoval např. v tradici anglikánské církve.¹⁴³

Od 4. století začal být oltářní stůl přikrýván bílým plátnem, k čemuž se vztahuje také tzv. obřad oblékání oltáře. Ve chvíli, kdy k oltáři přistupoval kněz sám, zůstala pokrývka

¹⁴³ LLOYD TAYLOR, Mark – NEWTON, Alissabeth. *Praying at the edges. Theology of an "emergent" anglo-catholic sunday evening eucharist. Worship.* 2016, vol. 90, s. 251. ISSN: 0043-941X.

(*oltářní pallium*) stálou součástí oltáře. Už od 11. století byla přední část pallia (*antependium*) zdobena výšivkou, přibyla čtvercová vyztužená pokrývka na přikrytí kalichu zvaná *palla* a rovněž malá čtvercová pokrývka pod liturgické nádoby zvaná *korporál*.

Světlo v podobě svící a kříž se na stůl Páně přinášely nejprve během bohoslužby, od tohoto zvyku se však postupem času upustilo. Svíce s křížem se stala stabilní součástí stolu Páně. Květiny na oltáři byly vnímány spíše jako pohanský zvyk, kdy se květy přinášely kněžstvu jako obětina. Oltářní stůl má zůstat čistý bez nadbytečné dekorace. Kalvinisté kladou důraz na místo pro zvěstování Slova, proto je ústředním prvkem sakrálního prostoru kazatelna a stůl pro večeři Páně je do prostoru přinášen. Protestanté obecně zavrhovali renesanční umělecký styl, neboť jim připomínal dobu pohanskou. Proto se jako ke vzoru sakrálních budov přiklonili spíše ke slohu gotickému. To se promítlo i do slohu novogotického, který v 19. století všeobecně ovládl výstavbu kostelů.

K uchování liturgických nádob a oděvů slouží *sakristie*, menší místnost umístěná zpravidla bočně vedle oltáře. Původně byla určena také k setkání duchovních a biskupa, kteří sloužili mši. Tam se také uchovával posvěcený (*konsekrovaný*) chléb, který byl po mši donášen nemocným a umírajícím prostřednictvím diákonů. Sakristie byla stavebně upravena tak, aby byla co nejbliže k oltáři, a sloužila také pro duchovní rozhovor.

Svátost zpovědní se nejprve konala na stolcích kdekoli v kostele. Tridentský koncil přinesl změnu v tom, že byl mezi duchovního a zpovídajícího postaven předěl v podobě mřížky. V době baroka pak byl v prostoru kostela vyčleněn pro zpověď zvláštní prostor - zpovědnice. Z pohledu naší církve má sakristie své opodstatnění už jen pro duchovní přípravu duchovního před začátkem bohoslužby či společné modlitby duchovních. Může též sloužit jako vhodné místo pro osobní zpověď.¹⁴⁴

¹⁴⁴ SALAJKA, Milan. *Křesťanská bohoslužba*. 1. vydání, Praha: Blahoslav, 1985, s. 52-57.

3 Činnost náboženské obce

Náboženská obec je společenstvím věřících, kteří žijí a setkávají se na územním celku, kde se uskutečňuje celá škála duchovní správy. Místem pro konání bohoslužby jsou sbory, kde jsou si všichni rovni i přes různá obdarování, která jednotliví věřící uvádí v život, z jejichž praktikování vychází jejich poznání živé víry ve stvořitele. Fundamentem obce je obecenství v Kristu Ježíši.

Bohoslužbu vysluhuje vysvěcený kněz, na němž spočívá úřad *ministeria* církve. Stává se pak garantem duchovního života v dané obci. Může být případně zastoupen při vysluhování pobožnosti jáhnem či laickým kazatelem.

Příslušnost ke společenství věřících má každý z jeho členů prokazovat uvědomělejší, hlubší vírou při každodenních činnostech. Obec lze chápat jako misijní společenství s Božím posláním v církvi. CČSH je demokratickou církví: její autorita se odvíjí od nenásilného a neautoritativního řízení života věřících skrze demokraticky zvolené církevní orgány, dodržování ustanovených řádů nutných pro instituční chod společenství a využívání kompetencí i uskutečňování povinností.

Apoštol Pavel chápal církev jako konkrétní křesťanskou obec, případně volné sdružení obcí v určité oblasti. Tomu odpovídají i názvy listů, adresované jednotlivým sborům (např. list do Říma, do Galácie nebo do Korintu). V této souvislosti je možno též zmínit snahu o jednotu obecné církve Kristovy, která se zakládá společném životě ostatních obcí a jejich participaci, tedy tzv. *interkomuniu*.¹⁴⁵

Náboženská obec jako pojem zhruba odpovídá pojmu farnost, jak je zvykem v katolickém prostředí. Slovo sbor přitom zřejmě nejlépe vystihuje skutečnost, že jde o křesťany, kteří se sbírají a setkávají ve jménu Ježíše Krista. Sbor nebo náboženská obec je společenstvím konkrétních živých lidí, je to základní buňka komunity křesťanů, jakoby malá církev (*ecclesiola*). Náboženskou obec lze tedy vnímat jako pospolitost, tedy *communio*. „*To jsou ta místa, kde křesťané žijí, pracují, radují se a veselí, kde mají svůj domov. Sbor křesťanů, křesťanská obec je tedy elementární, základní církví. Je jí však jenom tehdy, když v této pospolitosti existuje dialog, rozhovor, zápas o křesťanský život ve všech dimenzích každodenního života. (...) Komunikace, vzájemné sdílení, solidarita*

¹⁴⁵ SALAJKA, Milan. *Teologie a praxe církve. Praktická teologie křesťanského západu*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000, s. 21. ISBN 80-246-0102-8.

a dialog, jakož i povědomí, že duch Boží a duch Ježíše Krista spojuje křesťany do obce, do sboru, teprve to dělá ze skupiny křesťanů církev. A ještě jedna věc patří neodlučitelně k elementární církvi, totiž udržování spojení, výměna názorů a solidární postoj s jinými, „sousedními“ skupinami křesťanů, které jsou rovněž elementární církve. Takto viděno je i celosvětová církev společenství relativně samostatných společenství, ve kterém panuje komunikace a solidarita.“¹⁴⁶

3.1 Základní činnost náboženské obce

Základní činností náboženské obce je především.

činnost zvěstná - hlásání Božího slova, evangelizace, práce s Písmem, teologické vyznavačství; činnost kultová - bohoslužby, výsluha svátostí, obřady a slavnosti; činnost misijní – dovnitř i navenek;

duchovní neboli pastorační péče - hromadná, skupinová, individuální, činnost návštěvní – vstup do rodin, pastorační rozhovory;

diakonická služba v obci prostřednictvím členů, i ustanovených pracovníků;

činnosti výchovná – s dětmi a mládeží ve sboru, ve škole, v místních internátech, vzdělávací s programy pro dospělé ve sboru;

práce extenzní – veřejná, kulturní a publicistická;

činnost hospodářská – správa majetku a zařízení obce.

Agenda náboženské obce je v širším slova smyslu náboženské dění v obci. V užším slova smyslu jde o matriku, výkazy o duchovní správě a spisovnu farního úřadu. Vedením obce a její agendou je pověřen ustanovený farář. Primární náplní činnosti faráře je péče nejen o duchovní život a jeho rozvoj v obci, ale také péče o svěřený majetek.

Hlavní náplní agendy rady starších jsou zakládací listiny obce, korespondence, archiv, seznam členů, kartotéka, hospodářská činnost obce, finanční výkaznictví, evidence majetku, smlouvy podnájemní a nájemní nebo účetní závěrka.

¹⁴⁶ KOHL, Jiří G. *Církev jako pospolitost – communio*. Článek in: *Getsemany* 241, září 2012. [online]. [citováno dne 2016-06-15] Dostupné z: <http://www.getsemany.cz/node/2951>.

V současné době vznikají v prostorách farností centra, která jsou zřizována pro saturaci sociální a diakonické služby mezigeneračních potřeb. Konají se tam setkávání matek s dětmi, rozvíjí se sborový zpěv, pořádají se semináře na různá témata, konají se účelové sbírky. Součástí práce je též duchovní i sociální péče o seniory.¹⁴⁷

Vzhledem k napjaté hospodářské situaci mnoha náboženských obcí bývají volné prostory ve farních objektech pronajímány, a to i na úkor možnosti ubytování duchovního v NO.

3.1.2 Rada starších

Rada starších (RS) je demokraticky volený orgán náboženské obce. Její členové jsou voleni z kandidátů, členů NO, kteří jsou plnoletí a trestně bezúhonní. Volba do tohoto správního orgánu probíhá při shromáždění NO, které se koná vždy jednou v roce. Shromáždění členové obce si zvolí předsedu RS, a to na dobu sedmi let, společně minimálně s dvěma dalšími členy RS. Na prvním ustanovujícím zasedání RS, které se koná do patnácti dnů od volby rady, pověří zvolení členové rady spolu s předsedou někoho z RS další funkcí (finanční zpravodaj, místopředseda, tajemníka, zapisovatel, sborovník). Slib složí předseda do rukou biskupa či jeho zástupce.

Deset dnů od prvního zasedání RS oznámí předseda složení rady společně s pověřenými funkcemi členů. Poté oznámí změny zápisem, který společně se zápisem ze shromáždění NO zašle diecézní radě. Rada společně s farářem v náboženské obci dbá o řádný křesťanský život v obci. Předseda (ev. místopředseda), finanční zpravodaj a farář vystupují navenek jako statutáři a tvoří právnickou osobu, která je zplnomocněna jednat za obec v souladu s Hospodářským a Organizačním řádem církve.

Nadřízeným orgánem, kterému rada starších podléhá, je diecézní rada (DR), která projednává předložené návrhy a rozhodnutí RS (např. smlouvy, nájmy). Bez schválení DR jsou tato rozhodnutí vůči třetím osobám od začátku neplatná. Veškerá rozhodnutí, která schválila RS, podepisují výše zmínění statutáři, kteří nesou právní i hmotnou odpovědnost za svá rozhodnutí. Rada se schází pravidelně, obvykle jednou měsíčně, nejméně však

¹⁴⁷ SALAJKA, Milan. *Teologie a praxe církve. Praktická teologie křesťanského západu*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000, s. 21-22. ISBN 80-246-0102-8.

jednou za čtvrt roku. Pro zvláštní úkoly smí RS zřizovat komise, které pak fungují jako poradní orgán RS.¹⁴⁸

3.2 Duchovenská práce v náboženské obci

Duchovenská práce je spjata s posláním faráře. Duchovní pečuje o své svěřené věřící – členy obce i jejich rodiny, blízké a přátele. Vysluhuje svátosti večeře Páně, zbožně slaví svátosti, zvěstuje Slovo Boží. Vzdělává děti, mládež i dospělé, vede je k morálním a duchovním hodnotám. Sdílí spolu se členy své NO jejich každodenní problémy, radosti, smutky i úspěchy. Ke všem činnostem, jež prohlubují sounáležitost NO, vybízí též laiky.

Kromě výše uvedeného je také důležitý inovativní přístup k potřebám obce: je třeba iniciovat činnosti, které náboženskou obec rozvíjejí a stmelují. Duchovní má být otevřen novým myšlenkám, sebereflexi, diskusi a dalšímu vzdělávání. Prostor vzájemné otevřenosti a příklady dobré praxe má poskytovat rovněž všem členům NO. Je třeba mít na paměti, že obdarování charismaty pochází z Boží milosti.

Popisujeme-li duchovenskou službu faráře, nesmíme opomenout rozdělení rolí. Duchovní je zároveň kazatelem, pastýřem, duchovním vůdcem, učitelem a exegetou, který vštěpuje, upevňuje a rozvíjí Písmo svaté. Vysluhuje svátosti, koná mimosvátostné obřady. Utěšuje nemocné a trpící, poskytuje podporu v těžkých chvílích života. Tato role duchovního je primární, k ní však patří i druhá role, každodennost během pracovního týdne. Farář je organizátorem, administrátorem, úředníkem, správcem všech činností spjatých s farností a jejím rozvojem po stránce finanční, hmotné, a nezbytné údržby sborového domu.

Farář má na jedné straně připsaný psychologický a společenský statut, jenž je dán povahou jeho úlohy kněze. Má tedy autoritu, která pramení z jeho povolání. Na druhou stranu si však musí získávat důvěru členů své náboženské obce, a ta by měla vyplynout z jeho důvěryhodnosti, autenticity a přirozené autority. Z tohoto pohledu je zřejmý fakt, že farář má být všestranně rozvinutým duchovním člověkem. V každé své roli má být

¹⁴⁸ Ústava CCŠH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. Část třetí, hlava I., čl. 21. [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

prostoupen opravdovostí a důstojností svého úřadu, a to s morálními a duchovními postoji, jež jsou hodny následování.¹⁴⁹

O faráře se zajímají tři skupiny: náboženská obec, církevní vedení a veřejnost. Obec očekává od faráře svědeckou přesvědčivost, jež vyplývá z jeho poslání, dále od něj očekává důvěryhodné vystupování, což se vztahuje i na členy jeho rodiny. Toto očekávání vychází z archetypálního základu a předsudku, který může být dotvořen osobní zkušeností. Církevní vedení očekává od faráře řádné plnění předpisů na základě Ústavy a řádů církve. Vyžaduje od faráře správu svěřeného majetku NO a kladný hospodářský výsledek. Farář je tedy zároveň duchovním pastýřem, úředníkem i hospodářem.

Zcela jiným okem nahlíží na faráře veřejnost, tedy lidé mimo jeho církevní prostředí. Část veřejnosti může být označena za sympatizanty obce, kteří se objevují ve sboru zpravidla o velkých křesťanských svátcích, hlavně o Vánocích a Velikonocích. Přicházejí také v době, kdy si připomínají den úmrtí svých blízkých, jejichž ostatky jsou uloženy v kolumbáriu sboru NO. Tito lidé činnost církve tolerují a vlažně přijímají, zároveň však spoléhají na to, že kněz bude přítomen u někoho z rodinných příslušníků v době nemoci, nemohoucnosti či umírání. Farář je laickou veřejností přijímán jako ten, jehož posláním je pečovat o nemohoucí, nemocné, staré, opuštěné a chudé, a tak mu lidský faktor ponechává trochu úspěchu, pozornosti, moudrosti, vzdělání a uznání veřejností.¹⁵⁰

3.3 Bohoslužba

Bohoslužbou chápeme lidskou službu Bohu, již nazýváme též obětí. Starozákonní služba se centralizovala až při konstituování Božího lidu v Sinajské poušti. Tato služba byla spojena s odevzdáním tzv. prvotin, s díkuvzdáním za úrodu, s prosbami o požehnání, o rozplození dobytka, za dobrou sklizeň. Ve Starém Zákoně tyto prvky můžeme vysledovat např. z biblických příběhů Kaina a Ábela či zachování života skrze praotce Noema a jeho rodiny. Tento vztah vidíme také u praotců, a to jak při stavbě obětíšť a obětování Bohu s prosbou o dobrou pastvu, tak při díkuvzdání za novorozeného potomka.

Bohoslužba a její struktura se ještě více upevnila při putování Hebrejců do země zaslíbené. Rozhodujícím zážitkem bylo zjevení na hoře Sinaj. Zde se též poprvé objevuje

¹⁴⁹ SALAJKA, Milan. *Teologie a praxe církve. Praktická teologie křesťanského západu*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000, s. 34. ISBN 80-246-0102-8.

¹⁵⁰ SALAJKA, Milan. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci*. Praha: Karolinum, 1998, s. 106-107. ISBN 80-7184-655-4.

tzv. svatostánek, tedy místo, které je Bohu zasvěcené. Spatřujeme zde již také velekněze, prostředníka, který je jako jediný oprávněn hovořit s Bohem v zastoupení lidu. Toto obcování s Hospodinem se opíralo o velké činy, kterými Bůh zachraňuje svůj lid. Slavností bylo připomínáno vysvobození z otroctví egyptského, uzavření smlouvy, vydání zákona, Boží zaslíbení a soudy. Později byl jako Boží svatostánek zbudován jeruzalémský Chrám, ve kterém kněží konali oběti a službu s požehnáním králi a lidu.

Tento ritus se rozpadl z důvodu rozdělení izraelského království a následně v důsledku pádu Jeruzaléma. Z této zkázy pak v exilu vzešel nový typ služby, v jejímž centru již není svatostánek ani Chrám; centrem se stává oběť rtů - bohoslužba Slova, jeho výkladu, modlitby a žalozpěvu. Chrátovou bohoslužbu nahradila liturgie synagóální.

Obsah této služby se rozšířil a měl dopad i na život sborový, rodinný, individuální.

V Novém zákoně čteme o Kristu, jak přijímá a naplňuje službu kněze a vykladače zákona. Novozákonní bohoslužba se odvíjí od vztahu Ježíše Krista k Bohu Otci. Tomuto vztahu se podřizuje Ježíšovo díkuvzdání i výklad evangelia. Toto jednání Krista je podrobena starozákonní kritice, když je zjevena Kristova spásná a neopakovatelná oběť, stává se pro křesťany bohoslužba zcela nová, ve které je Ježíš živou obětí za hříšný lid. Počátek nového života je pak stvrzen křtem, v němž se člověk nově duchovně rodí a nasazuje svůj život pro věc Ježíše Krista.

Prvotní bohoslužebný život křesťanů se postupně odtrhl od prostředí židovské synagogy. Křesťané se setkávali ve jménu Páně ve svých příbytcích, v domovech, kde konali tzv. *agapé* - hod lásky spojený se společným stolováním, modlitbou, čtením Písma, jehož vrcholem byla večeře Páně. Šlo přitom o opakovaná setkávání ve sváteční den, jenž byl spojen s interpretací evangelia a nové smlouvy s Bohem, která je pečetěna Synovou krví. Bohoslužba byla spojena s vyznáním víry (Křédem), Božím požehnáním a vysláním. Raná církev žila v očekávání parúzie; věřila, že se v brzké době naplní naděje v druhý příchod Krista. Liturgie v té době ještě nebyla ujednocena, šlo tedy spíše o spontánní christologickou bohoslužbu. Zmínku o takovém obřadu nalézáme např. ve Skutcích apoštolských.

O ucelené bohoslužbě můžeme hovořit až od 2. století po Kr. Bohoslužba se skládala ze svědectví, čtení Písma nebo epištol, výkladu a přimluvné modlitby a vrcholila večeří

Páně pro pokřtěné. Po konstantinopolském obratu se ústřední částí bohoslužby stala oběť konaná knězem za přítomnosti věřících, kteří byli při bohoslužbě pasivní.

Západní liturgie se ustálila ve 4. – 5. století po Kr., přičemž převahu získal římský typus. Středověkou reformací se rozvinula liturgická zbožnost, jež se opírá o výklad Písma jako zjeveného Božího slova. Bohoslužebným jazykem byla latina, která z důvodu zapojení laiků v rámci bohoslužeb postupně přešla do národních jazykových forem. Po druhém vatikánském koncilu už je bohoslužba sloužena v národních jazycích jednotlivých států.¹⁵¹

3.3.1 Bohoslužba v Církvi československé husitské

Církev československá husitská vzešla z římskokatolického prostředí. ThDr. Karel Farský inicioval překlad misálu do češtiny, na němž se také spolupodílel. Do římské bohoslužby tridentského typu zapojil prvky bohoslužby pravoslavné (liturgie Jana Zlatoústého) a zároveň poukázal souvztažnost české a světové reformace. Potřeba přiblížit a zpřístupnit bohoslužbu věřícím se děje skrze shromáždění věřících, které slouží Bohu a oslovují ho řečí nebo zpěvem. Liturgie Karla Farského, komponovaná jako dialog duchovního a sboru, položila základ budoucího širokého ekumenického bohosloví CČSH.¹⁵²

Struktura bohoslužby CČSH je daná kulticky a její části jsou následující: úvod k bohoslužbě; doznání hříchu a vin; zaslíbení Božího odpuštění; tužby; sborové modlitby a přímluvy; zvěstování a blahoslavenství; evangelium (čtení Písma, kázání); vyznání víry; obětování, chvalo zpěv, zpřítomnění Ježíše Krista; přijímání (*communio*) a požehnání.¹⁵³

Bohoslužba vede k setkání věřících ve sváteční den a významné křesťanské svátky. V rámci společné služby Bohu se konají rovněž tzv. pobožnosti, které jsou konány za určitým konkrétním cílem (např. požehnání zvonu, otevření nových farních prostor, oslava výročí sboru apod.) Jakákoliv práce ve farním domě se také začíná pobožností.

¹⁵¹ SALAJKA, Milan. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci*. Praha: Karolinum, 1998, s. 83-86. ISBN 80-7184-655-4.

¹⁵² SALAJKA, Milan. *Teologie a praxe křesťanstva*. Praha: Karolinum, 2000, str. 51. ISBN 8024601028.

¹⁵³ *Bohoslužebná kniha Církve československé husitské. Liturgie podle patriarchy Karla Farského*. 2. vydání. Praha: Blahoslav, 2004, s. 23-67. ISBN 80-70000-660-9.

K organizaci církevního roku slouží liturgický kalendář, který zahrnuje svátky v pořadí liturgického roku; k nim se váže různě dlouhá doba duchovní přípravy.¹⁵⁴

3.3.2 Liturgický rok církve

Tok každodennosti života křesťana je traktován církevním liturgickým rokem. „*Liturgický rok je tedy postupným rozvíjením Kristova vykupitelského díla, které je úplně obsaženo v eucharistické bohoslužbě, a to v týdenním nebo ročním cyklu, aby byl věřícím poskytnut příklad a zároveň zdroj milosti k následování Krista až po míru jeho plnosti.*“¹⁵⁵

Dnem svátečním je pro křesťanskou církev neděle, kdy si křesťané připomínají oběť Ježíše Krista a slaví zmrtvýchvstání Páně. Neděle je vrcholem každého týdne, je slavena jako biblicky daný den odpočinku. Hospodin šest dní pracoval a sedmého dne odpočinul, a tak to má s celým svým domem činit i člověk, který je součástí Božího stvoření.

Sedmým dnem podle Bible je den odpočinutí, šabat, který je oddělený jako den svatý. Lid slavil sobotu jako den odpočinutí od veškeré práce jak v bohoslužebném shromáždění, tak v domácnostech, v nichž se konaly slavnostní rituály. Židé vzdávali Bohu díky za vyvedení z otroctví do země zaslíbené a připomínali si smlouvu Izraele s Hospodinem.

Prvotní křesťané, stejně tak jako židé, slavili jako den sváteční v sobotu přibližně až do třetí generace po vzkříšení Krista. Podle evangelia vstal Pán Ježíš Kristus z mrtvých prvního dne po sobotě, a proto je v pozdější tradici křesťanů slavena jako sváteční den právě neděle. Podle židovské tradice nenadchází nový den s půlnocí, ale začíná se západem slunce. Křesťané se tedy shromažďovali k bohoslužbám v sobotu večer nebo v neděli brzy ráno. Tuto tradici odráží např. velikonoční vigilie.

Ježíš Kristus se při bohoslužebných shromážděních stává hostitelem, který věřícím podává sám sebe ve svátostném pokrmu chleba a vína. Nejde o pouhý pokrm, nýbrž o naplnění cesty Kristova sebedarování v podobě těla a krve. Křesťané, kteří přicházeli do církve z pohanského prostředí, světili již den nedělní. V Římské říši existoval též pohanský kult „dne slunce“, kdy byl vyhlášen pracovní klid. Od doby pronásledování křesťanů se

¹⁵⁴ SALAJKA, Milan. *Rozhovor o duchovní práci v církvi*. Praha: Blahoslav, 1977, str. 34-36.

¹⁵⁵ POKORNÝ, Ladislav. Liturgický rok. Článek in: *Revue Theofil* ze dne 7. 11. 2008. Zkrácená pasáž z knihy: *Obnovená liturgie*. Praha: ČKCH 1975, s- 194-198. [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: <http://revue.theofil.cz/revue-clanek.php?clanek=413>.

ustálil termín nedělního dne jako den vzkříšení (voskresenije) či označení den Páně (dies dominica). V této souvislosti není bez zajímavosti ani zmínka o osmém spásném dni, v němž se má světu zjevit Boží Syn, aby vykonal soud.¹⁵⁶

Křesťanská církev zprvu neměla pevně stanovenou osnovu slavení svátků. Jak již bylo řečeno, centrem slavení byla od počátku především neděle a stěžejním svátkem roku byly Velikonoce jako oslava Kristova vzkříšení. Podle židovské tradice se v jarním období, dne 14. nisanu, začíná slavit pásach, významný poutní biblický svátek, který je připomínkou Vyvedení Izraelitů z Egypta. Tento den, známý též jako pascha, měli Izraelité spojený s obětí beránka, a je to právě ten den, kdy Ježíš naposledy usedl se svými učedníky ke svátečnímu stolu. Pésach, svátek nekvašených chlebů neboli přesnic, je dodnes pohyblivý v závislosti na prvním jarním úplňku.

V duchu židovské tradice křesťané kolem 4. století začali o Velikonocích putovat k památným místům působení Ježíše Krista, zvláště pak v Jeruzalémě, kde byly oslavovány a připomínány Ježíšovy činy. Putováním na tato svatá místa zřetelně vynikla potřeba sjednocení data, kdy se mají Velikonoce jako stěžejní křesťanské svátky slavit. Oslava Vzkříšení Páně se začínala již sobotní večer a trvala až do nedělního rána. Později se tyto svátky začaly už v neděli před Velikonocemi, čímž se ustanovil celý týden (resp. osmidení). Tento čas nazýváme svatým týdnem, který začíná tzv. Květnou nedělí (*Palmare*), tedy dnem, na který připadá příjezd Ježíše Krista do Jeruzaléma. Vrcholem svatého týdne je *triduum*. Zelený čtvrtek je dnem poslední Večeře Páně a Velký Pátek dnem potupení a umučení Krista. Tichost Bílé soboty, zdůrazněná liturgickým volnem, je vystřídána velikonoční nedělí - velkou radostí ze vzkříšeného Krista. Velikonoční doba trvá celkem padesát dnů až do Letnic, svátku vylití Ducha svatého. V 5. století se pak ustálil svátek Nanebevstoupení Páně jako čtyřicátý den po vzkříšení.

„V průběhu 3. století se utváří velikonoční okruh svátků se svými dvěma obdobími, totiž dobou přípravy a vlastní dobou velikonoční, a zůstává středem církevního roku. Přípravné období se oficiálně nazývá ‚velikonoční kající doba‘ (...); je zaměřena na křest a pokání.“¹⁵⁷ Jako duchovní přípravu před velikonočními svátky stanovil kolem roku 200 apoštolský otec Hippolyt postní dny, a to Velký Pátek a Bílou sobotu. Můžeme se také

¹⁵⁶ J 20,26 a 1P 3,18-21 (ČEP)

¹⁵⁷ RICHTER, Klemens. *Liturgie a život*. Přeložil Jan Sokol. 1. vydání. Praha: Vyšehrad 1996. s. 150, ISBN 80-7021-140-7.

setkat s tradicí čtyřicetihodinového postu před Velikonocemi jako připomínku čtyřicetidenního doby, kterou Ježíše strávil na poušti a kdy byl pokoušen ďáblem.

V Sýrii se v polovině 3. století setkáváme s postním časem, který trval po dobu šesti dní svatého týdne. S rozvojem mnišství se tato doba rozšířila až na šest týdnů, a stala se tak dobou přípravy katechumenů na svátost křtu. Na konec církev ustálila rozsah doby postní na pět až sedm týdnů vyjma neděle, která není postním dnem. Postní doba začíná Popeleční středou. Termín Velikonoc byl ve 4. století stanoven na neděli po prvním jarním úplňku. „*Do věci zasáhl koncil roku 325 v Nikaji, aby bylo ve věci jasno (...)*“¹⁵⁸

Každý milník liturgického roku vrcholí eucharistickou oslavou, která z různého zorného úhlu připomíná a zpřítomňuje Boží tajemství (*mysterium tremendum*), zjevené v Ježíši Kristu inkarnovaném, ukřižovaném, vzkříšeném a oslaveném.

Bůh vstupuje do lidského času, který chce člověk naplnit smysluplným způsobem. „*Lidský život je členěn různými časovými rytmy, dnem, týdnem, rokem. Liturgie, protože posvěcuje člověka, posvěcuje i jeho čas: denní a noční hodiny bohoslužbou hodin, týden nedělním eucharistickým shromážděním, rok liturgickými dobami i památkami svatých. Tyto časové úseky se v životě člověka pravidelně opakují, proto má liturgie možnost pravidelně mu nabízet užitky z Kristova vykupitelského díla. (...) Vlastním nositelem liturgického roku je sám Kristus, který ve své církvi neustále žije*“¹⁵⁹

Christologicky uspořádaný liturgický rok, tak jak jej zažíváme, začíná adventem, tedy dobou čekání na příchod Spasitele. Koncem 2. století po Kr. začaly některé křesťanské obce slavit svátek vtělení Boha Otce do Syna. Církev si v něm připomínala narození a křest Páně jako vrchol zjevení (*epifanie*). Tento svátek není pohyblivý. V Římské říši se dne 25. prosince slavil den „neporazitelného slunce“ (*Sol invictus*), který se vztahoval k zimnímu slunovratu. Křesťanská církev chtěla tento pohanský svátek přeznačit christologickým obsahem, a tak právě toto datum stanovila církev jako den, kdy se slaví narození Páně (asi od roku 336). Den křtu Páně připadá v západní tradici na den 6. ledna.

¹⁵⁸ KADEŘÁVEK, Václav – SALAJKA, Milan. *Církev a čas*. 1. vydání. Praha: Blahoslav, 1993, s. 15.

¹⁵⁹ POKORNÝ, Ladislav. Liturgický rok. Článek in: *Revue Theofil* ze dne 7. 11. 2008. Zkrácená pasáž z knihy: *Obnovená liturgie*. Praha: ČKCH 1975, s- 194-198. [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: <http://revue.theofil.cz/revue-clanek.php?clanek=413>

Stejně jako v případě Velikonoc i tomuto svátku předchází doba příprav, tedy advent (*adventus*). Toto slovo se běžně překládá jako příchod, ač přesně znamená „ten, kdo přišel“. Adventní doba je tedy vnímána jako období čekání na Ježíše Krista, jenž již přišel ve své historické podobě a v jehož druhý příchod v Boží slávě křesťané doufají. Napříč územím od malé Asie po Galii, kde církev působila v době středověku, byl čas adventu stanoven na čtyři neděle před narozením Páně.

Advent, Vánoce jako oslava narození Páně, Velikonoce a Letnice jsou nejznámějšími oddíly liturgického roku. Mezi nanebevstoupením Páně a adventem se otevírá čas, který se nazývá církevním mezidobím. Neopomenutelným svátkem, který byl různě slaven v Sýrii, Byzanci i Římě, byl svátek všech svatých. Od roku 835 připadá tento svátek již jednotně v celé církvi na dny 1. a 2. listopadu. U nás se tento svátek „všech duší“, kdy si připomínáme památku všech zesnulých, prosadil jako „dušičky“. Tento svátek je dodnes živý i v našem sekularizovaném prostředí.

Církev dále během liturgického roku pamatovala rovněž na památku prvomučedníků, biskupů, mnichů, ale i biblických postav a andělů, hojně se slavily svátky mariánské. Svátky světců byly rovněž v souvztažnosti s Kristovým mystériem. Reformace slavení takových svátků odmítla; protestantská tradice vnímá světce jako svědky víry, kteří svůj život položili pro Krista. Na konci středověku se naopak díky reformaci ujalo slavení svátku Boží trojice, který připadá na první neděli po seslání Ducha svatého.

Církev československá husitská má svůj vlastní svátek: 8. leden, kdy se připomíná den vzniku CČS(H) v roce 1920. Svátkem je rovněž 5. červenec, den příchodu věrozvěstů Cyrila a Metoděje, a 6. červenec, den upálení M. Jana Husa. (V letošním roce jsme si také připomínali 30. květen jako den 600. výročí upálení M. Jeronýma Pražského v Kostnici.)

Pro úplnost dodejme, že neměnná část bohoslužby se nazývá *ordinarium*, zatímco část proměnná je *proprium*. Mění se buď podle liturgického roku (*de tempore*), nebo s ohledem na svátky svatých (*de sanctis*). Liturgické texty, vybrané především z Písma, se rovněž vztahují k určitému období či církevnímu svátku.

Církevní kalendář běží souběžně s kalendářem občanským, s nímž se v souladu s naší kulturní tradicí na mnoha místech protíná. Kromě jiného začátku roku (církevní rok začíná adventem, zatímco občanský rok 1. lednem), je zde jeden zásadní rozdíl: celým liturgickým rokem se jako červená nit vine stálá spásná přítomnost Ježíše Krista. Dějinné

konání Krista v jednotě s Otcem prohlubuje, posiluje, umocňuje a usměňuje skrze působení Ducha svatého v průběhu liturgického roku život každého věřícího člověka.¹⁶⁰

3.3.3 Modlitba

Na otázku, co je to modlitba, Základy víry CČSH odpovídají takto: „*Modlitba je otevření srdce Bohu myšlenkou a slovem díků, oslavy a prosby.*“¹⁶¹ Modlitba je tím nejosobnějším, jemným předivem ve vztahu člověka a Boha. Nelze ji vědecky zmapovat ani ji obsáhnout slovy. Je to niterný náboženský úkon, v němž se sami pokládáme do vůle Hospodinovy.

Modlitba je nezbytná pro komunikaci se Stvořitelem. Je tajemným dějstvím v lidském nitru, které se v důvěře otevírá Bohu. Nechme se inspirovat Ježíšovými slovy: „*Ale ty, když se modlíš, vejdi do svého pokojíku, a když zavřeš dveře, modli se ke svému Otci, který je v skrytu. A Tvůj Otec, který vidí vskrytu, ti odplatí zjevně.*“¹⁶² Ten „naš pokojík“, do něhož máme vstoupit, je naše nitro, náš střed, naše srdce. Z duchovního hlediska nevnímáme srdce pouze jako důležitý životní orgán. Biblickým výrazem srdce rozumíme vnitřní krajinu člověka.

Jaký je podíl Boha na modlitebním ději? Modlitba je spirituálním procesem, niterným dialogem mezi člověkem a Bohem. Někdy volá člověk Boha, ale v některých případech je modlitba odpovědí na vlastní Boží volání. Při tomto rozhovoru je nutností, aby se člověk uměl spoléhat na Boží vůli. Modlitba se skládá z mnoha proseb, otázek i odpovědí. Záleží jen na Bohu, kterou prosbu přijme, kterou naplní v čase, kdy on uzná za vhodné. Jsou však i prosby, které Bůh nevyslyší. Hospodin zůstává v tajemství, které je zacíleno na střed lidské bytosti. Modlitba tak proniká a prostupuje naším srdcem, myslí i duší. Proto i významné starozákonní vyznání víry Š'ma Jisrael (Slyš, Izraeli) Hospodinovým výrokem nabádá, aby člověk miloval Boha celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou silou.¹⁶³

Volání k Bohu není žádnou okrajovou záležitostí ani běžnou formalitou našeho života. Je mocí a silou, která uchvátí a pohltí modlitebníka v jeho snaze přiblížit se

¹⁶⁰ SALAJKA, Milan. Křesťanská bohoslužba. 1. vydání, Praha: Blahoslav, 1985, s. 46-50.

¹⁶¹ *Základy víry CČSH se Stručným komentářem*. 1. vydání. Praha: Blahoslav, 2014, s. 118. ISBN 978 - 80 - 7000 - 106 - 6. [online]. [citováno dne 2016-06-28] http://www.ccsch.cz/dokumenty/2105-zakl_viry_web.pdf.

¹⁶² Mt 6,6 (ČEP).

¹⁶³ Dt 6, 5 (ČEP).

k životodárné síle. Sám Ježíš Kristus i jeho učedníci kladou důraz na vedení modlitby ryze duchovním způsobem. Přesto se tato činnost nemá odlučovat od hmotného světa, což se stává, když člověk ve snaze dosáhnout nadlidského duchovního transu opovrhne stavem pozemským, lidským. Proto se při modlitbě záměrně neodpoutáváme od světa ani svého těla. Modlitební snažení spočívá v blízkosti Ducha svatého, který je Přímluvcem. Bůh přijímá slovo, kterým vše utvořil a obživil a v němž sestoupil na zem.

Romano Guardiani o modlitbě říká: „*Nepochybně existuje modlitba, která vytryskne z nitra sama, třeba když člověk prožije něco obšťastňujícího a bezpečně zvolá: ‚Díky, můj Bože!‘ Nebo když se dostane do velké tísně a obrátí se s prosbou na toho, který to s ním od začátků dobře myslí a má i veškerou moc pomoci. Někdy člověk cítí Boží přítomnost tak živě, že s ním začne bezděčně rozmlouvat. Anebo v některé události svého života zakusí Boží posvátné řízení a stane bez hnutí. To vše se může stát; nikde však není řečeno, že to tak být musí.*“¹⁶⁴

Výpověď modlitby má být jednoduchá a přímá, bez lidských konstruktů a zbytečné strojenosti, těžkostí a těžkopádností lidského vyjadřování. Cele se musíme oddat Bohu ve své důvěře. V tomto odevzdání myšlenek a našich tužeb bychom měli zachovávat střízlivost a respekt před svrchovanou mocí Páně, kterou dosvědčujeme stejně jako Ježíš Kristus v zahradě getsemanské: „*Staň se tvá vůle*“.¹⁶⁵ Tento výrok je v plném souznění s tím, k čemu Ježíš nabádal své učedníky poté, co se ptali, jak se správně modlit. Vždyť součástí modlitby Páně je také tento verš: „*Vůle Tvá buď jako v nebi, tak i na zemi.*“¹⁶⁶

Není lehkým úkolem, abychom byli za všech okolností uvědomělí ve své snaze v pokoře souhlasit s vůlí Boha, k němuž s důvěrou voláme. Naprosté odevzdání se Bohu v prapočátku lidských modliteb neznamena pasivní odevzdání se osudu ani monologem množství slov bez hlubšího obsahu. Součástí každé modlitby má být pokorné vyznání před Bohem: „*Můj Pán a můj Bůh.*“¹⁶⁷ (J 20/28). Modlitbou nás vede Hospodin sám, jemuž není nic skryto. Ze své moci zná naše srdce, už dopředu ví, o čem jej žádáme. To je třeba mít na paměti ještě před tím, než svou prosbu formulujeme a proneseme. Přitom není dobré lpět na tom, abychom od Boha žádali přesné vyplnění naší prosby či žádosti. Vždyť Hospodin

¹⁶⁴ GUARDIANO, Romani. *O modlitbě*. 1. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 26. [online]. [citováno dne 2016-05-22] Dostupné z: <http://www.modlitba.cz/modlitba-v-zivote/vyroky-o-modlitbe/>.

¹⁶⁵ Mt 26, 42 (ČEP).

¹⁶⁶ Mt 6, 9-13 (ČEP).

¹⁶⁷ J 20,28 (ČEP).

sám nejlépe ví, co je pro nás dobré, i když se nám to tak nemusí jevit. Boží záměry a činy jsou součástí jeho svrchovanosti.

Moc modlitby i prostor, který k ní vybízí, je v nitru člověka a ve středu církve - v oslaveném těle Kristově, kdy je Kristus prostředníkem a prvním modlitebníkem za nás. Církev pak zůstává zde na zemi stálým modlitebníkem v čase předešlém i přítomném, neboť v niterném usebrání modlitby se člověk přičleňuje k společenství Božího lidu skrze církevní společenství.¹⁶⁸

V církvi se modlitba stává součástí veřejného projevu během bohoslužebného shromáždění, zároveň však má svou stejnou váhu i opodstatnění v meditaci jednotlivce. Je nedílnou součástí našeho spirituálního života. Modlitba vyvěrá z duchovního života, každého člověka, který patří Bohu a který má podíl na „nové smlouvě“ skrze modlitbu a Kristovu oběť za nás.

Modlitba má svou nosnou strukturu, jejímiž prvky jsou:

přiznání se k lidské nedokonalosti a vině, kterou člověk před Bohem má; slovo kajícínosti, přímlov, díkuvzdání a proseb;

prosba za milost, ve které vyznáváme plné spolehnutí se na Boží vůli a vyznání jeho svatého jména;

oslava Boha v jeho nadčasovosti a uznání jeho vlády nad celým stvořením i kosmem v jeho svatosti, nedostižitelnosti a velkoleposti;

doznání vlastních chyb, své vlastní slabosti a hříšnosti, která nás od Boha vzdaluje (jde-li o generální vyznání vin ve společenství, je zahrnuto do pořadu liturgie církve); doznáváme svou lítost, žádáme o odpuštění a zaslubujeme se nápravě;

jedná-li se o kající zpověď jednotlivce, kněz může užít „zповědního zrcadla“¹⁶⁹

prosby a žádosti jsou poté vedeny přímlovným voláním k Bohu v dané konkrétní situaci, v níž děkujeme a prosíme. Nápomocny nám v této situaci mohou být litanie

¹⁶⁸ SALAJKA, Milan. *Modlitba věřícího společenství*. Praha: Blahoslav, 1979, str. 13-15.

¹⁶⁹ viz *Agenda CČSH 1. část*. Praha: Blahoslav 2006. [online]. [citováno dne 2016-05-22] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/2226-agenda-1-cast.pdf>.

(opakované prosebné modlitby nebo tužby, jež mají své kořeny již ve Starém zákonu)¹⁷⁰ a v křesťanském podání směřují k Ježíši Kristu: „*Pane, smiluj se, Kriste, smiluj se!*“ (invokace *Kyrie eleison*)¹⁷¹;

dochází zde k přímé konfrontaci mezi člověkem a Bohem;

závěrem a dovršením jsou pak patřičné hymny a chvalozpěvy oslavující dílo Boží zjevené člověku. Jejich povaha je slovní, hudební či obřadní (díkůvzdání za milost, lidumilnost, svobodu a lásku, kterou každodenně od Boha zakoušíme.

Jak v prostředí křesťanském, tak i v judaismu je modlitba svobodnou odpovědí na Boží vyzvání, skrze jeho Slovo. Již Starý zákon poukazuje na nutnost komunikace s Hospodinem, při které se obracíme na Stvořitele v okamžiku, kdy ho hledáme a cele se mu otevíráme, kdy žádáme o vysvobození z otroctví hříchu, kdy ho dokážeme chválit a velebit za jeho dobrodiní, které prokazuje svému lidu. Ježíš sám nás přiblížil a přivedl k Božimu obecenství v modlitbě Páně. On, Kristus, vtělený, ukřižovaný, vzkříšený, oslavený a vyvýšený povzbuzuje svůj lid, který se v důvěře obrací k Otci jeho jménem „*skrze Krista našeho Pána*“.¹⁷²

Místem modlitby nemůže zůstat pouze náš sbor, ale je jím i místo našeho zaměstnání, našeho domova, naší rodiny. V našem svobodné vyjádření a modlitební snaze posvěcujeme toto místo i nás samé skrze obdarování Ducha svatého. Rozlišovat můžeme též modlitbu pevně stanovenou v rámci liturgie a modlitbu volnou, tedy v rámci osobního ztišení, které je inspirované samostudiem Písma svatého. Dále se můžeme setkat též s modlitbou impulzivní, která je vedena v dané situaci a konkrétní chvíli rovněž prostřednictvím Ducha svatého.¹⁷³

¹⁷⁰ např. Ž 136: „*Chválu vzdejte Bohu bohů, jeho milosrdenství je věčné, chválu vzdejte Pánu pánů, jeho milosrdenství je věčné...*“ (ČEP).

¹⁷¹ Liturgická formule „*Kyrie eleison*“, řecky „*Κυrie ελεησον*“ - např. viz *Tužby*. In: *Bohoslužebná kniha ČČSH – Liturgie. První liturgie Karla Farského*. 2. vyd. Praha: Blahoslav, 2004, s. 32. ISBN 80-7000-660-9.

¹⁷² např. „*Přinášíme tedy skrze Ježíše Krista, našeho Pána, stále oběť chvály Bohu; naše rty nechť vyznávají jeho jméno.*“ Žd 13,15. Verš doporučený při *Obětování*. In: *Bohoslužebná kniha ČČSH – Liturgie. První liturgie Karla Farského*. 2. vydání. Praha: Blahoslav, 2004, s. 44. ISBN 80-7000-660-9.

¹⁷³ SALAJKA, Milan. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci*. Praha: Karolinum, 1998, s. 87-88. ISBN 80-7184-655-4.

3.4 Duchovní péče

Duchovní péče patří neodmyslitelně k činnosti církve a k praktické části života církve vně i dovnitř církevního společenství. Vyplývá z ustanovení a potřeb evangelia, slouží k živému svědectví o božím působení skrze dary Ducha svatého. Jedná se o ochranu a ošetření padlého lidství, které se propadá v odcizení Bohu a zatížení lidského hříchu. Jde o duchovní vedení ke Kristově milosti, jež prostřednictvím Ducha pozvedá člověka k naplnění Božího záměru. Nepostradatelnou a nenahraditelnou duchovní péčí je též pověření laiků obecným kněžstvím, jímž se uplatňuje a uskutečňuje vzájemná bratská a sesterská péče ve společenství církve.

Duchovní neboli pastorační služba je zaměřena a cílena jako péče sborová či jako péče o jednotlivce. Péče duchovních o katechumeny, v přípravě na křest či biřmování vychází obvykle z iniciativy duchovního, nebo vzájemnou péčí členů mezi sebou samými. Duchovní péče je zaměřena na všechny věkové i sociální skupiny. Zaměřuje se na děti a mládež, na snoubence i manželské páry; pastorační péče zahrnuje hendikepované, nemocné, umírající, pozůstalé i jinak trpící. Tematická duchovní práce je zaměřena na muže i ženy ve sboru včetně seniorů. Pastorační péče se uplatňuje i externě mimo sbor, a to v občanských institucích, jako jsou např. nemocnice, hospici, domovy pro seniory, domovy s pečovatelskou službou, léčebny dlouhodobě nemocných, věznice, ale i v prostředí armády či policie.

Individuální pastorační péče se vztahuje k jednotlivci, zvláště pak při svátosti osobní zpovědi vedené knězem. Cílem pastorační péče je přivést člověka zpět do Božího společenství, posílit jeho víru a neodepřít společnou naději. Tato představa vychází z novozákonního podobenství o pastýři a ztracené ovci.¹⁷⁴ Hlavní postavou je dobrý, starostlivý pastýř, který zanechává soběstačné stádo a vydává se hledat jednu jedinou ztracenou ovečku. Matoušovo evangelium klade důraz na péči o každého nepatrného a ztraceného, zatímco evangelium v podání Lukášově zdůrazňuje spíše radost z navrácení zbloudilého člena do stáda. To v plné míře platí i o pastorační, o jejích cílech a úlohách.

Poděpřít a doprovázet věřícího ve zkouškách a krizích, které překonává, to je jedním z úkolů duchovního, jenž se pak stává určitým mediátorem a průvodcem v čase duchovní vřáznosti a odvrácení člověka od společenství s Bohem. Východiskem pro duchovní práci

¹⁷⁴ L 15, 4-7 a Mt 18,12-14 (ČEP)

a osnovou pastorační služby je samo Písmo svaté. V novém věku a našem století již neplatí autorita církve z pozice moci, jakou církve dříve ve společnosti měla. Široké pole působnosti pro duchovní péči se pak otevírá tam, kde jsou členové církve vlažní, nebo svým jednáním a chováním sami sebe z církve vyobcovali. Duchovní péče se v dnešní době zaměřuje na ty, kteří hospodářsky nepodporují církev a věroučně nepůsobí na své děti, a na skupinu těch, pro něž je duchovní péče nezbytností a kteří ji primárně očekávají. Jsou to především lidé v životní krizi, osamělí, nemocní a umírající.

Kněžská služba tak pečuje o ty údy církve, které potřebují a zasluhují největší pozornost. Neopomenutelné je při tom celoživotní vzdělávání, které vede duchovního k rozšiřování vzdělání a odbornosti. Pro pastorační službu má velký význam nejen teologie, ale i psychologie, sociologie, gerontologie a pedagogika, jejichž poznatky jsou pro praxi velkým přínosem. Těžce nemocný a obtížně stárnoucí člověk se sotva vyhne otázce po smyslu celého života, jak souvisí jeho utrpení s osudem, s Bohem, a jaká síla dává naději k překonání krize, nebo alespoň přináší uspokojivější vyrovnání s ní.

Duchovní neboli pastorační rozhovor může být vedený na faře, v domácím prostředí, v nemocnici, věznici apod. Setkání v domácím prostředí, kde kněz není hostitelem, ho vede k tomu, aby přijal roli hosta. Během duchovního setkání se otevírá prostor pro intimní rozhovor, při kterém by duchovní měl vytvořit prostor pro aktivní naslouchání. Takový prostor je bezpečný, citlivě vyvážený a doprovázený slovem pastora ve vhodné chvíli, aby nedocházelo k převaze duchovního v komunikaci. Podpora a útěcha má být člověku poskytnuta vždy pod zorným úhlem Písma svatého.

Kněz při své službě musí být připraven rovněž na odmítavý a nepřátelský postoj sekulární společnosti, v níž člověk hledá podporu více ve vědě, než ve víře. Duchovní terapie poskytovaná knězem se pak může jevit jako přežitek a zbytečnost. Často pak záleží na tom, jakým dojmem na druhé lidi kněz působí. Duchovní síla a autorita kněze je dána jednak jeho osobností a autenticitou, jednak způsobem, jak duchovní žije a jedná. Lidé vždy poznají, zda kněz žije v souladu s Písmem, zda je zná a dokáže aplikovat v různých životních situacích. Kněz, který „nekáže vodu a nepije víno“, se může stát oporou i pro člověka, který se předtím duchovní péče ostentativně zříkal.

Při této duchovní službě velice záleží na obdarování charismat, autoritě i nadání duchovního, které spočívá především v jeho empatii a citlivosti k vedení pastorační služby. Při

pastoraci je důležitá nejen teologická průprava, ale i polemika v prolínání společenského, kulturního a veřejného života, vedoucí k saturaci potřeb novodobého člověka.¹⁷⁵

3.5 Vzdělávání

Kromě služby svátostné je jednou z významných úloh církve výchova a vzdělávání, jak je pro nás zachována v biblickém svědectví. Člověk jako obraz a podobenství Boží byl pověřen Hospodinem ke spravování celého stvoření. Znamená to, že je člověk vázán Božím zákonem; nežije tedy sám sobě, ale je tvorem theonomním. Výchova v souladu se Slovem Božím a vzdělávání, jež zabraňuje zkosnatění, zkvalitňuje život. Teologie má vést člověka k tomu, aby nepřebíral škodlivé znaky vedení, které ústí v manipulaci.

Lidská touha po poznání a po vzdělání je odvěká a k touze po vzdělání patří též láska k vědění. „*Kdo miluje, učí snáze; kdo je milován, učí se beze strachu a spontánně.*“¹⁷⁶

Ježíš Kristus byl jedinečným učitelem, který své žáky vedl nejen Slovem, ale také osobním příkladem. Svým jednáním a poražením smrti se stal navždy jedinečnou silou a zdrojem poznání člověka, vedoucího ke spáse. Jeho milost nás samé nejlépe vychovává.

Náboženská výchova je uplatňována především při vedení nově pokřtěných, ale je také součástí katechetické přípravy. Je třeba mít na paměti, že tím, tím vede tuto přípravu, kdo vzdělává a vychovává, je Bůh sám. Duchovní vedení duchovního má být empatické a citlivé, aby dokázal svou snahu zacílit i do niterných míst lidské duše, a tak rozrezonovat živý a existencionální vztah k Bohu.

Prvním stupněm katechumenátu je vstupní katecheze, kdy je čekatel svátosti seznámen s učením církve a dozví se o povaze víry, kterou přijímá a chce ve svém pozemském životě vyznávat a praktikovat. Při takové přípravě dochází k novým formám a novému pojetí lidského jedince. Poznání aktivního života skrze víru, kterou postupně přijímá, přirozeně a nenásilně vede k jeho vnitřní proměně a přehodnocení priorit a životních hodnot. Východiskem této společné práce je inkorporace křtěnce do živého těla církve, tedy do konkrétní obce, a učinit z něj svobodomyšlného a nezávislého křesťana. Pole působnosti náboženského vzdělání se opět dělí na činnost v rámci sboru i mimo něj.

¹⁷⁵ SALAJKA, Milan. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci*. Praha: Karolinum, 1998, s. 108-111. ISBN 80-7184-655-4.

¹⁷⁶ SALAJKA, Milan. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci*. Praha: Karolinum, 1998, s. 114. ISBN 80-7184-655-4.

Sborová výchova v domácím sborovém prostředí sboru se skládá z nedělní školy pro předškolní děti, z přípravy na první přijímání večeře Páně, z přednášek pro snoubenecké páry k rodičovství, biblické hodiny, exercicie, konference, semináře, celoživotní vzdělávání a kurzy. Mimo sborového vzdělávání probíhá v rodinách, v předškolních zařízeních, dětských skupinách, mateřských, základních a středních školách, včetně vysoké školy, kde působí fakultní spirituál.

Výklad nauky je uzpůsoben tělesné, duchovní i duševní zralosti přiměřené věku. Kněz, který je zároveň pedagogem, vede ve školních institucích výuku přizpůsobenou rozumovým schopnostem a věkové zralosti vzdělávané skupiny. Při výuce náboženství vytváří kněz otevřené a bezpečné klima, prostor pro svobodné vyjadřování a probouzení křesťanské lásky a vzájemnosti mezi žáky, studenty či posluchači.

Svou výukou duchovní upevňuje základy evropského myšlení a kultury prostřednictvím biblických příběhů a tajemství stvoření. Součástí hodin jsou společné modlitby a zpěv písní. Škola jako instituce, v níž výuka náboženství probíhá, má svůj pevný řád a metodické vedení, které vychází ze Školského zákona ČR a z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV, Příloha 1).¹⁷⁷ Výuka náboženství je v našem školském systému oproti ostatním evropským zemím stále aplikována jako nepovinný předmět, někdy je pouze průřezovým tématem v rámci etické či občanské výchovy. Náboženství je částečně upozaděno, i když je základem evropské civilizace a historickým kořenem prostoru, ve kterém žijeme. Výuku náboženství nelze považovat jako nábor do církve. Primárně má tato výuka sloužit jako přehled, který patří ke všeobecnému vzdělání člověka.

Úrodnější půdou je prostor farnosti, ve které se lidé scházejí ze svobodné vůle. Pole působnosti je zde široké - od liturgické aktivity až po pastorační činnost. Člověk může zakusit náboženský pocit, náboženský úkon a v praxi vidí náboženské symboly a křesťanské pojmy. Vliv na poznání křesťanství mají též masmédia, která jsou svým programem a činnostmi zaměřená na rozšiřování povědomí o křesťanské tematice a misijní činnost. Zároveň vytváří i zpětnou vazbu kontrolní činnosti na práci církve jako celku.

Výuka člověka po stránce vědecké, technické a duchovní by měla být komplementární. Při přijímání náboženského poznání, znalostí, zkušeností a dovedností

¹⁷⁷ Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání. Metodický portál MŠMT ČR. [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: <http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-zv>.

nesmí jít o manipulaci ani radikalismus. Přesto Boží lid i společnost očekává inovace a reformu archetypálních vzorů jednání při erudici normy morálky náboženské společnosti a chování církve se chce též po právu zapojit do tvorby nových metod a pedagogické didaktiky. Člověk není před Bohem nikdy ve svém vzdělání hotov. Vědění se stále utváří na základě poznání Božího slova, lidský život však koliduje mezi dobrem a zlem, které si člověk svobodně volí. Náboženské vzdělání má napomáhat k otevření nových obzorů pro pozorné posluchače. Dobré duchovní vedení a aktualizace křesťanských principů má za cíl posílení komunitního života, nalezení pravého člověčenství a lidství nejen ve sboru či farnosti, ale v celé lidské společnosti.¹⁷⁸

3.6 Diakonie a charita

Diakonie a charita je v lidské společnosti vykonávána souběžně již od starozákonní doby. Tuto linii můžeme sledovat i ve svědectví evangelíí a Skutků apoštolských, tento směr se prolíná dějinami až do naší doby. Podle svědectví Nového zákona na sebe Ježíš dobrovolně, ze své vlastní vůle, vzal úděl služebníka. „*Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé.*“¹⁷⁹ Viditelný čin služby je pak v Kristově ponížení, když jako služebník, omývá nohy svým služebníkům.

Na službu milosrdenství upozornil Ježíš i v podobenství o Samařanu, jemuž se – na rozdíl od jiných – zželelo zraněného člověka.¹⁸⁰ V tomto případě službu nekoná Kristus, ale je zde prokazováno milosrdenství člověka člověku. Toto poselství je poznáním Boží vůle a poslušnosti Krista ve víře. Apoštolská služba má vést k poznané lásce, z níž vychází pomoc, kterou konají sestry a bratři sobě navzájem a jež je viditelným znamením Kristova díla zde na Zemi.

Slovo diakonie vychází z řeckého slova *diakonein*, jež v původním významu značí nesvobodnou službu lidí (např. v otroctví); novozákonním poselstvím je tento smysl slova přeznačen a vztahuje se na službu prvokřesťanů u společného stolu. Z něj pak vyvozujeme službu tzv. diakonátu. Služba diákonů – jáhnů se zakládá na novozákonních textech, především ze Skutků apoštolských a epištol.¹⁸¹

¹⁷⁸ SALAJKA, Milan. *Teologie a praxe křesťanstva*. Praha: Karolinum, 2000, str. 95-200. ISBN 8024601028.

¹⁷⁹ Mt 20,25 (ČEP).

¹⁸⁰ L 10, 25-37 (ČEP).

¹⁸¹ Sk 6, 1-6; Fp 1,1; 1Tim 3,8-13 (ČEP).

Diákonci plnili službu prvotní sociální práce při sbírkách společenství potřebným (sirotci, vdovy, staří, nemocní, uvěznění); tato služba byla patrná již u prvomučedníka Štěpána. Diákonci se tak stali po službě biskupa a presbytera třetím stupněm osob, kteří pečovali o chod a spoluúčast při službě prvních křesťanských komunit. Diákonci přijímali a rozdělovali dary, které byly přinášeny jako oběť při bohoslužbách. Služba se nevztahovala pouze na muže, ale konaly ji též ženy, které pečovali o staré, nemocné a chudé v rámci obce. Konaly se také sbírky, které byly použity na misijní činnost církve.

Od 4. století se diakonická snaha uplatnila při vzniku špitálů, chudobinců či sirotčinců. Potřeba péče o choré, nemocné a umírající dala vznik tzv. špitálních řádů. Kláštery tak nesloužily jen jako duchovní centra dané oblasti, ale i jako sociální stanice pro nemocné, potřebné či poutníky. Naplňovala se tak služba ve smyslu Ježíšova přikázání milosrdenství. Ve středověku kromě řádových sester a bratři, kteří se starali o nemocné či zraněné, konaly službu též bekyně, pomocnice v umírání. V dnešní době by se jejich služba dala připodobnit ke službě řádových sester v hospicové péči.

Války byly obdobím drancování a ničení klášterů a řádů, jejichž práce byla nezastupitelná zvláště v době morových epidemií. V 17. století byl položen základ katolické charity, jejímž iniciátorem byl milánský arcibiskup Karel Boromejský; tato iniciativa vznikla z důvodu morové epidemie v Evropě. Další historickou postavou, významnou pro rozvoj charitativní a diakonické činnosti, byl Vincent de Paulis. Byl zajatcem v Tunisu, který po svém propuštění ze zajetí konal sbírku na osvobození galejníků.

Na základě snah hnutí pietismu (především pietismu hallského) vznikly nové sociální ústavy, sirotčince, školy a vzdělávací zařízení. Připomeňme rovněž bratrskou tradici, která rozvinula rozsáhlou misijní činnost, spojenou s charitou a diakonií, po celém světě. V souvislosti s josefínskými reformami byly zřízeny mnohé špitály a městské a obecní útulky pro chudé a sirotky.

V období náboženské nesnášenlivosti a konfesních rozbrojů, které často vyústily až do občanské války, vzrostla potřeba péče o migranty a uprchlíky. Velké sociální otřesy nastaly v důsledku politické nestability v období Francouzské revoluce, kdy církve náhle přestala plnit svou tradiční úlohu - nebyla už hlavním iniciátorem sociální a zdravotní služby. Závazek a garanci na sebe začala přebírat občanská společnost, totiž obec, město, stát. Pomoc byla financována prostřednictvím spolků a nadací, jejichž předmětem činnosti

byla péče o potřebné. *Caritas* (křesťanská láska k bližnímu) či francouzským slovem *Charité* označuje nemocnice, kde je člověk bezplatně ošetřen, a proto slouží převážně sociálně slabým občanům. Zmíňme zde také celosvětovou organizaci, která vzešla v roce 1948 z iniciativy anglikánské evangelické církve, totiž Světovou radu církví (Ecumenical Council of Churches), která se systematicky zabývá pomocí uprchlíkům.

Diakonickou službu lásky v dnešním euroamerickém prostoru můžeme vidět jako nedílnou součást, která nabízí pomoc člověku v krizových situacích, v nouzi, při přírodních katastrofách či válečných konfliktech. Tato služba je již konstituovaná a dobře odborně i organizačně vedená. Zdravotní a sociální služba se opírá z velké části (nebo i zcela) o finanční zdroje nadací a příspěvků státu a prostupuje do mezinárodních organizací, jako je např. Červený kříž, UNICEF Organizace spojených národů a další. Úkolem věřících, kteří dobrovolně konají službu v různých zdravotních, sociálních či charitativních zařízeních, je zamezit ústupu spirituality a s ním spojeného poslání na úkor specializace a odbornosti sekulárních zařízení.

Charita a diakonie musí být spjata s aplikovanou christologií a s činností a životem obce. Vytváří živé impulzy směrem k potřebám, na nichž se praktikuje Kristův příklad pomoci. Teologie nemůže být odtržena od praxe života, jehož předobrazem je pomoc a solidarita s bližními. Praxe obživuje a utváří sborový život a jeho služebný charakter.

V ekumenickém pojetí se praktická část diakonické služby napříč církvemi opírá o tři pilíře, které jsou všem církvím společné: – bohoslužebnost (*leiturgia*), svědectví (*martyria*) a služebnost (*diakonia*). Toto vše se děje pod zorným úhlem evangelia; jeho uskutečněním je péče o ty, kteří se z nějakého důvodu ocitli na okraji společnosti. Jde o humanizaci společnosti i o kompletní péči nejen tělesných, ale i duševních nedostatků člověka. Bylo by mylné domnívat se, že jde pouze o pomoc jednotlivci. Je to péče komplexní, službu určená celé společnosti.

Novodobá diakonie proniká též do právních aspektů a musí zaujmout i odhodlaný postoj k problémům nového milénia, kdy už neřeší pouze obtíže v rámci obce či diecéze, ale čelí potřebám globálního rázu. Novými výzvami pro diakonickou službu je chaos spojený s bývalým koloniálním vykořisťováním a migrace spojená s válečnými konflikty či úbytkem přírodních zdrojů (zvláště pak vody). Pomoc spojená se školstvím a zdravotnictvím v rozvojových zemích, ekologické a přírodní katastrofy, jakož i války – to jsou úkoly, které moderní diakonická služba plní. Církev tak přispívá k službě občanské,

ač si od světských institucí drží odstup a zachovává politickou neutralitu. Církev se otvírá běžnému lidskému životu, a tím popírá představu laické veřejnosti, že její hlavní náplní je zabývat se jen „svatými věcmi“, které člověka přesahují. Naopak, sestoupením do lidské bolesti a nejistoty dnešního světa získává církev uznání společnosti i popularitu. Její jednání není účelové, nespočívá v získání moci nad člověkem. Církev neúnavně po celá staletí rozvíjí sociální práce a přispívá k rozvoji kultury. Její postavení a místo ve společnosti je proto nezastupitelné. V povědomí novodobého člověka je sice církev jako instituce opomíjena, zato její sociální činnost společností pokládá za samozřejmou.¹⁸²

3.7 Misie

Již putování starozákonního lidu lze historicky vnímat jako prvotní misijní činnost. Ústředním místem tohoto putování je Boží hora Sion, která patří výlučně Hospodinu. Kočovný a pastevecký život Izraelců působil na okolní národy vírou v jednoho Boha, který je podle zjevení v Písmu Bohem všech pronárodů a všech pokolení, která budou Bohu podřízeny v eschatologickém čase.

Samo Ježíšovo učení a zvěst již za jeho života přesahovalo hranice židovského vlivu. Písmo uvádí Kristovu výzvu jeho učedníkům před nanebevstoupením Páně. Jde o apel na apoštoly, aby šli, křtili, zvěštovali a zachovávali Kristovo učení v celém světě.¹⁸³ Působení apoštolů a zvláště pak horlivost apoštola Pavla přinášely evangelium pohanům, a tím ovlivnila celé římské impérium včetně Říma. Již ve 3. století byly křesťanské obce rozesety po nejvýznamnějších místech říše Alexandrii, Římě, Kartágu, Řecku, Itálii, Španělsku, Galicii a Belgii až k hranicím Británie a Germánie. K šíření křesťanství přispívala kvalitní infrastruktura říše, zvláště pak dobývání území vojsky, kteří s sebou přinášeli též novou víru.

V 5. století došlo k velkému stěhování národů, jímž byla Římská říše značně oslabena, ale nový náboženský a kulturní život se šířil i mezi příchozími etniky. Svou nezastupitelnou roli v této době misijní činnosti zaujímal především mniši, kteří vycházeli z pustin a klášterů a hlásali svědectví o Kristu i v oblastech, které nepatřily k Římské říši, ale která by o ně ráda usilovala.

¹⁸² SALAJKA, Milan. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci*. Praha: Karolinum, 1998, s. 121-130. ISBN 80-7184-655-4.

¹⁸³ Mt 28, 19-20 (ČEP): „*Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého; a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal.*“

V 7. století se jedno z nejstarších středisek křesťanské víry, byzantská Konstantinopol, ocitla v konfrontaci s nově vzniklým náboženským učením, totiž islámem. V téže době se pozornost křesťanské misie obrací k slovanským národům. Křesťané na východě postupně ztráceli svou pozici, mnoho křesťanských obcí bylo decimováno. Duchovní středisko východní církve v Konstantinopoli přišlo o své výsadní postavení. Centrem západní církve byl tradičně Řím, který s Východem soupeřil o mocenský vliv.

Křížácké výpravy do Svaté země, nábožensky i politicky motivované, měly zvrátit neblahý trend, kdy se křesťanské oblasti staly islámskými teritorii. Úspěchy křížáků však byly pouze dočasné, naopak dobytí Cařihradu (Konstantinopole) osmanskými Turky roku 1453 stvrdilo nadvládu islámu na Východě. Ani křesťanské misijní snahy ve východní Asii nebyly příliš úspěšné.

Poté, co papežství utvrdilo svůj vliv na evropském kontinentu, přistoupilo k nové expanzi do pohanských částí světa. Velká vlna křesťanské misie zasáhla Nový svět po objevení Ameriky; toto úsilí však bylo vykoupeno mnohým utrpením až genocidou domorodých kmenů. Primární roli v té době měla politická převaha, zatímco sociální a kulturní kontext byl zcela opomenut. Katolické misijní řády hlásaly nutnost křtu pohanů jakožto péči o spásu lidské duše. V dnešní době je na takový násilný způsob provádění křesťanské misie pohlíženo spíše negativně.

Dohledem nad katolickým pravověřím a šířením evangelia v katolickém podání byl v době reformace pověřen jezuitský řád, podřízený přímo římskému papeži. Misijní působení jezuitů, cílené na vzdělání a osvětu, proniklo do všech známých kontinentů. Nepřáteli víry byli Židé, muslimové i protestanti. V roce 1622 vznikla Svatá kongregace pro šíření víry. Působení jezuitského řádu je rovněž neblaze spjato s činností inkvizice.

Opakem této katolické misie a rekatolizačních snah byla protestantské misijní úsilí. Zrodila se nová koncepce pojetí misijní činnosti, kterou uskutečňují jak jednotlivci, tak i početnější skupiny duchovních. Příkladnou misíí byly např. evangelizační snahy herrnhutských (moravských) bratří, kteří navázali na duchovní tradici Jednoty bratrské. Jejich úspěch spočíval především v tom, že se v novém prostředí nechovali násilně, ale naopak s respektem k místní kultuře a jazyku, ale i s citem pro sociální kontext. Tímto způsobem dokázali zprostředkovat evangelium i cizím, dosud neznámým národům.

Pro misijní působení získávala církev podporu u křesťanských panovníků, a později také u nově se utvářejících státních útvarů. Misie tak získaly hmotné zajištění, pomoc a záštitu, v některých případech se dokonce stala i politickým programem. Misie přetrvala v době celosvětového chaosu, v době napoleonských válek i amerického konfliktu války Severu proti Jihu. Misie přetrvala i v moderní době, kdy se člověk začal programově odklánět od Boha, a společnost se stala převážně sekularizovanou. Misie přetrvává stále, stále ve světě vznikají nové křesťanské denominace i nová křesťanská hnutí. V podobě misie se otevírají nové možnosti přivést moderního člověka do blízkosti Krista a přinášet novou naději skrze Jeho učení a následování.

V Latinské Americe, v Africe, v Indii, Číně i Japonsku vznikají nové instituce pod vedením křesťanských misijních řádů, dochází k překladům Písma do národních jazyků.

V novodobé historii se konalo mnoho konferencí, jejichž hlavním tématem byla misie. Anglosasové konali svou první konferenci o misijním působení v Liverpoolu v roce 1860, významné mezinárodní setkání se konalo také roku 1878 v Londýně. V roce 1910 proběhla v Edinburghu světová konference o misijním úsilí. Jeho cílem mělo být obrácení, povolání a posvěcení nevěřících, jejich vzdělání a povznesení vlivem evangelia a křesťanské kultury. Během 20. století došly velké církve k jednotě názorů na misii, jež má zkvalitnit život a osvobodit od útlaku, chránit před chudobou a nemocí.

Novou výzvou je též mezináboženský dialog, který usiluje o porozumění mezi jednotlivými církvemi (misie směrem dovnitř) a o proniknutí do rozvojových zemí (misie směrem ven). Tato novodobá misijní práce má brát ohled na danou kulturu a identitu, neprosazuje tedy křesťanské učení násilím, nemá ignorovat ani destruovat kulturní hodnoty oblasti, kde církev plní své poslání. V rámci ekumenické spolupráce vznikají nové impulzy zvláště v zemích, které sice vnímáme jako křesťanské, jsou však oslabeny sekularizací a postmodernou natolik že ztrácejí živé spojení s Kristem a jeho učením.

Hlavním tématem misijní činnosti trvale zůstává evangelium, tedy dobrá zpráva o spáse v Ježíši Kristu a o vykoupení z lidského hříchu. Poznáním moci Krista a spočinutím v něm samém pak sílí vnitřní poznání církevního zřízení v místě, kde církev působí. Misie dnes tedy primárně nemá za cíl obrácení pohanů a jinověrců, nýbrž její hlavní náplní je pomoci bližnímu v kterékoli části světa. Propojuje se tak misijní činnost a diakonická a charitativní práce. Stále lze hledat a nacházet nová východiska a cesty, jak zvěstovat Boží slovo a dílo, jak oslovit člověka dnešní doby.

„7. valné shromáždění Světové rady církví (Canberra, 1991) charakterizovalo neměnnou misi křesťanů takto: Zvěstovat, učit, uzdravovat život a sloužit smíření a integraci všeho Božího stvoření.“¹⁸⁴

¹⁸⁴ SALAJKA, Milan. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci*. Praha: Karolinum, 1998, s. 121-130. ISBN 80-7184-655-4.

4 Náboženská obec CČSH Spořilov

4.1 Historie pražské části Záběhlice - Spořilov

První zmínky o záměru stavby moderního města anglického zahradního typu, které mělo vyrůst na jihovýchodním okraji Prahy, sahají do dvacátých let minulého století.

Na návrh pana Václava Skleničky, ředitele Městské spořitelny na Vinohradech, se rozhodlo oslavit 25. výročí založení spořitelny tím, že bude postaveno nové zahradní město na okraji Prahy. Základní ideou bylo, aby měl každý střadatel (spořitel) možnost pořídit si v krátké době vlastní rodinný domek se zahrádkou. Záměr této výstavby byl tedy humánní, nikoli výdělečný! Cílem bylo opatřit méně výdělečným vrstvám pražského obyvatelstva zdravé a levné bydlení.

S tímto úmyslem bylo dne 18. června 1925 založeno Stavební družstvo „Spořilov“, složené ze zástupců dvou spořitel. Lákavou nabídkou pro zájemce byla možnost spolufinancování formou půjčky od spořitelny. Výhodou bylo dlouhodobé splácení formou tzv. anuity, kterou střadatel - družstevník splácel během příštích třiceti let.

Pozemky pro zamýšlenou výstavbu byly odkoupeny od Obce pražské a od soukromých vlastníků. Poté započaly přípravné práce a vznikl stavební projekt výstavby zahradního města, a to po vzoru jednoho předměstí Londýna. Vypočtená cena jednopokojového bytu byla stanovena na 50 000 Kč, dvoupokojového na 65 000 Kč a cena třípokojového bytu 85 000 Kč. Ve skutečnosti však byla reálná cena domku až o sto procent vyšší.

Po skončení přípravných prací byla postavena vlastní cihelna s kapacitou až 40 000 kusů cihel denně. Také byla otevřena vlastní pískovna, postavena truhlárna, tesárna a zámečnické dílny. Kromě pálených cihel se tehdy poprvé použilo cemento-popílkových cihel podle nového patentu pana Staška a dr. Sedláčka. Stavební dozor převzali autoři projektu, architekti Brožek a Polívka.

Na stavbě zahradního města, která později dostalo jméno Spořilov, bylo zaměstnáno celkem 720 lidí, z toho 580 přímo na staveništi. V době plné výstavby tam pracovalo až 2 000 dělníků. Stavební práce byly zahájeny dne 1. března 1927.

Přes nejrůznější obtíže, které tak rozsáhlou výstavbu pochopitelně provázely, rostl nový Spořilov rychle. U většiny domků od prvního výkopu až do zabydlení nového osadníka trvala stavba kolem jednoho roku. Celá výstavba Spořilova podle původního plánu skončila kolem roku 1929. V té době se do nového, a na tehdejší dobu moderního, zahradního města nastěhovala většina střadatelů, zejména mladých rodin s dětmi. Vzniklo nové menší město v rámci města velkého, celé Prahy.

Spořilov začal žít svým specifickým životem, což je viditelné dodnes. Vznikaly různé vlastenecké a občanské organizace a spolky, které vyvíjely bohatou kulturní, osvětovou, tělovýchovnou a sportovní činnost. Zakladateli Spořilova byli totiž českoslovenští vlastenci a bývalí legionáři z první světové války. *„Dnes se velmi těžko vysvětluje význam čs. legií pro naši současnost, a to i přesto, že slavíme státní svátek, 28. říjen, jako den samostatného československého státu. Vlastní Československo přitom dnes neexistuje.“*¹⁸⁵

Na Spořilově se rozvinula též činnost křesťanských církví a společností. Výborné podmínky pro rozvoj duchovního a náboženského života vytvořila moderní národní církev, Církev československá, která vznikla v lednu 1920.

Spolu a generační obměnou a vyššími nároky obyvatel na bydlení docházelo postupně na území Spořilova k rekonstrukci či modernizaci vybavení bytů a k různým přístavbám. Šlo zejména o garáže nebo nadstavbu vyšších pater, čímž pak docházelo k zásahům do vzhledu domků a přilehlých zahrádek. Některé takové zásahy nebyly z hlediska estetiky moderní architektury příliš citlivé.

Původní zahradní město, o němž jsme právě hovořili, se nazývá též „Starý Spořilov“. Společně s novými sídlišti Spořilov I. a Spořilov II., která vyrostla v období po 2. světové válce, Spořilov v současné době čítá kolem 13 700 obyvatel. Je tvořeno 532 domky, jež jsou umístěny na pozemcích o rozloze 205 ha.¹⁸⁶

¹⁸⁵ HROMÁDKA, Tomáš (ed.). *Po stopách československých legionářů*. 1. vydání. Praha: Sbor pro obnovu pomníku Hrdinů od Sborova, o. s., 2015. ISBN 978-80-906-294-1-7.

¹⁸⁶ *Kniha o Praze 4*. Úřad Městské části Praha 4, 1996.

Historie Spořilova. Prostor – architektura, interiér, design. Praha a okolí. [online]. [citováno dne 2015-01-06] Dostupné z: <http://prostor-ad.cz/pruvodce/praha/sporilov/sporilov.htm>.

Svědectví pamětníků, obyvatel Spořilova, ze dne 7. prosince 2014. Informace poskytli: MUDr. Eva Kubátová, členka NO CČSH Spořilov, a Ing. Vladimír Prchlík, člen RS NO CČSH Spořilov.

4.2 Historie náboženské obce CČSH Spořilov

4.2.1 Předpoklady pro vznik NO CČS Záběhlíce-Spořilov

Pod vlivem událostí první světové války a situace ve světě to byli především českoslovenští legionáři, kteří odmítali sloužit pod prapory cizí mocnosti (Rakousko-uherské monarchii) a nemohli už věřit hodnostářům římskokatolické církve.

Celé rodiny proto po skončení první světové války a po založení Církve československé vstupovaly do řad této národní církve, neboť právě ona dokázala nabídnout nové pojetí křesťanské víry a zvěstování slova Božího v národním jazyce. Tato spojitost se prokázala také na Spořilově a v Záběhlicích u těch, kdo vstoupili do nové církve. Velmi časté bylo spojení přihlášky do nové církve s tradičním členstvím v nejstarší české vlastenecké tělocvičné organizaci Sokol, založené v roce 1862 bratry dr. Miroslavem Tyršem a Jindřichem Fügnerem. Od samého počátku vzniku NO CČS na Spořilově lze vysledovat členství celých rodin jak v Církvi československé, tak i v Sokole. „Čechoslováci“ byli často „sokoly“. Není proto náhodou, že se bohoslužby Církve československé po dlouhou dobu konaly v prostorách spořilovské Sokolovny.

4.2.2 Počátky činnosti NO CČS Záběhlíce-Spořilov

První zprávu o činnosti Církve československé na Spořilově nalzáme v Zápisové knize ze dne 2. prosince 1923. Hned po první schůzi občanů vznikl „Místní výbor Církve československé v Roztylech“. Do výboru byli zvoleni:

František Kilián, Roztyly čp. 16 – předseda,

Bohumil Wurm, Roztyly čp. 12 – jednatel a

Jaroslav Sojka, Roztyly čp. 18 - pokladník.

Bylo to v době, kdy Spořilov ani Zahradní Město ještě nebyly postaveny. Místní výbor CČS vyvíjel občasnou, spíše příležitostnou činnost, například pořádal kulturní a zábavní setkání. Nešlo tedy ještě vyloženě o nábožensko-církevní akce. Místností občasných schůzí výboru se stala restaurace „U Koukolíků“ v Roztylech, později se výbor začal scházet ve spořilovské restauraci „U Severů“.

Bohoslužby se tehdy ještě nekonaly, ani nebyla zajištěna pravidelná duchovní péče. Místní výbor CČS Spořilov-Záběhllice patřil v době počátků k náboženské obci v Michli. V březnu roku 1925 došlo k prvnímu sčítání členů CČS (počet členů: 72). V lednu 1927 došlo k první výměně funkcionářů výboru a poprvé bylo žádáno o konání bohoslužeb CČS v Roztylech. V červnu roku 1927 pořídil Místní výbor husitský prapor, který pak byl rozvinut při slavnostních bohoslužbách.

Dne 8. listopadu 1929 konal v klubovně hotelu „U Doubravských“ na spořilovském náměstí bohoslužbu bratr Hájek, duchovní ze sousední michelské náboženské obce CČS.

Koncem dvacátých let již začalo nové zahradní město, označované podle názvu Stavebního družstva „Spořilov“, žít také nový nábožensko-církevní život. Údaje Kroniky náboženské obce Spořilov potvrzují, že „Místní výbor CČS na Spořilově-Roztylech“, byl složen z členů Církve československé - nových spořilovských a roztylských občanů. Jako svou schůzovní místnost si výbor zvolil klubovnu v hotelu „U Doubravských“ na Roztylském náměstí na Spořilově. Místní výbor vyvíjel od počátku velké úsilí o získání vhodné místnosti, kde by se daly alespoň občas konat bohoslužebná shromáždění.

4.2.3 Působení bratra ThDr. Aloise Spisara na Spořilově

Jeden ze spoluzakladatelů Církve československé a její významný teolog, se přistěhoval s manželkou a dvěma syny do rodinného domku v nově dostavěné zahradní čtvrti Spořilov spolu s mnoha dalšími osadníky, tehdy mladými příslušníky moderní CČS. Hned od počátku se staral o zahájení pravidelných bohoslužeb v nelehkých podmínkách tehdejšího sídliště ve výstavbě a konal bohoslužby v provizorních objektech. Bohoslužebná setkání se konala střídavě v místní Občanské škole, v Sokolovně, v truhlářské dílně i v soukromém bytě.

První slavnostní bohoslužby na Spořilově sloužil o vánocích roku 1930 bratr profesor ThDr. Alois Spisar ve staré truhlárně. Pro spořilovské věřící naší církve to byla velká společenská a náboženská událost.

Snahu o získání vlastní bohoslužební místnosti místní výbor znovu oživil v roce 1932, kdy probíhěla jednání s Magistrátem hl. m. Prahy o možnosti zakoupení kostelíka, který měl být přivezen z Podkarpatské Rusi. Později však z tohoto projektu sešlo, zejména pro vysoké finanční nároky převozu.

Jednou ze zajímavostí z Kroniky náboženské obce Spořilov je, že dne 22. října 1932 byl na Spořilov jako host pozván bratr farář Arnošt Šimšík, jenž přednášel o církvi a blízcím se sčítání lidu.

V roce 1933 měla NO Spořilov již 853 členy, z toho 615 dospělých a 238 dětí. V roce 1935 přibyl spořilovskému sboru 95 členů, a to díky nově přistěhovaným obyvatelům. Počet členů CČS byl v té době jako všude jinde na stálém vzestupu.

Farní úřad CČS se nacházel v Michli v Táborské ulici, úřední hodiny byly denně kromě soboty od 8 do 11 hodin. Náboženské výuky v Obecné škole na Spořilově se zúčastňovalo 95 dětí. V roce 1934 byl založen „Výbor pro založení náboženské obce na Spořilově“, jehož předsedou se stal bratr ing. Josef Hanka, který ve funkci předsedy Rady starších setrval až do roku 1942.

Místní výbor usiloval o získání pozemku pro stavbu sboru, kde by bylo i místo pro pietní uložení uren – kolumbárium. Byl založen „Stavební fond na výstavbu sboru“. Bohoslužby se od roku 1935 konaly již pravidelně ve třídě nové budovy Obecné školy smíšené na Spořilově. Vedle bratra ThDr. Aloise Spisara sloužil bohoslužby též bratr duchovní Emil Dlouhý-Pokorný ml., spořilovský občan, a po roce 1937 i různí bratři bohoslovci.

V květnu 1937 vznikl sociální odbor, později pozměněný na Odbor sociální práce CČS, který vyvíjel bohatou sociální a kulturní činnost.

4.2.4 Válečná léta spořilovského sboru

V červnu roku 1939 konal na Spořilově poprvé bohoslužby jáhen Vladimír Lenc, tehdejší bohoslovec a pozdější spořilovský duchovní bratr. V říjnu téhož roku založil „Jednotu mládeže CČS na Spořilově“. V roce 1940 byl vysvěcen na kněze a úředně přidělen jako pomocný duchovní do náboženské obce ve Vršovicích, avšak s příkázanou službou na Spořilově. Oficiální ustanovení tehdy nebylo možné, protože tam ještě nebyla ustavena samostatná náboženská obec.

Na Ustavujícím shromáždění dne 16. února 1941 vznikla samostatná náboženská obec Církve českomoravské (CČM) v Praze-Záběhlicích. Došlo k osamostatnění dvou

náboženských obcí: „*Spořilov a Roztyly patřících do této doby k NO michelské, Záběhlíce, Zahradní Město a Hutě byly součástí NO vršovické.*“¹⁸⁷

Nové náboženské obci bylo požehnáno při slavnostních bohoslužbách, které dne 23. března 1941 vykonal tehdejší patriarcha protektorátní CČM, bratr ThDr. Gustav Adolf Procházka, za asistence generálního vikáře bratra Jana Lomoze a nově ustanoveného místního faráře, bratra Vladimíra Lence.

V roce 1942 skončila architektonická soutěž na projekt vlastního spořilovského sboru, z níž vzešel vítězný návrh v podání manželů ing. arch. Kittrichových.

Církev měla na spořilovském náměstí pronajatou místnost pro činnost farní kanceláře. V ní se ve válečné době konaly biblické hodiny a ideové večery Jednoty mládeže.

V Kronice NO Spořilov je uvedeno: „*Jednání o pozemek pro sbor, kteréžto mělo celou řadu překážek, znamenalo nesčetnou řadu intervencí, až byl pozemek vybrán a nakonec i zaplacen. NO má pozemek na dolním konci Roztylského náměstí, který už je zaplacený a čeká na dobu poválečnou, na vystavení definitivní smlouvy.*“¹⁸⁸

V roce 1959 začalo svépomocí budování vlastního sboru na Spořilově, zadaptovaného rodinného domku v ulici Jihovýchodní 7, č. p. 945/2, na jižním okraji Spořilova. Tento domek byl opraven pro potřeby sboru, v přízemí vznikla modlitebna Aloise Spisara s příslušenstvím, jakož i farní úřad NO Spořilov-Záběhlíce. Byt v patře byl určen jako byt pro duchovního správce sboru. První bohoslužba se konala dne 25. ledna 1959, a to za účasti 40 členů NO. „*Vysvěcení sboru Aloise Spisara na Spořilově se konalo dne 2. dubna 1961.*“¹⁸⁹

Dne 16. února 2011 uplynulo již 70 let od založení této malé náboženské obce. U příležitosti tohoto jubilea se dne 27. března 2011 ve spořilovském sboru konalo slavnostní shromáždění, které připomnělo také zásluhy br. ThDr. Aloise Spisara, jehož jméno modlitebna nese. „*Náboženská obec Praha-Spořilov oslavila dne 27. března kulaté výročí založení. Je to již 70 let od historického a osudového rozhodnutí zřídit v tehdejší*

¹⁸⁷ PRCHLÍK, Vladimír. *Malá historie NO CČSH Záběhlíce-Spořilov*. 1. vydání. Praha: NO CČSH Spořilov, 2011, s. 24.

¹⁸⁸ *Kronika náboženské obce Spořilov*. Archiv FÚ CČSH Spořilov, Praha 4, Jihovýchodní VII., čp. 945/2.

¹⁸⁹ PRCHLÍK, Vladimír. *Malá historie NO CČSH Záběhlíce-Spořilov*. 1. vydání. Praha: NO CČSH Spořilov, 2011, s. 32.

mimopražské obci novou obec, která je dnes součástí hlavního města. Bohoslužbu slova konal bratr biskup David Tonzar a svátostí večere Páně posloužil bratr patriarcha Tomáš Butta. Oběma chci poděkovat za jejich přítomnost i svědectví ve společné víře, která je nám posilou. Dále se bohoslužby účastnila sestra Hana Slavíková, sestra Hana Tonzarová a jáhenka naší obce sestra Věra Endrštová. Po závěrečné písni ‚Ó ved’ nás Pane v slovu svém‘ obdrželi všichni duchovní i laici publikaci ‚Malá historie NO Spořilov‘, ve které br. Vladimír Prchlík shrnul nejdůležitější události let minulých.‘¹⁹⁰

Na slavnostním shromáždění zazněla i pozdravná poselství spojená s přáním spořilovské náboženské obci. Bratr patriarcha popřál spořilovské obci, aby se v ní působením Ducha a pod autoritou Božího slova utvářelo živé křesťanské společenství víry, naděje a lásky. Bratr biskup pražský vyslovil přání Boží milosti, pokoje a radosti ze života s Kristem.

4.3 Revitalizační proces v náboženské obci CČSH Spořilov

4.3.1 Změna duchovního v NO Spořilov

Do NO CČSH Praha-Spořilov jsem nastoupil jako jáhen v roce 2010. Tato náboženská obec se v té době nacházela ve značném duchovním i hospodářském úpadku. Obec jsem převzal po předchozí duchovní, která zde konala bohoslužby jednou za čtrnáct dní. V NO již nebyla žádná mládež. Shromáždění se konala pouze v neděli. Byl to stav duchovní prázdnoty, který byl pro mne zpočátku do značné míry obtížný. Mezilidské vztahy neupevňovala pravidelná svátostná setkávání alespoň jednou týdně.

V počátku převzetí obce bylo nutností seznámit se s malým společenstvím, které tehdy čítalo pět lidí. Panovala zde též pochopitelná prvotní obava z nového duchovního. V prvním roce služby jsem toto sžívání se s obcí pocíťoval jako neuvěřitelný zápas o získání důvěry a z ní plynoucí podpory. Prioritou bylo prolomit bariéru studu mezi členy obce. Zjistil jsem, že i přes víceleté členství a pravidelné návštěvy bohoslužeb se členové sboru dostatečně neotevřeli sociální interakci.

Pro zlepšení popsané situace jsem setkávání, spojená se společným stolováním, která se konala po každé bohoslužbě. Po krátké době došlo přece jen ke sblížení členů obce

¹⁹⁰ HLAVSA, Jan. 70. výročí založení spořilovského sboru. [online]. [citováno dne 2015-01-06] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/galerie.php?id=347>.

a začal se projevovat zájem i ve zbylé skupině, kterou jsem pro sebe nazýval jádrem obce. Později se totiž začali objevovat tzv. sváteční věřící, jakož i také skupina tzv. sympatizantů Církve. Část z obou jmenovaných skupin postupně obklopila jádro a začala se aktivizovat. Část členů NO dochází do sboru pouze v době církevních svátků a část je třikrát do roka obeslána pastoračním dopisem. Jeho obsah se skládá z krátké homílie, která se tematicky vztahuje k danému církevnímu svátku a informací týkajících se života obce. Sympatizanté jsou sice pravidelnými plátcí církevní daně, ale života obce se prakticky neúčastní.

Usoдил jsem tedy, že je zapotřebí zmapovat stav matriky a duchovenské práce, jakož i hospodaření a správy svěřeného majetku. Náboženská obec od svého počátku vyvíjela snahu o zbudování vlastního sboru. V důsledku politické situace i hospodaření v obci tento záměr nebyl uskutečněn.

V souvislosti s převzetím farního úřadu bylo zjištěno, že NO Spořilov je v soudním sporu s předchozím nájemníkem. Ačkoliv bylo právo na straně obce, financování tohoto sporu pohltilo veškeré finanční prostředky NO. V důsledku dalších exekucí, které na něj byly uvaleny, nebylo možné od nájemce získat zpět částku, kterou obci dlužil.

V první řadě bylo proto nutno upravit a revidovat stávající matriku věřících v náboženské obci a zastavit finanční propad, utvářet společenství, lišící se svou jedinečností od celku církve. Zároveň vyvstala myšlenka o možnosti revitalizace sboru, dosažení souladu s celkem církve dosazení duchovní obrody v jednotlivých údech Kristova těla. Záměrem bylo dosáhnout náboženského posunu, jaký zažívala CČS.

4.3.2 Duchovní činnost NO CČSH Spořilov

V počátcích mého působení na Spořilově se tam bohoslužby konaly jen jednou za čtrnáct dní, a to v neděli. Sloužena byla pouze liturgie Dr. Farského. Jiné setkávání společenství v náboženské obci se nekonalo. Bohoslužby navštěvovali stabilně v průměru čtyři věřící. Považoval jsem proto za nutné zvýšit frekvenci setkávání členů obce, aby se časem utvořila soběstačná komunita. Mou představou bylo společenství, ve kterém bude přirozeně docházet k diakonické službě, jež není vázána pouze na osobu duchovního.

Intenzivně jsem pracoval na podobě společenství Krista a jeho učení. V další fázi - po primárním poznání se mezi sebou - bylo nutné konat i jiná shromáždění než bohoslužebná. Nabízel se tu osvědčený a konzervativní prostor setkání nad Bibli. Sám

jsem jako dítě navštěvoval biblické hodiny na farním úřadě. Tehdy jsem skoro neviděl na stůl. V místnosti se nad bábovkou a kávou sešlo pět lidí, kteří hovořili s farářem o svých starostech doma i v obci. Bylo to setkání bez duchovního rozměru, bez četby Písma i modlitby.

Připravil jsem tedy pro spořilovskou obec biblickou hodinu, ta se však všem zprvu zdála být příliš spirituální. V počátku setkání zazněl žalm, poté následovala píseň a modlitba někoho z přítomných, pak připravená exegeze s interaktivním obsahem. Nejprve musel být překonán prvotní ostych; po dlouhé době – možná kokonce od jejich dětství - znovu si osahat a přisvojit praktikující vztah ve společenství. Tento prožitek se stal společným prostředkem, který nás ve víře posílil a začal skrze Ducha činit společenství kompaktním a aktivním. Pobožnosti ani biblické hodiny v době mého nástupu neprobíhaly, jakož ani výuka mládeže v obci.

Nekonala se ani kulturní či osvětová činnost, která by zvýšila povědomí fungující CČSH na Spořilově, a získala tak podporu široké veřejnosti při rozvoji aktivit vedoucích k oživení sboru. Osvětová činnost tedy začala být organizována ve spolupráci s kulturním a literárním odborem CČSH a s Husitskou teologickou fakultou. Setkání byla svým obsahem různorodá, šlo o teologicko-historické přednášky z akademického prostředí i sociálně-psychologická setkání. Pro zorganizování těchto setkání bylo nutné využít údajů nové matriky, na jejichž podkladě bylo možné připravit duchovní harmonogram akcí v náboženské obci. Cílem bylo zažívat společenství při slavení křesťanských svátků v liturgickém roce a vytvořit kalendář akcí pro stávající rok. V čase vánočním se též uskutečnilo setkání sociálních a charitativních pracovníků, kteří mají blízko ke službě církve, a to bez ohledu na konfesi. Tato setkání byla nutná k společným plánům v sociální službě a týmové práci v neziskovém sektoru v místě společné působnosti.

Svou činnost jsem příznačně zacíлил na dobu nadcházejícího adventu, počátku nového církevního roku. Nově utvořenou tradici setkávání ve sboru tedy zahájil čas adventní. První adventní neděle byla věnována společnému vítí adventních věnců spolu s bohoslužbou a požehnáním světla. Druhá adventní neděle byla spojena se slavností otevření cesty do Betléma, třetí adventní neděle s vánoční výzdobou sborové modlitebny a čtvrtá adventní neděle s vánočním koncertem. Dále se sloužily pobožnosti či bohoslužby na Štědrý den, Boží hod vánoční a svátek mučedníka Štěpána. Vánoční čas byl zakončen Epifanií.

Ohlas na pospolitost a činnost obce v době adventní byl velký ohlas, a to jak od členů NO, tak i od široké veřejnosti. Všichni se již těšili na velikonoční svátky. Velikonoční dobu jsme prožili nejprve o Květné neděli, kdy se konala bohoslužba s palmovými ratolestmi, úterý bylo vyhrazeno barvení vajec, čtvrtek společné večeři, pátek Křížové cestě, sobota setkání při vigílii a neděle společně sdílené radosti Vzkříšení Pána.

Každé takové setkání doprovází příhodný text Písma a modlitba. V čase mezidobí jsou pořádány kulturní akce a přednášky s teologickým, historickým či literárním tématem. Někteří lidé absolvovali celý cyklus, jiní přišli na setkání jen v určité svátky. Za dobré považují bohatou nabídku, jež se nevztahuje pouze na jednu neděli jednou za čtrnáct dnů.

Svou pozornost jsem také zaměřil na prostor, kde setkání probíhají. V modlitebně se nacházel oltář s plastikou ze sedmdesátých let a polstrované zahradní židle. Prostor pro liturgii nutně musí mít duchovní rozměr¹⁹¹, a ten zde chyběl: šlo o odosobněné, sterilní místo. Do prostoru modlitebny jsem tedy pořídil dřevěné lavice z roku 1906, snížil jsem zavěšení osvětlení a zrekonstruoval prostor kněžiště dle symboliky Starého zákona. Následovala rekonstrukce harmonia pro doprovod bohoslužeb a koncertní činnost. Do prostoru sboru byl umístěn obraz Krista a obrazy s plány na stavbu spořilovského sboru z roku 1937. Prostředí náboženské obce dotvářejí i smysluplné detaily - na příklad Český zápas si návštěvníci sboru mohou přečíst na stojanu pro noviny z dvacátých let.

Když se sborem opět rozeznělo harmonium, hudba proměnila modlitebnu v prvorepublikovou kapli. Všechny úpravy, které jsem plánoval, jsem čerpal z doby prvních dvaceti let života a činnosti CČS. Zabýval jsem se porovnáním aktivit, které byly a jsou nadčasové. Uvažoval jsem o tom, co může být jednou ze specifik naší církve, která by oslovila i dnešního člověka – „nevěřícího Tomáše - a zároveň nás odlišila od ostatních církví. Nemohl jsem konkurovat prostoru římskokatolické Církve z hlediska historické hodnoty. Nechtěl jsem ani moderní design v podobě sousedního sboru evangelické církve. Proto jsem se rozhodl uzpůsobit prostor modlitebny právě v duchu dvacátých – třicátých let 20. století.

Dalo by se říci, že jsem navrátil naši obec k počátkům CČS. Pokud je tady jazyk liturgie ThDr. Karla Farského v jazyce dvacátých let, ať i Slovo zaznívá v takovém místě. Mám rozvinutý smysl pro estetiku, kterou jsem studoval. Celý stůl Páně jsem přikryl bílým

¹⁹¹ LLOYD TAYLOR, Mark - NEWTON Alissabeth. *Praying at the edges. Theology of an "emergent" anglo-catholic sunday evening eucharist. Worship.* 2016, vol. 90, s. 246-269. ISSN: 0043-941X.

ubrusem, jak to odpovídá liturgické tradici. Nevyhovující bylo též liturgické nádobí: okřín – z PVC, *korporál* - bohatě zdobený ubrousek s motivem sobů a rolniček, kalich - skleněný v podobě „šampusky“ s vysokou zlacenou nohou. Dál zde stál vyřezaný pulpit ze dřeva a železný svícen, levou stranu stolu Páně „zdobily“ plastové květiny.

Zkrátka, změna byla nezbytná. Při úklidu jsem ve stole Páně objevil původní kalich obce, tak jsem jej očistil a začal užívat při bohoslužbách. Byl to další impuls k jednotě a viditelný symbol společenství obce.

Novou tradicí se stal též opomenutý svátek Letnic, spojený se společnou ekumenickou bohoslužbou v prostoru farní zahrady jako připomínka vylití Ducha Božího. Je to setkání, které je zaměřeno na misijní činnost NO: každý ze stávajících laiků je požádán, aby na tuto slavnost doprovodil další osobu ze svého okolí. Odpolední program svatodušních svátků, tedy čas po slavnostní bohoslužbě, se skládá z přednášky či koncertu a je spojeným s pohoštěním, na jehož zajištění se podílejí zejména členky NO.

Bohoslužbu při zahradní slavnosti vede každý rok jiný duchovní, přizvaný z jiné náboženské obce, případně i z jiné zpřátelené církve. V daném roce se pak obec, z níž je přizvan k vedení bohoslužby její duchovní, stává pro naši NO obcí partnerskou. Obě obce se pak v průběhu roku podílejí na společných akcích, činnostech, prezentaci či výletech.

Dalšími slavnostními dny, které připomínají historii a ožívují tradice, s nimiž je naše církev spjata, jsou během roku: výročí mučednické smrti Mistra Jana Husa, den české státnosti – svátek knížete Václava, 28. říjen a poslední bohoslužebný svátek před začátkem doby adventní je Díkuvzdání za úrodu. Na všechna setkání zveme pastoračním dopisem členy naší náboženské obce i obcí přilehlých.

Součástí slavnostních setkání jsou i dary náboženské obci, které přispívají ke kompaktnosti společenství a zviditelňují život obce. Sbírka je každoročně určena na konkrétní účel, který je viditelným počinem: takto bylo zrenovováno harmonium, byl postaven pomník k devadesátému výročí vzniku CČSH, bylo zrekonstruováno kněžiště, obnoven prapor obce, pořízen nový zvon, vyšla publikace o historii náboženské obce Spořilov. Všechny tyto prvky nezpochybitelně obohacují život v náboženské obci.

Zároveň chci podotknout, že je nezbytné, aby se duchovní všech těchto činností aktivně účastnil, a to nejen intelektuálně a organizačně, ale též manuálně. Společná práce duchovního a členů obce stmeluje celé společenství.

Bohoslužby se konají každou lichou neděli ve spořilovském sboru od 9.30 a každou neděli sudou v Domově seniorů na Zahradním Městě od 10 hodin. Po šesti letech mého působení v NO se setkání při bohoslužbách pravidelně účastní asi 15 věřících na Spořilově a asi 5-10 obyvatel domova seniorů (dle jejich aktuálního zdravotního stavu).

Úřední hodiny jsou pravidelně vždy v úterý odpoledne a na ně obvykle navazuje biblická hodina či setkání členů Rady starších NO.

4.3.3 Administrativní činnost NO CČSH Spořilov

Stávající matrika v roce obsahovala 350 členů. Matriční údaje neobsahovaly nutné informace pro budoucí duchovenskou činnost, nešlo totiž o karty členů jako takové. Byl to pouze jmenný seznam obsahující jen adresy. Vytvořil jsem proto nový dotazník, který byl zaslán všem členům NO, uvedeným ve zmíněném seznamu.

Dotazník obsahoval informace, které vedly k vytvoření matričních karet a aktualizaci stávajících údajů v adresáři. (Ukázka tohoto dotazníku je uvedena v Přílohách.) Společně s dotazníkem jsem zaslal i pastorační dopis, v němž byly obsaženy informace o změně duchovního společně s krátkým životopisem. V dopise byla vyjádřena také žádost o aktualizaci dat pro účely nové matriky: personální údaje (jméno, adresa, datum narození, rodinný stav a kontakt) a další měkká data pro budoucí duchovenskou práci (vzdělání, zaměstnání, datum udělení svátostí, křtu, biřmování, manželství a počet dětí).

Po obdržení aktuálních informací se ukázalo, že se členská základna NO zmenšila, a to z původních 350 členů na 150. V důsledku nového zjištění reálných členů byly vykonány pastorační návštěvy u každého věřícího. Zápis z návštěvy byl společně s novými osobními údaji zaevidován do nové matriky v elektronické i písemné podobě. Do každé nové složky byly archivovány i dopisy, které jsme během roku obdrželi. Složku též tvoří archy pro platbu církevní daně. Byl zjištěn zdravotní stav, sociální potřeby i poměry v rodině uvedeného člena CČSH.

Pro imobilní členy byla vytvořena domácí liturgická kniha nedělní pobožnosti ke ztišení a projednán návrh ohledně dopravy ke společným bohoslužbám ve sboru. Kromě knihy křtu a svateb je vedena též kniha zemřelých členů naší NO. Pravidelně jsou zasílána také přání k životnímu jubileu či výročí svatby. Vždy po pěti letech je zasílán pastorační

dopis k výročí úmrtí člena rodiny, který je spojen s pozvánkou na zádušní bohoslužbu. Korespondence je cílena na všechny matričně vedené členy NO.

4.3.5 Hospodářská činnost NO CČSH Spořilov

Při převzetí náboženské obce Spořilov mou osobou byl zjištěn stav financování a hospodaření. Náboženská obec byla zadlužená ve výši 55 000 Kč. V té době byl již dva roky opuštěn prostor farního bytu v prvním nadpodlaží, který byl ve zdemolovaném stavu. Obec vedla již zmíněný soudní spor o ušlé nájemné ve výši 150 000,- Kč. Pronajat byl studentský pokoj v přízemí farní budovy, a to za částku 1 300 Kč měsíčně, přičemž měsíční náklady na energii a vodu činily 4 500 Kč. Nezbytným krokem tedy bylo stabilizovat a revitalizovat plán financování obce. Byla ustanovena nová Rada starších NO z řad věřících, kteří měli odbornou zkušenost z oblasti zdravotní, sociální, vzdělávací, finanční, stavební. Byl ukončen soudní spor ve prospěch náboženské obce a poté nastala přestavba spojená s výhledem nového využití stávajících prostor.

První částí rekonstrukce byla přestavba farní kanceláře, čímž byla dána nová možnost budoucího pronájmu jakožto stálého příjmu pro náboženskou obci. Po dlouhé době se podařilo pronajmout i bytový prostor o rozloze 98 m² v prvním nadpodlaží farní budovy. Do výše nájemného jsme museli promítnout náklady za provedené stavební práce a rekonstrukci prostor, které hradil nájemce z důvodu nedostatku finančních zdrojů ze strany NO CČSH, jejíž majetek tak byl zhodnocen. Tento model jsem volil z důvodu nutnosti rekonstrukce bez možných zdrojů NO, neboť se osvědčil již v místě mého dřívějšího působení, v NO CČSH v Ústí nad Labem. Byla to cesta výhodná pro obě strany. Nájemník provedl potřebné úpravy prostor a získal snížené budoucí nájemné. Částku na rekonstrukce schválila RS a po tři čtvrtě roce se ve zhodnoceném prostoru nájem navýšil na tržní nájemné. Stejně tak se navýšil i nájem za studentský pokoj a bývalou kancelář v přízemí.

Celkový výnos finančních prostředků se díky revitalizaci zvýšil z částky 1 300 Kč měsíčně na 23 000 Kč měsíčně. Po úhradě dluhu z předchozích let začal sbor investovat do nákupu majetku potřebného pro chod a údržbu fary. Primárním úkolem bylo obec modernizovat a zdokonalit možnost prezentace a komunikace.

Při převzetí farního úřadu zde byla pouze stávající pevná telefonní linka. Bylo tedy zakoupeno nové vybavení: počítač, tiskárna a telefon se záznamníkem. V přípravách jsou

též internetové stránky obce. Vzrostl rovněž výběr církevní daně; příjmy se zvýšily z 13 000 Kč na 23 000 Kč ročně a výnos z bohoslužebných sbírek z 1 200 Kč na 8 800 Kč ročně. Celkový roční příjem vzrostl ze stávajících 29 800 Kč na 307 800 Kč. Po odečtení nákladů (54 000 Kč za energie, služby a 48 000 Kč za úhradu nájmu bytu pro duchovního 102 000 Kč) jsem zjistil, že vhodnými ekonomickými kroky byl vytvořen čistý zisk pro NO ve výši 205 800 Kč za rok.

Z důvodu dlouhodobého dobrého hospodaření obce jsem zřídil fond oprav a sociální fond při náboženské obci. Do fondu oprav se přispívá ročně 20 000 Kč a do sociálního fondu 10 000 Kč. Ze sociálního fondu hradí NO příspěvek při narození dítěte, úmrtí v rodině, příspěvek novomanželům, stipendia studujícím a finanční podporu pro rozvoj schopností u nadaných dětí v obci. Rádi bychom realizovali přístavbu v podobě zimní zahrady, tj. skleněné přístavby k objektu farního úřadu. Tímto krokem by vznikl nový prostor k setkávání po bohoslužbách a oddělil by se prostor sakrální od společenského. Zatím se k výuce, přednáškám či tvorbě mobilně upravuje prostor modlitebny.

5 Náboženská obec CČSH Vršovice

5.1 Historie pražských Vršovic

Vršovice jsou součástí Městské části Praha 10. Vyvinuly se zřejmě z malé vesnice, založené v 11. století vyšehradskou kapitulou. Ve 14. století se tam nacházel dvůr s vinicí, který zakoupil Řád německých rytířů. V době Karla IV. se na zdejších kopcích rozvinulo pěstování vinné révy; podle toho se tehdy Vršovice nazývaly Viničné údolí. Od doby husitské se ve vršovické oblasti vystřídala řada majitelů, až roku 1557 spojil Vršovice spolu s Podolím a Dvorci Kašpar Granovský. V 17. století patřily zdejší pozemky hraběti ze Šternberka. V následujících dvou staletích se zde vystřídalo ještě několik dalších majitelů.

Pro svou poměrně velkou vzdálenost od Nového Města, tedy od pražského centra, si Vršovice dlouho udržovaly vesnický ráz. Teprve doba po první světové válce zde nastal stavební boom, díky němuž se Vršovice začlenily do rámce Prahy jako velkoměsta. Ještě v roce 1866 zde nebyla vlastní fara. V roce 1885 byly Vršovice povýšeny na městys a na město v roce 1902. V roce 1922 byly přičleněny k Velké Praze. Poté v roce 1930 tam vznikly nové obytné kolonie a po druhé světové válce se Vršovice díky intenzivní výstavbě získaly velkoměstský ráz.

Přírozeným středem Vršovic byla tvrz u potoka Botiče, která zanikla v polovině 19. století. Nyní střed starých Vršovic tvoří farní kostel sv. Mikuláše, vystavěný v barokním slohu roku 1704. Až do roku 1868 byl tento kostel filiálním kostelem k Michli. Za římskokatolickým kostelem sv. Mikuláše se výrazně uplatňuje Husův sbor CČSH, který byl dostavěn v roce 1930 dle návrhu architekta Karla Truksy.

Další výraznou sakrální budovou ve Vršovicích je kostel sv. Václava na náměstí Svatopluka Čecha. Byl vystavěn v roce 1929-30 podle architektonického návrhu Josefa Gočára. Jde o stupňovitě komponovanou stavbu s průčelní věží, která je vysoká 80 m.

Značný příliv obyvatelstva do oblasti Vršovic nastal v padesátých letech a pak v sedmdesátých 20. století, kdy vznikly bloky moderní architektury (např. Eden, Vlasta).¹⁹²

¹⁹² POCHÉ, Emanuel. *Prahou krok za krokem*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Panorama, 1985, s. 346.

5.2 Historie náboženské obce CČSH Vršovice

5.2.1 Počátky činnosti NO CČSH Vršovice

Duchovní péče ve Vršovicích byla konána mateřskou obcí Michle, odkud duchovní do Vršovic dojížděli. K bohoslužbám se věřící CČS nejprve shromažďovali pod širým nebem, později se bohoslužby konaly v učebně vršovického reálného gymnázia. Nárůst členské základny způsobil, že obec volila jako místo bohoslužebných setkávání i místní kino „Vzlet“ či Sokolovnu. K bohoslužbám byla využita též propůjčená modlitebna Evangelické církve metodistů.

Náboženská obec Vršovice byla ustanovena dne dne 11. října 1923.

Prvním farářem, který spravoval zdejší obec CČS, se stal římskokatolický kaplan Josef Štalmach ze Zbraslavi, který byl správcem obce do roku 1925. Druhým farářem ve Vršovicích se stal Václav Pejšek, původně kněz katolické farnosti ve Vršovicích. Jeho instalace farářem se konala za účasti prvního patriarchy CČS, ThDr. Karla Farského, a to v sále vršovického kina. Změna nastala s rokem 1928, kdy se bratr Pejšek vrátil zpět do římskokatolické církve. Za působení třetího faráře Václava Štastného byla započata stavba Husova sboru ve Vršovicích, která proběhla v letech 1927 – 1930.

5.2.2 Stavba vršovického sboru

Realizace stavby sboru CČS Vršovice přišla na řadu po jednání v roce 1923. Pro zamýšlený Husův sbor byl zakoupen první pozemek. Objekt sboru měl být součástí nového bloku domů v ulici Madridská. Toto místo však dr. Farský zamítl, a tak byla parcela v roce 1927 prodána. V témže roce NO ve Vršovicích zakoupila nový pozemek pro stavbu sboru, a to na místě bývalého hostince „Na kovárně“. Samotný úřední proces, než mohlo dojít k realizaci projektu, trval celé tři roky. Na základě architektonické soutěže byl vybrán návrh holešovického architekta Karla Truksy. Státní regulační komise však kladla mnohé podmínky. Dalším problémem se ukázalo umístění stavby v nerovném, svažitém terénu. Přes veškerá zmíněná úskalí byl sbor CČS ve Vršovicích realizován; dne 21. prosince 1930 byl slavnostně s požehnáním předán k užívání vršovické NO. Sbor je postaven ve stylu individualistické moderny s prvky konstruktivismu. Při výstavbě zde byla poprvé využita nová stavební technologie předpjatého betonu, díky čemuž byl též sbor vystavěn v rekordních devíti měsících.

5.2.3 Vršovické divadlo

Vršovické divadlo je ojedinělé díky svému sepětí sakrálního a kulturního prostoru. Toto divadlo bylo vybudováno jako alternativa divadelní scény ve Vršovicích. Do té doby byla hojně navštěvována scéna divadla na Vinohradech. Vršovický divadelní sál byl koncipován pro 295 sedících osob, počítalo se i s prostorem šaten, maskéren, skladu kulis a administrativní části pro zajištění chodu divadla. Prvním ředitelem divadla se stal herec a režisér Drahoš Želenský (vlastním jménem Karel Drápal), pozdější ředitel Národního divadla v Praze.

Divadlo svou činnost provozovalo s velkými obtížemi a přestávkami až do šedesátých let 20. století. Po politických změnách roku 1948 přešla farní budova včetně divadla pod státní správu; právo nakládat se svým majetkem se obci navrátilo až po roce 1989. Skupina herců na politické změny v roce 1948 reagovala přechodem k ochotnické scéně a přijala název „Bezděch“.¹⁹³

5.3 Revitalizační proces v náboženské obci CČSH Vršovice

5.3.1 Změna duchovního v NO CČSH Vršovice

Duchovenskou činností v NO CČSH Vršovice byl v roce 2002 pověřen farář Mgr. David Frýdl, absolvent Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Jeho nástup do služby v této obci byl výsledkem výběrového řízení na zdejšího duchovního, a to po církevní kauze „portugalského svěcení“. Podle vlastních slov bratra faráře byla tato situace značně nepříznivá, neboť se zde jako nový duchovní shledal s prvotní nedůvěrou ze strany náboženské obce. V důsledku této změny část laiků včetně některých členů RS sbor opustili. Polarita mezi nově ustanoveným duchovním a členy NO polevila až po tři čtvrtě roce, obec po čase duchovního mezi sebe přijala zhruba po roce. Musela být doplněna Rada starších NO. Předchozí model sestavení rady byl patnáctičlenný, pak se počet ustálil na pěti členech. Předchozí složení bylo rozděleno oborově, kompetenčně a profesně (stavebnictví, sociální práce). Nové složení RS o pěti členech se tak již nedělí. Výběr byl z pravidelných členů praktikujících a aktivně působících, podílejících se na životě ve zdejší NO. V případě komplikované situace Rada starších postupuje v součinnosti s odborníky pražské diecéze CČSH. Schůzky RS se konají jednou měsíčně.

¹⁹³ *Kronika náboženské obce CČSH Vršovice*. Archiv FÚ CČSH Vršovice, Praha 10, Moskevská 34/967.

5.3.2 Duchovní činnost NO CČSH Vršovice

Bohoslužby se ve vršovickém sboru konají každou neděli. Bratr farář Frýdl zavedl do liturgického života v obci nové prvky. V roce 1971 byla církevním sněmem přijata Druhá liturgie Karla Farského, revidující stávající Farského liturgii v tradičním podání. Ve Vršovcích, jako v jedné ze tří náboženských obcí v pražské diecézi, je tedy při nedělních bohoslužbách vysluhována právě tato liturgie. První liturgie ThDr. Karla Farského je slavena jen o svátcích nebo prvou neděli v měsíci. Tato změna byla též odezvou na anketu, v níž se mohli laici v náboženské obci vyjádřit k nové alternativě ve slavení bohoslužeb v NO Vršovice.

Další změnou bylo zavedení starokřesťanského „pozdravení pokoje“ v eucharistické části bohoslužby. V tomto rozhodnutí bratra faráře Frýdla podpořil liturgický sněmovní výbor CČSH, zastoupený bratrem emeritním patriarchou Josefem Špakem, jenž byl v té době předsedou tohoto výboru. Tato zvyklost se stala integrální součástí bohoslužeb. Dále se proměnil i bohoslužebný prostor. Došlo k užívání liturgických barev na pokrývce stolu Páně i stóle duchovního. Tyto barvy slouží k reflexi průběhu církevního roku. Změna též nastala ve způsobu podávání Večeře Páně, kdy lidé nestojí v zástupu, ale kolem stolu Páně. Kromě druhé liturgie podle dr. Farského se slouží také songové bohoslužby dle Luboše Svobody a Milana Salajky. Průměrná účast při bohoslužbách je cca 30 osob.

Bratr farář Frýdl pociťuje dlouhodobý úbytek členů, a to generačně o 20%. Změny v liturgii podle jeho mínění situaci neřeší. CČSH ztrácí progresivitu a otevřenost vůči světu, která byla v době jejího vzniku předností jak v diakonické, tak i misijní práci. V naší církvi chybějí lidé v produktivním věku střední generace, kteří by aktivně přispívali do obecnství. Většina členů v obci spíše očekává pomoc ze strany sboru, než aby se sama na životě obce aktivně podílela, a již neposkytuje zpětnou vazbu.

Biblické hodiny probíhají jednou týdně po dobu deseti měsíců. Setkání pravidelně navštěvuje asi pět lidí patřících k jádru sboru. Hodina je zahájena zpěvem písní a modlitbou, následuje exegeze vybraných textů, které jsou tematicky uspořádány. Biblickou hodinu uzavírá diskuse. Tato setkání jsou specifická; primární snahou biblických hodin je seznámit posluchače s obsahem Písma. Zde se obecně ukazuje bolestivé místo a deficit v naší církvi. Při těchto setkání je třeba přiblížit laikům autoritu Božího Slova, aby k němu tak přistupovali i v každodenním životě.

Další inovací ve vršovickém sboru bylo zavedení setkávání u stolu v duchu *agapé*. Nejprve se členové obce setkávali při společné snídani před bohoslužbou. Po zralé úvaze se čas těchto setkání posunul na dobu po bohoslužbách. Touto službou je pověřen vždy jeden z účastníků společného stolování.

Pravidelností se staly i každoroční sborové mezigenerační dovolené, jichž se účastní jak členové sboru, tak i tzv. sympatizanti církve. Tato aktivita je zacílená na misijní duchovenskou činnost a je široce ekumenická. Po dobu pobytu doprovází účastníky tematické přednášky v duchu Písma. V neděli je sloužena pobožnost nebo se účastníci dovolené mohou připojit k bohoslužbám v nejbližším sboru v daném místě.

Jednou měsíčně se ve vršovickém sboru konají komponované večery, při nichž je účasten i duchovní obce. Tematicky se tato setkání opírají o evangelijní zvěst a jsou provázena modlitbou. Těchto osvětových setkání se účastní přibližně padesát návštěvníků.¹⁹⁴

5.3.3 Administrativní činnost NO CČSH Vršovice

Administrativa farního úřadu se skládá ze správní agendy včetně vedení archivu, vedení matričního úřadu a korespondenční činnosti. Všechny tyto hlavní činnosti jsou převedeny do elektronické podoby, archiválie však ještě nejsou zcela zaevidovány. Matrika NO je vedena od počátku činnosti vršovické obce, tedy od roku 1923, a čítá dosud devět svazků. Úředníkem FÚ je bratr Svoboda, který zaznamenává změny v matrice a aktualizuje stavy počtu věřících v NO. Je vedena i kniha která obsahuje základní seznam všech členů zdejší náboženské obce (denní seznam pohybu členů NO).

Od roku 1923 do roku 1957 lze v matričních záznamech nalézt doklady o stálém nárůstu členské základny; tehdy NO Vršovice čítala 24 000 členů. Po roce 1957 však nastal znatelný pokles počtu členů, který byl mimo jiné způsoben osamostatněním náboženských obcí Hostivař a Chodov. Mírný nárůst je znatelný jen v roce 1968, dále pak se již členstvo jen umenšuje.

Úřední hodiny jsou na vršovické faře od pondělí do středy. Čtvrtek je vyhrazen údržbě a v pátek má FÚ zavřeno. V matrice bratr farář nečinil žádné změny k její

¹⁹⁴ Rozhovor autora s Mgr. Davidem Frýdlem, duchovním NO CČSH Vršovice, dne 10. 12. 2014 na faře vršovického sboru.

inventarizaci, aktualizace je vedena od jejího založení. Dále je zde vedena Kniha odešlé a příchozí pošty, Inventární kniha, Bohoslužebná kniha a matrika kolumbária.

Korespondenční činnost mezi farním úřadem a členy NO se skládá ze tří dopisů, které se zasílají všem členům NO. Jsou to: pozvánka na výroční shromáždění a Velikonoční svátky, dopis spojený k uhrazení církevní daně (v období léta) a dopis dušičkový. Dále farní úřad zasílá jednotlivé gratulace k narozeninám či životním jubileím. Farář obce vydává měsíčník NO s názvem „Vršovický hlasatel“, který obsahuje informace o dění v náboženské obci. Měsíčník je dvanáctistránkový, vánoční číslo má stran šestnáct.

5.3.4 Hospodářská činnost NO CČSH Vršovice

Již od doby vzniku náboženské obce vršovických bylo hlavní ideou RS finanční soběstačnost, a to pod heslem „Mít svůj sbor“. Tato samostatná a soběstačná jednotka se neměla skládat pouze ze stavby kostela, ale též z přidružených prostor, které by finančně zajistily stálý příjem, který je existenčně důležitý pro činnost a další rozvoj NO. V projektu se objevily nájemní byty a prostory k tržnímu pronájmu. Již v roce 1930 nalezla v budově sboru dlouhodobý pronájem „Vršovická záložna“. Byty v objektu byly koncipovány pro vyšší střední třídu, k pronájmu byla i ordinace lékaře.

Jak již bylo výše zmíněno, výstavba kostela byla spojená se zřízením divadla. V době druhé světové války bylo vršovické divadlo využito jako kino „BioHelios“, sloužilo též jako protiletectký kryt. Po válce byl prostor divadla využit jako sklad majetku, zkonfiskovaného Němcům. Od roku 1968 byl prostor divadla užíván pouze jako sklad. Po roce 1989 a navrácení majetku náboženské obci Vršovice byl prostor peněžního ústavu a divadla na základě nevýhodné smlouvy pronajat jednomu z pražských starožitníků, a to na dobu čtrnácti let. V roce 2004 tehdejší RS konečně rozhodla, že tato nájemní smlouvu již nebude prodloužena. Byl vypracován koncept obnovy původní myšlenky stavitelů se záměrem pronajmout opět prostor bance.

Potvrdila se tak prozíravost prvního patriarchy ThDr. Karla Farského, aby pro výstavbu objektu sboru byla zakoupena stavební parcelu na budoucí hlavní tepně tehdy vznikajících nových Vršovic. Lokace na freventované třídě tak umožňuje pronajímat prostory v budově sboru za vyšší nájemné. Ze stávajícího bytového fondu šesti bytů je opraveno 50%.

Vzniklé finanční prostředky z pronájmu bytů a dalších prostor měly sloužit též k postupné renovaci totálně zdevastovaných prostor pro kulturní a společenskou činnost. Prostor stávajícího skladu poskytl zázemí pro vznik nízkoprahového centra „Mana“ - Mateřského centra s denním stacionářem, které vzniklo rekonstrukcí suterénních prostor v roce 2008-2009.

Další etapou bylo přebudování původních prostor pro divadelní zázemí na dvě samostatné, nově zřízené garsoniéry. V poslední etapě pak došlo k citlivé rekonstrukci divadla, foyeur a pokladny. Architekt navrátil prostoru vzhled divadla třicátých let. Celkové náklady byly ve spolupráci s městem a panem Tomášem Töpfrem v prvním záměru odhadnuty na cca 30 mil. Kč. Tento záměr se však nezdařil, a tak RS vršovické NO přestala hledat finančního partnera a rozhodla se realizovat rekonstrukci divadla sama. Náklady oprav se vyšplhaly na osm miliónů korun.

Příjmy se skládají z pronájmu nebytových prostor bance, pronájmu bytu ve farním domě, pronájmu divadla. Církevní daň vybraná od dvou set platících členů činí 90 000 Kč ročně. Bratr farář Frýdl zavedl placení příspěvku formou platby desátku. Aktuálně je sedm platících, kteří ročně celkově přispějí 170 000 Kč. Dalším finančním příjmem pro NO je krásně zrekonstruované kolumbárium přímo v prostoru kostela. Z těchto příjmů je finančně podporován chod výše zmíněného nízkoprahového centra „Mana“. *„Nový finanční příjem po revitalizaci hospodaření a správy majetku činil v roce 2003 celkem 570 876,- Kč, roční příjem byl ve výši 994 887,- Kč. Po následujících pět let, tedy v roce 2008, příjem vzrostl při výběru ročního nájemného na 1 503 267,- Kč. Celkový roční obrat činil 2 052 336,- Kč. Posledním sledovaným rokem je rok 2011 s celkovými příjmy 1 882 419 za nájem a obrat čistých příjmů pro vršovickou obec ve výši 2 804 612,- Kč.¹⁹⁵*

¹⁹⁵Rozhovor s Mgr. Davidem Frýdlem, duchovním NO Praha-Vršovice, na faře ve Vršovcích dne 4. února 2015.

6 Náboženská obec CČSH Votice

6.1 Historie města Votice

Středočeské Votice se nachází asi 60 km jižně od Prahy. Rozloha Votic činí 3640 ha, ve městě žije cca 4500 obyvatel. V místě dnešních Votic vznikla již ve 12. století osada. První zmínka o majiteli votického panství je z roku 1318; pánem Votic byl vladyka Diviš z Otic. Dnešní název obce je odvozen od lidové výslovnosti jména pána z Otic – pán z Votic. Název Otice nesla obec až do 16. století. Po smrti posledního člena rodu Otických přešla obec do majetku Kryštofa Skuhrovskému ze Skuhrova. Poté se votické panství v letech 1574-1600 dostalo do rukou šlechtického rodu pánů ze Štenberka. V roce 1604 se Votice staly sídelním místem Evy Kaplířové ze Slavkova. Její manžel, Kašpar Kaplíř ze Sulevic, byl spolu s dalšími českými pány popraven na Staroměstském náměstí v Praze dne 21. června 1621 za účast v protihabsburském povstání. Následně bylo Voticko zabráno jako konfiskát, který získal pán Sezima z Vrtby. Vrtbové měli Votice v držení do roku 1807. Po nich na votickém panství vládl rod Mitrovičů (do roku 1848).

Roku 1848 byla zrušena robota a Votice přestaly být poddanským městem. „*Po zrušení patrimoniálních úřadů vznikly okresní a berní úřady a okresní a krajské soudy. Z poddanského čili „šosovního“ města Votic se stalo město okresní, jež bylo roku 1853 přiděleno s okolními obcemi k nově utvořenému kraji Táborskému.*“¹⁹⁶ Důležitou událostí pro město Votice i celý kraj byla stavba železnice v letech 1867-70, na které se podíleli itaští dělníci. Tento projekt se uskutečnil za vlády císaře Františka Josefa I. Postavení železnice a propojení „se světem“ významně přispělo k rozvoji města.

Slibný hospodářský a kulturní vývoj ukončila první světová válka, jež novými povinnostmi zatížila celý kraj. Před koncem války ve Voticích vypukla „španělská chřipka“, která způsobovala zánět mozkových blan nebo zápal plic a měla zpravidla smrtelný průběh. Tato epidemie značně zdecimovala počet místních obyvatel. Občané Votic proto s úlevou a nadšením kvitovali vznik samostatného Československa. Ve městě spontánně vznikly místní národní výbory, jež přejaly zodpovědnost za místní správu. Státní půjčky, sbírky i rekvizice plodin sloužily k zajištění obživy lidu po válce.

¹⁹⁶ Historie města Votic. In: Oficiální webové stránky města Votice. [online]. [citováno dne 2015-01-06] Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/z-dejin-votic/ds-3379/archiv=0&p1=15350>.

Na poválečné obnově se aktivně účastnila i Církev československá, jejíž obec byla ve Voticích ustanovena v prosinci 1920. V roce 1925 došlo k novému pojmenování votických ulic a náměstí; mezi novými byla též ulice Husova, Komenského a Tyršova. Na památku 10. výročí vzniku Československé republiky byl na náměstí před Sokolovnou odhalen pomník padlým vojákům spolu se sochou T. G. Masaryka.

Ve třicátých letech 20. století vyrostly ve Voticích nové rodinné domky, hasičský dům a pošta, v prostorách Sokola se promítaly filmy. Tábořská a Pražská ulice byly rozšířeny a vydlážděny. Byla dokončena kanalizace i stavba vodojemu a vodovodu. V roce 1934 se na popud nového starosty Emanuela Macešky konaly první výstavní trhy. Rok 1938 byl rokem orelských i sokolských sletů. V září téhož roku nastoupilo do vedení města nové zastupitelstvo, které setrvalo v čele i za změněných poměrů druhé světové války.

Po osvobození Československa v roce 1945 se znovu začal rozbíhat stavební ruch, který byl válkou zastaven. V souladu s tehdejší dobou vznikly nové budovy, jako např. řadové domky před Sokolovnou, Okresní národní výbor, honosná budova Okresní vojenské správy a předimenzovaný Dům osvěty (dnes Kulturní středisko). Na druhou stranu zaniklo votické muzeum, které muselo ustoupit zdravotnickému středisku. V padesátých a šedesátých se vystavěly další nové bytové domy, rodinné domky a dva školní pavilóny.

V srpnu 1960 byl votický okres zrušen. V důsledku toho nastal přesun zdějších podniků do Benešova a mnoho lidí z Votic muselo dojíždět za prací. Navzdory tomu výstavba obytných domů nadále pokračovala. Po srpnových událostech roku 1968 nastalo období tzv. normalizace. Votičtí se soustředili hlavně věci praktického rázu, např. na problémy se zdrojem a rozvodem pitné vody. V roce 1975 byly k městu připojeny nové obce. Počínem byla i výstavba autobusového nádraží, které slouží dodnes. Velkým přínosem pro zlepšení dopravní situace byl odklon silnice Praha-České Budějovice mimo město. V osmdesátých letech se proměnilo historické centrum města.¹⁹⁷

Sametová revoluce v roce 1989 pak přinesla vítr nové doby, restituce, rozvoj podnikání, postmoderní myšlení i nový zájem o věci duchovní.

¹⁹⁷ Novodobá historie města Votic. In: Oficiální webové stránky města Votice. [online]. [citováno dne 2015-01-06] Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/po-zruseni-okresu/d-5627/p1=15350>.

6.2 Historie náboženské obce CČSH Votice

Založení votické náboženské obce bylo inspirováno změnami, které přinesl vznik nové národní církve. Někteří čelní představitelé města se snažili přesvědčit ostatní občany o nezbytnosti vzniku nové církve také ve Voticích.

Vlastní dějiny NO CČSH ve Voticích se píší od 8. prosince 1920. „Na ten den byla svolána do sálu Filípkova hotelu veřejná schůze, na které promluvil o československé církvi Petr Gájdík, vrchní zemský účetní rada z Tábora. Vedoucími celého jednání byli okresní starosta Jan Škvor, MUDr. V. Zapský, starosta města Fr. Budil a Václav Zoul, správce Okresní nemocenské pokladny. Mezi lidmi se rozhlásilo, že k nové církvi přistoupí i kvardián zdejšího kláštera Antonín Regál. Po schůzi se odebrali její účastníci ke klášteru, protože vzniklo podezření, že kvardián je v klášteře držen násilím. Ten však toto podezření vyvrátil a zároveň potvrdil, že hodlá vstoupit do nové církve. Když odevzdal vedení kláštera františkánu Jeronýmu Husákovi, opustil klášter a stal se prvním farářem československé církve ve Voticích.“¹⁹⁸

„Československé“ bohoslužby se konaly nejprve ve školní tělocvičně, a to až do roku 1925. V té době se stupňovaly rozbroje mezi římskokatolickými věřícími a členy CČS. Obec hledala místo pro postavení vlastního sboru. Nezdařila se jednání s klášterem, ani s farním kosltem. Pak se NO Votice podařilo koupit od Emanuela Macešky, zdejšího uzenáře a budoucího starosty, jeho díl ovocné školky jako pozemek pro stavbu sboru.

Základní kámen budoucího sboru byl položen dne 2. května 1925 a ještě téhož roku, na den sv. Václava (28. 9. 1925) byl Husův sbor NO CČSH Votice slavnostně otevřen. Slavnosti se zúčastnil i spisovatel Jan Herben a mnoho dalších hostů. Městem prošel velký průvod lidí s prapory a hudbou až k radnici, kde měl z vyzdobené tribuny slavnostní projev poslanec Prášek. Přímo u Husova sboru promluvil tehdejší patriarcha CČS, dr. Karel Farský, jenž předal klíče od sboru předsedovi rady starších; ten je poté předal faráři nové obce, Antonínu Regálovi. První mši sloužil bratr patriarcha a slavnostní kázání měl bratr farář Hlaváček z Křivoklátu, janovický rodák. Vyhrocená situace ohledně řevnivosti katolíků a „čechoslováků“ se následně uklidnila. Dokonce se zlepšily i vztahy mezi římskokatolickou farností a NO CČSH. Lidé se navzájem navštěvovali, a dokonce si vypomáhali zpěvem při svých bohoslužbách. Prvotní nevraživost však způsobila duchovní

¹⁹⁸ Historie města Votic. In: Oficiální webové stránky města Votice. [online]. [citováno dne 2015-01-06] Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/z-dejin-votic/ds-3379/archiv=0&p1=15350>.

újmami: mnoho lidí, kteří uvažovali o vstupu do CČS nebo do ní dokonce vstoupili, byli těmito spory znechuceni a přestup si rozmysleli či se vrátili do původní farnosti ŘKC.¹⁹⁹

6.3 Revitalizační proces v náboženské obci CČSH Votice

6.3.1 Změna duchovního v NO CČSH Votice

NO CČS ve Voticích se od předchozích dvou výše popsaných náboženských obcí odlišuje. Na rozdíl od pražských NO, Votice jsou malou mimopražskou obcí, jež však stejně jako NO Spořilov a NO Vršovice patří k pražské diecézi. Při realizaci stavby votického sboru jeho zakladatelé usilovali o stavbu samostatného kostela, k němuž by byla přiřčena též farní kancelář i byt pro duchovního.

Náboženská obec ve Voticích v minulosti nečinila rozhodnutí realizovat program samofinancování obce; to ostatně v systému hospodářského zajištění CČS ve třicátých letech minulého století nebylo nutné řešit. Naopak v dnešní době je ve Voticích, právě jako i v jiných náboženských obcích, budoucí financování palčivým tématem. Náboženské obce v městských aglomeracích mají větší možnost získat finanční prostředky pro chod obce, ať už formou pronájmu bytových či nebytových prostor v objektech, které NO vlastní. Naproti tomu samostatně stojící sbory v menších městech či na venkově nemají často takové možnosti pronájmu, a pokud ano, jejich výše zpravidla nedosahuje tržního nájemného, jako je tomu ve městech.

Proto je nutností vyvíjet a posléze také realizovat projekty, které by byly nejen duchovním, ale také finančním přínosem k oživení a dalšímu rozvoji obce. V budoucím čase musí nalézt CČSH adekvátní model financování a hospodaření jak v celku církve, tak i jejích jednotlivých úřadů. Tato transformace ekonomické situace bude nezbytnou reakcí na změny zákona o odškodnění křivd z dob totalitního režimu v Československu.

Obec CČSH Votice spravuje od března 2008 sestra Mgr. Kamila Magdalena Čadová, Dis., která působila ve Voticích už od roku 1997, a to v součinnosti duchovní služby společně s administrujícím farářem Mgr. Vladimírem Bubeníkem. Bratr farář Bubeník byl do Votic ustanoven od 15. července 1997 do 30. září 2000. Po něm nastoupila sestra

¹⁹⁹ ŠUSTR, Václav – ČADOVÁ, Magdalena. *Husité na Voticku*. Vydáno u příležitosti 600. výročí mučednické smrti M. Jana Husa. Votice: NO CČSH Votice, 2015, s. 9-13.

Mgr. Petra Tamchynová, první žena – farářka ve Voticích po sedmdesáti pěti letech existence NO Votice. Sestra Tamchynová sloužila ve votickém sboru od 1. listopadu 2000 až do 31. října 2003, kdy do sboru nastoupil farář Zbyněk Zeman. Ten sloužil ve Voticích od 1. listopadu 2003 do 30. ledna 2004. Poté obec administroval z NO Sedlčany opět bratr farář Bubeník, a to od 1. prosince 2004 až do 31. prosince 2006, kdy šel do důchodu. Od 1. ledna 2007 do 10. dubna 2007 vedl votickou obec Mgr. Zbyněk Studenovský-Garský, po něm znovu bratr Bubeník (od 10. dubna 2007 do 29. února 2008 a od 1. března 2008 sestra K. M. Čadová.

Společenství NO ve Voticích čítá podle původních písemných záznamů matriky 500 členů. Po revitalizačním procesu a zanesení údajů do elektronické podoby se členská základna stabilizovala na počet 365 matrikových členů. Bohoslužebná shromáždění se konají pravidelně o nedělích v Husově sboru ve Voticích, který je v majetku zdejší NO.

6.3.2 Duchovní činnost NO CČSH Votice

Votice byly do roku 2008 administrovány duchovním, který zde dříve působil, tzn., že v obci nebyl dlouhodobě ustanoven duchovní. Pravidelná a intenzivní práce ve sféře duchovenské činnosti se začala rozvíjet až s příchodem sestry farářky Čadové. Sestra Kamila Magdalena Čadová je absolventkou Fakulty tělesné výchovy a sportu UK v Praze, oboru Taneční a umělecká výchova handicapovaných. Teologické vzdělání získala dodatečně na Husově institutu teologických studií CČSH v Praze.

Bohoslužby se konají pravidelně každou neděli od 9 hodin, přičemž Večeře Páně je vysluhována jednou měsíčně přizvaným duchovním farářem. Před nedělní bohoslužbou jsou věřící zváni do sboru hlasem zvonu „Jan Hus“, který dříve zvonil pouze při pohřbech. Sloužena je tradičně První liturgie Karla Farského. Bohoslužby se dlouhodobě konají bez hudebního doprovodu. Bohoslužeb se účastní průměrně patnáct věřících.

Členové sboru se scházejí též k pravidelným biblickým setkáním, které sestra Čadová připravuje tematicky. Biblická setkání jsou vedena v ekumenickém duchu a rozšiřují obzor poznání účastníků; zaměřují se na biblickou exegezi textů dle liturgického období. Biblická hodina je uvedena písní, která je přípravou na sborový zpěv při bohoslužbách; společná modlitba, kterou vede střídavě sestra Čadová a účastnice biblických hodin. Snahou sestry Čadové je aktivně zapojit do modlitebního úsilí i laiky,

kterí se biblické hodiny účastní. Biblických hodin se účastní pouze ženy, pravidelně chodí osm členek.

Dále sestra Čadová při těchto biblických setkáních zavedla tzv. „Cestománie“, při nichž věřící hovoří o svých cestách, které v minulosti absolvovali. Prezентují se v nich tradice a kulturní zvyky dané země, připravuje se společný tradiční pokrm. Program je spojený s hudbou, folklórem, a především náboženstvím dané země či regionu.

V NO Votice se konají také přednášky, jejichž tématem je mezikonfesní spolupráce a multikulturní přístup v rámci spirituality určité oblasti. Předností sestry Čadové je dlouholetá zkušenost v oblasti pedagogické v součinnosti s teologickým vzděláním. Dále je poskytována péče o mládež ve spolupráci s odborem kultury votické radnice, probíhá vyučování náboženství pro mladší školní věk. Výuku náboženství v současnosti pravidelně navštěvují čtyři děti. NO CČSH Votice rovněž v prostoru zahrady sboru organizuje pro děti letní příměstský tábor (3 prodloužené víkendy během prázdnin).²⁰⁰

Pod duchovní správu Votic spadají také přílehlá střediska v NO Miličín, Mezno, Mladá Vožice a Dům s pečovatelskou službou ve Voticích. V ZŠ v Miličíně se konají bohoslužby vždy poslední neděli v měsíci, a to od 14.00. V Mezně se bohoslužebná shromáždění konají pouze v období církevních svátků; místem setkávání je mezeňská hřbitovní kaple. V Mladé Vožici koná sestra Čadová pouze pastorační návštěvy. V Domě s pečovatelskou službou Votice se slouží bohoslužby každou prvou středu v měsíci.

Budoucím záměrem NO Votice je zrealizovat při náboženské obci uměleckou školu, aby do společenství CČSH našla cestu i mladší generace. Tato nabídka by se týkala výuky hry na klavír a varhany, flétnového, pěveckého a dramatického souboru, výtvarných dílen a sobotních přednášek pro rodiče, mládež a prarodiče s tématem výchovy k rodičovství, kurzy vaření, ruční práce apod. Výhodou, kterou jako budoucí poskytovatel obec CČSH ve Voticích při tomto záměru má, je nedostatečná nabídka ze strany státních i nestátních institucí a organizací, které jsou v místě, kde NO působí. Sestra Čadová se tímto projektem navrácí k osvětové a sociální činnosti CČS v jejím počátku.

Organizace, se kterými NO ve Voticích spolupracuje, jsou:

²⁰⁰ Rozhovor s Mgr. K. M. Čadovou, duchovní NO CČSH Votice, dne 15. 7. 2014 na faře votického sboru.

Občanské sdružení Valkýra, které pořádá akce pro děti (např. drakyáda na podzim, masopustní průvod) a soutěže pro děti i jejich rodiče, dále Den dětí, příměstský tábor v tee-pee na zahradě Husova sboru a vánoční hra v Husově sboru;

Sokol Votice, jehož je sestra Čadová aktivní členkou; účastní se např. všesokolských sletů, shromáždění na hoře Blaník při oslavách 28. října, celorepublikového setkání sokolstva; Sokol dále pořádá modlitbu za domov, různé akademie, „šibřinky“ (soutěže a cvičení na náradí), Den dětí, veřejná cvičení v různých koutech naší republiky, vede sauny, zdravotní cvičení pro ženy, cvičení jóga, volejbalový turnaj „O putovní pohár Václavův“ (specifická aktivita NO Votice, která má i ekumenický a integrační rozměr, neboť se ho účastní handicapovaní z putovních táborů Jedličkova ústavu a z ústavů pro mentálně postižené z Lobendavy, Vísky, Slap).

Junák Votice nabízí účast na výpravách, výstavách, dnech skautingu, vánoční besídka - požehnání do dalšího roku či letním táborem; občas za pomoci skautského oddílu Votice probíhá sběr jablek na zahradě fary Husova sboru a odvoz do moštárny jablek (za utržené peníze si skauti pořídili část vybavy na letní tábor);

ŘKC, chrámový pěvecký sbor při kostele sv. Václava Votice (sestra Čadová je od roku 2010 členkou tohoto pěveckého sboru - jde o příklad ekumenické spolupráce v dané oblasti); vsoučasné době zkoušky sboru probíhají v Husově sboru, ve středy od 18-22h; spolupráce mezi CČSH a ŘKC započala po odchodu kněze Mgr. Jana Böhma na vojenskou misi do Afganistánu; koná se mezikonfesní náboženská výuka ve zdejší ZŠ.

Knihovna Votice koná např. přednášky k jednotlivým církevním svátkům roku, koncerty chrámového sboru, veřejné čtení z Deníku Bronislavy Herbenové.

Městský úřad ve Voticích, kulturní odbor dává možnost konat shromáždění místních před radnicí. Adventní doba bývá zahájena společnou modlitbou votických občanů. Každoroční vánoční slovo je spojeno s modlitbou, koledou a požehnáním městu. Další ukázkou spolupráce jsou např. koncerty v Husově sboru (již tradiční vánoční mše Jana Jakuba Ryby v podání pěveckého sboru „Záboj“ ze Sedlčan spolu s chrámovým sborem Votice. Soubor historických nástrojů „Chairé“ z Příbrami hostuje v NO vždy po dvou letech, a to v liturgickém období Velikonoc či Vánoc.

Základní umělecká škola Votice připravuje spolu s žáky místní ZŠ v Husově sboru koncerty pro rodiče, prarodiče a veřejnost. Koncerty realizuje NO na závěr školního roku.

Děti i pedagogové místní ZUŠ doprovázejí obřady pohřbu, svátosti křtu, svátosti manželství, mají i sólové koncerty. Oblíbenou každoroční akcí je společné vánoční vytrubování na křídlovku nebo lesní roh z balkónu Husova sboru; asi půlhodinové vytrubování spolu se zpěvem lidu před sborem probíhá před tzv. „půlnoční“ bohoslužbou. Hudební vzdělávání zajišťují: Jana Arazimová, učitelka cembala, varhan a klavíru, Sylva Stejskalová, učitelka klavíru, a Milan Včelák, ředitel ZUŠ a sbormistr žesťového souboru.

6.3.3 Administrativní činnost NO CČSH Votice

Administrativní činnost NO CČSH zajišťuje FÚ při Husově sboru, a to každé úterý od 14 do 20 hodin, každou středu od 15 do 18 hodin a každou neděli od 10 do 12 hodin. Matrika členů NO je vedena v písemné formě a postupně převáděna do elektronické podoby. Matriční údaje o členské základně a nových změnách revidovala a inovovala sestra Čadové. Důvodem bylo zjistit skutečný stávající stav členů NO kvůli zajištění budoucí duchovní práce v obci. Členové RS vytřídili kartotéku FÚ a dotazníkem zjistili aktivní základnu stávajícího členstva náboženské obce. Farní úřad vede záznamy v knize Denní seznam pohybu členů, v knize svateb, pohřbů, křtů, došlé a odeslané pošty, v bohoslužebné knize, v knize biblických hodin a v knize pastoračních návštěv. Jubilantům obec nezasílá v písemné formě, ale dotyčné oslavence navštěvuje osobně.

6.3.4 Hospodářská činnost NO CČSH Votice

Votická náboženská obec má typický venkovský charakter, jejíž hospodaření se liší od obcí v městských aglomeracích. Ve správě pražské diecéze CČSH převažují právě obce podobné votickému sboru, tj. ty s malou možností hospodářské soběstačnosti. Majetkem NO je obvykle pouze sakrální prostor, v lepších případech je též součástí stavby sboru farní byt. Další možné příjmy se prozatím nejeví. NO ve Voticích je při realizaci projektů, jako je například oprava střešní krytiny, závislá na finanční pomoci ze strany pražské diecéze, ev. na dotaci z fondu kultury Městského úřadu Votice. V roce 2014 činila dotace s příspěvkem od města 100 000 Kč. Pražská diecéze finančně podpořila vydání publikace k šestistému výročí upálení M. Jana Husa a osazení Husova kamene před sborem ve Voticích. Roční příjem bez možnosti pronájmu v roce 2014 činil: bohoslužebné sbírky činí 8 762 Kč, účelové dary 24 871 Kč, členské příspěvky 12 250 Kč, celkem 45 883 Kč.²⁰¹

²⁰¹ *Kronika náboženské obce CČSH Votice. Archiv FÚ CČSH Votice, Husova 287.*

7 Obecná optimalizace činnosti vedoucí k revitalizaci NO

7.1 Předstupně duchovenské služby

Pro zdárný a efektivní proces obnovy života v dané náboženské obci je zapotřebí mnoha faktorů, které se navzájem podmiňují a jejichž plnění utváří celkový obraz procesu revitalizace obce.

Duchovní CČSH, který je nově ustanoven do konkrétní náboženské obce, je dobře připraven po stránce teoretické; předpokladem kněžského svěcení je úplné teologické vzdělání na Husitské teologické fakultě v Praze, a to v magisterském programu, v oboru Husitská teologie. Toto studium zahrnuje kromě teoretických znalostí z biblické a systematické teologie rovněž průpravu z oblasti praktické teologie, k níž náleží i duchovenská praxe v náboženské obci. Teprve po získání zmíněného magisterského titulu může absolvent žádat o kněžské svěcení.

CČSH ve svých rádech neuvádí, jak dlouhá má být doba přípravná doba, která předchází kněžskému svěcení. Studium teologie je rozdělené na bakalářský a magisterský stupeň. Bakalář husitské teologie může požádat o jáhenské svěcení a začít působit v duchovenské službě v některé náboženské obci, ať už externě nebo v částečném úvazku či formou výpomoci. Toto „vrůstání do duchovenské služby“ je důležitým předstupněm před vlastním kněžským svěcením a před začátkem působení v náboženské obci.

Důležitost jáhenského svěcení před přijetím kněžského svěcení je často opomínána. Přitom jde o svátost, která adepta duchovenské služby vnitřně proměňuje působením Ducha Božího a připravuje jej na povolání kněze. Zanedbatelná není ani duchovní příprava, která před jáhenským svěcením probíhá, ať už ji vede příslušný bratr biskup či bratr patriarcha.

Praxe je ovšem taková, že bakaláři husitské teologie spíše volí jinou cestu. Buď se stávají kazateli nebo pastoračními asistenty (obojí bez svátosti svěcení), nebo čekají, až dostudují „na magistra“ a požádají pak rovnou o svěcení kněžské. Tento postup se sice jeví jako praktický, ale je tak opomenuta jedna významná svátost a je přeskočen jeden z důležitých stupňů – stav jáhenství.

Žádost o kněžské svěcení (nižší i vyšší), kterou adept podává příslušné diecézní radě, schvaluje Ústřední rada CČSH, před níž je také třeba složit předepsanou církevní zkoušku.

7.2 Proces přípravy pro duchovenskou službu

Proces, kdy se adept duchovenské služby připravuje na kněžské povolání, je u každého individuální a nelze jej urychlit ani podmínit jen samotným teologickým vzděláním. Člověk, který se rozhodne pro službu v církvi, je k tomu individuálně motivován. Pro vykonávání duchovenské služby je důležité dvojí povolání, tedy dvojí vokace. První z nich je *vocatio interna* (povolání vnitřní), přičemž tím, kdo k službě povolává, není nikdo méně významný než Pán sám. Druhým povoláním, tím vnějším, je *vocatio externa*. Znamená to, že zájemce o duchovenskou službu musí mít rovněž pověření od své mateřské církve a ustanovení do konkrétní náboženské obce. Nejsou-li obě tyto vokace v souladu, nemůže se nikdo stát opravdovým knězem, následovníkem Ježíše Krista a služebníkem církve.

Ten, kdo se připravuje pro duchovenskou službu, by měl podle církevního řádu být osobou spolehlivou a osvědčenou. Duchovní růst budoucího kněze má být pozitivně ovlivněn už při studiu teologie, a to součinností vlivu spirituála fakulty a podílu aktivní činnosti v rámci studentské praxe v konkrétní náboženské obci. Aspirant na svěcení by se v průběhu studia měl zapojit do drobné duchovenské činnosti pod vedením zkušeného kněze. Získá tak neocenitelné zkušenosti, které může v budoucnu uplatnit v obci, kde bude po absolvování studia působit.

Významným přípravným obdobím je také doba mezi jáhenským a kněžským svěcením, pokud však vůbec nastane, neboť povinnost jáhenského svěcení jakožto předstupně svěcení kněžského není v rádech CČSH výslovně zmíněna. Přesto, jak již bylo výše zdůvodněno, je tato doba nesmírně důležitá, ať už pro vnitřní zrání či získávání primárních zkušeností a dovedností v duchovenské službě, nebo pro další vzdělávání, jež v případech duchovních zůstává celoživotním procesem. Optimální dobou se jeví období dvou až tří let v mateřské náboženské obci, z níž adept kněžského vyrůstá. Tam má možnost se podílet na duchovenské službě (např. ve formě spoluslužby při bohoslužebných setkáních), na pastorační či edukační činnosti (např. příprava a vedení biblických hodin), může se i organizačně podílet na akcích pořádaných obcí apod.

7.3 Ustanovení duchovního do náboženské obce

Po absolvování předepsaného studia, po přípravné době a složení církevních zkoušek a přijetí kněžského svěcení nastává okamžik, kdy je adept církví pověřen k duchovenské službě a je ustanoven do konkrétní náboženské obce.

Momentem ustanovení se duchovní v náboženské obci stává spolu odpovědný za vedení a chod náboženské obce, která jej přijala. Ještě před jmenováním do služby je dobrým zvykem, aby se před nástupem nového duchovního do obce k věci vyjádřila také rada starších. Není vhodné, aby kněz nastoupil do náboženské obce bez toho, aby se tam přišel představit, a bez kladného přijetí členů obce a souhlasu rady starších.

Zároveň je důležité, aby měl adept na místo duchovního v konkrétní NO možnost získat základní informace o oné obci, tedy o počtu členské základny, o stavu sboru, administrativy i hospodářské činnosti, o duchovních aktivitách, které ve sboru probíhají, a o možnosti bydlení ve farním bytě. Před nástupem do obce má adept právo být obeznámen s jednotlivými členy rady starších a nahlédnout do výkazu hospodářské a duchovenské analýzy za poslední rok. Teprve po absolvování všech těchto záležitostí může dojít k ustanovení duchovního do konkrétní náboženské obce, která je součástí konkrétní diecéze a konkrétního vikariátu.

7.4 Období sžívání duchovního a náboženské obce

Po této přípravné fázi a formalitách spojených s předáváním obce nastává doba společného sžívání, která je odlišná svou dobou trvání. Během této doby není dobré vystavovat obec výrazným inovacím a změnám, které by mohly zapůsobit destruktivně. Během tohoto období často dochází k obměně členů rady starších.

Je to doba práce duchovního směrem do společenství NO, kdy je nutno určité věci konsolidovat, doba vhodná pro zkontrolování či případně reorganizaci farního úřadu, administrativy a matriky. Aktualizované matriční údaje jsou nejlepším základem pro budování a rozvoj kontinuální duchovní péče v obci. Krátce po ustanovení je možné vymezit čas pro osobní navštívení členů náboženské obce. Nová matriční karta by měla obsahovat nové informací o jednotlivcích i celých rodinách. Pro aktualizaci údajů se hodí např. dotazník, který může být buď rozeslán všem členům NO podle adres uvedených v matrice nebo který může být vyplněn při výročním shromáždění členů NO. Tento

dotazník vyplní rovněž noví členové NO. Nový duchovní se potřebuje zorientovat v tom, kteří členové obce tvoří „jádro sboru“, kdo je členem aktivním či naopak pasivním, kdo jsou sympatizanti zdejší obce. S aktivními členy NO se blíže seznámí především během bohoslužeb, na něž mohou navázat další aktivity, které přispívají k rozvoji duchovního života obce.

Nový duchovní má usilovat o možnost setkání s tzv. „matrikovými členy“, které lze také nazvat „spícími členy“. Toho lze dosáhnout zejména prostřednictvím nenásilných forem, které mohou oslovit, jako jsou např. pastorační návštěvy nebo osobní pastýřské rozhovory. Vhodnou záminkou pro setkání jsou např. narozeniny, jmeniny či životní jubilea. Také na základě informací, které přirozeně poskytnou při návštěvě sboru členové, kteří se účastní bohoslužeb, lze zjistit, koho by v rámci duchovní péče bylo vhodné navštívit.

Nástup do místa nového působení může být důvodem představit se všem členům obce pastoračním dopisem, v němž je prostor pro krátkou sebe prezentaci jako nového duchovního NO spojenou se stručným životopisem. Je vhodné pozitivně nastínit svou představu duchovního života v obci a pozvat adresáty k společnému setkání jak na setkání bohoslužebná, tak i mimoslužebná. Dobou, která otevírá srdce lidí, je advent a doba vánoční, potažmo doba velikonoční či svatodušní. Společné slavení svátků liturgického i občanského roku dávají obci možnost vytvořit nové sborové tradice.

Nejsnazší cestou je poslat pastorační dopis poštou; to je jistě nutné v případě, že má obec velký počet členů, jde ale o neosobní kontakt s nejasným výsledkem. Lepším způsobem je proto nechat dopis doručit prostřednictvím členů obce, kteří docházejí na bohoslužby nebo biblické hodiny. Nejlépe však je ty, co je třeba oslovit, osobně navštívit.

Po aktualizaci farní a úřední agendy je vhodný čas k aktivizaci členů rady starších. Kněz by měl být schopen připravit ke schválení koncept ideového vedení NO v dlouhodobější perspektivě, tedy v rozsahu doby, na kterou je volena RS, popř. na dobu kratší. Obsahem tohoto navrženého konceptu by měly být složky duchovního a hospodářského rozvoje NO. Tato směrnice by měla být závazná i v případě změny duchovního či změny složení RS.

7.5 Společný duchovní život náboženské obce

Duchovní činnost je pro život každé náboženské obce naprosto stěžejní. Bohoslužby by se měly konat pravidelně, nejlépe každou neděli jakožto *dies dominica* nebo v jiný den, kdy je sbor svyklý se scházet. (V některých obcích, které byly po delší dobu administrovány, se z organizačních důvodů konají bohoslužby jindy než v neděli.) Ve velkých náboženských obcích se osvědčila též možnost konat bohoslužby v podvečer během pracovního týdne.

Ve smyslu všeobecného kněžství je třeba při přípravě a konání bohoslužeb zapojit i laiky. Členové sboru se mohou zapojit např. nachystáním stolu Páně, přinesením živých květin, či lektorskou službou (čtením Písem, přednesem žalmů, pronesením modliteb nebo tužeb) v rámci liturgie. Důležitým stmelujícím prvkem jsou společné modlitby před začátkem bohoslužby a společný zpěv duchovních písní. Vhodnou činností, při níž se uplatní zejména členky sboru, je přinesení svátečních pokrmů k podělení pro společnou *agapé*, která následuje zpravidla po bohoslužbě.

7.6 Misijně-vzdělávací činnost

Misijní činnost lze rozčlenit do několika samostatných oblastí vzdělávání, jimiž jsou: přípravy k svátostem (křest a Večeře Páně), služba sociálně-zdravotní, biblické hodiny ve sboru, výuka náboženství a křesťanské etiky ve školách a činnost kulturní.

Příprava k svátostem otevírá široké pole misijní působnosti, jakož i možnost vzájemného poznání. Každá svátost má danou strukturu. Osvědčené jsou přípravy ke křtu dospělých, kdy je celkový koncept katechumenátu rozvržen na jednotlivá setkání. Při prvním kontaktu je dobré nenásilnou formou otevřít prostor sebepoznání. V rámci prvního setkání je vhodné vymezit okruhy, jimiž se po delší dobu budeme společně zabývat.

Každé setkání má své předem dané téma. Zjišťujeme motivaci s níž člověk do duchovní přípravy vstupuje (např. důvod, proč se chce nechat pokřtít, proč se chce stát členem NO) a základní orientaci v Bibli. Dalšími kroky jsou seznámení s Vyznáním víry (Apostolikum, Nicejsko-cařihradské krédo, Malé a Velké krédo CČSH), s Desaterem a Modlitbou Páně, s významem svátosti křtu a slavení eucharistie, jakož i s liturgickým rokem. Neměla by být opomenuta ani liturgie dr. Karla Farského, historie CČSH a její odlišnost oproti jiným konfesím. Duchovní nesmí zapomenout dát prostor pro otázky i

pochybnosti, s nimiž katechumen přichází, neměl by se vyhýbat ani diskutabilním záležitostem. Měl by se snažit vše objasnit jasně a srozumitelně, bez zbytečného teologizování a intelektualismu, zato na základě svého nejlepšího vědomí a svědomí. Na setkání se má vždy pečlivě připravit.

Služba sociálně zdravotní probíhá v prostředí domovů s pečovatelskou službou, domovů pro seniory, v léčebnách dlouhodobě nemocných, v nemocnicích i v jiných zdravotnických zařízeních. Bohoslužbu je vždy dobré konat v bohoslužebném oděvu. Je důležité, aby přítomnost duchovního byla viditelná a bohoslužby a pastorační návštěvy byly pravidelné. V těchto zařízeních se zpravidla bohoslužba koná jednou týdně, popř. jednou za čtrnáct dnů. Duchovní se má zajímat o zdravotní stav těch, kdo k bohoslužbám přicházejí. V případě, že zjistí zhoršení zdravotního stavu (imobility), navštěvuje nemocné po bohoslužbě na pokojích. Často se stává, že se k modlitbám připojí i ostatní spolubydlíci. Někdy je také potřeba věřícího, který má zájem se zúčastnit bohoslužby, ale nemůže sám chodit, do bohoslužebné místnosti přivést na vozíku, který je v těchto zařízeních k dispozici. Návštěva na pokojích má rovněž své zákonitosti a svou strukturu. Kněz se podřizuje časovým potřebám toho, koho pastoračně doprovází, a postupuje v souladu s jeho aktuálním zdravotním a psychickým stavem. Podobně tomu je také s návštěvami starých, nemocných či postižených členů naší náboženské obce, které navštěvujeme po dohodě. Ani oni nesmějí být svým duchovním pastýřem opomenuti.

Návštěva u lůžka má následující strukturu, jejímiž prvky jsou: apoštolský pozdrav, čtení vhodného útěšného textu z Písma, krátká promluva či prostor pro naslouchání, Modlitba Páně, případně Večeře Páně, závěrečné požehnání a domluvení následující návštěvy.

Konání biblických hodin v poslední době v mnoha sborech upadá. Přitom je to jedna z mnoha misijních činností duchovního, kde se může plně realizovat. (Duchovní je vzdělán v oblastech, které běžně ani neuplatní.) Biblické hodiny jsou primárně zaměřeny na texty Písma; jsou spojeny s jejich výkladem a zaměřeny na jejich znalost a porozumění. Kromě tematicky zaměřených biblických hodin je možné postupovat i kontinuálně a vybírat texty aktuálně v souvislosti s liturgickým rokem.

Biblické hodiny či setkání zaměřená na náboženské vzdělávání a výchovu se mohou týkat např.: exegeze biblických textů, církevních dějin, liturgie a obřadů, biblických jazyků, křesťanské etiky. Pro zajištění kvality těchto setkání je vhodné oslovit někoho

z pedagogů teologické fakulty, zda by nepřišli do sboru s vlastní prezentací. Takové akce jsou nejenom přínosem z hlediska vzdělávání, ale jsou také vítaným oživením duchovního života NO.

Struktura komunitního dne může být následující: dopolední společná bohoslužba, společný oběd, přednáška na zvolené téma spojená s diskuzí, tvořivá činnost s duchovní tematikou, koncert duchovní hudby, promítání večerního filmu. Důležité je při tom společné sdílení.

7.7 Partnerství a spolupráce

Pro každou náboženskou obec je výhodné, vyjde-li ze své uzavřenosti a spojí-li se s ostatními. Jak jsme shledali na příkladu NO CČSH Votice, taková spolupráce má smysl nejenom z hlediska duchovního, ale rozšiřuje i možnost získání finančních prostředků, které jsou potřebné pro chod náboženské obce. Také NO CČSH Vršovice vyvíjí velké množství aktivit, které přesahují obvyklý rámec sborové činnosti.

Spořilovské náboženské obci se podařilo vytvořit hezkou tradici letních zahradních slavností, které se obvykle konají ve svatodušním období nebo v čase „babího léta“ u příležitosti svátku sv. Václava, duchovního patrona české země. Při zahradní slavnosti se setkávají věřící z vícero náboženských obcí našeho vikariátu, ke spoluslužbě jsou přizváni i duchovní odjinud. Zúčastnit se mohou rovněž jak věřící a kněží z jiných církví, ale též nevěřící a hledající, kteří mívají vazby na někoho ze sboru. Tímto způsobem je posíleno společenství na úrovni vikariátu, neboť slavnost je vítanou příležitostí k tomu, aby se sešli věřící sousedním obcí. Příhodné je využít toto setkání ke sdílení obecnství dvou sbratřených sborů, které se při poskytnutí zázemí vystřídají.

Taková setkání vedou k prohlubování mezilidských vztahů v rámci církve, míněno nejen CČSH, ale celé křesťanské církve jako takové. Můžeme je tedy směle nazvat setkáními nadkonfesionálními a ekumenickými.

Z hlediska organizace, popř. finančního zajištění takových akcí je záhodno též zjistit, jaký sociální plán či program má obec, město nebo městská část, kde NO působí. Vzhledem k tomu, že náboženská obec je právnickou osobou, může nabídnout své partnerství pro zajištění zajímavých kulturních, vzdělávacích, osvětových a duchovních akcí. Pozitivní je vždy spolupráce při realizaci, kdy se NO stává partnerem při plnění

projektu. V takovém případě může obec dosáhnout i na finanční prostředky z různých grantů či programů, ať už úrovní místní či státní správy, na finanční podporu z rozpočtu diecéze, a nebo dokonce na finanční prostředky ze zdrojů Evropské unie.

V rámci větší propagace obce je dobré se účastnit na slavnostních a pietních aktech, které se konají na území, kde NO působí. Tyto akce bývají pod záštitou obce, města nebo městské části; jde např. o oslavy konce světové války, vzpomínku na politické vězně, výročí vzniku Československa apod. Kněz může být kněz vybídnut ke čtení z Písma či k modlitbě. CČSH tak v souladu se svou národní tradicí pokračuje ve své misijní činnosti.

Důležitá je i stálá spolupráce na poli ekumenickém. Tato spolupráce by neměla být formální, ale živá. Křesťané různých církví se nemají setkávat jen jednou ročně (např. při lednovém aliančním týdnu modliteb, nýbrž mají se scházet při ekumenických bohoslužbách, pobožnostech a modlitbách po celý rok.

Závěr

Obsahem této diplomové práce je revitalizace náboženské obce Církve československé husitské (CČSH). Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou; obsahuje celkem sedm kapitol, které jsou dále rozděleny na podkapitoly.

Teoretická část je zpracována na základě aktuálních oficiálních dokumentů CČSH a odborné teologické literatury, zejména knih prof. ThDr. Milana Salajky a prof. ThDr. Otto Rutrleho, významných představitelů praktické teologie CČSH. Teoretickou část tvoří první až třetí kapitola této diplomové práce.

První kapitola pojednává o základních ustanoveních, která se týkají činnosti a života náboženské obce CČSH. Tato právní ustanovení vyplývají z Ústavy CČSH, Hospodářského řádu CČSH, Organizačního řádu CČSH a Řádu duchovenské služby CČSH. Těmito právními ustanoveními se řídí činnost všech náboženských obcí. Proto jsou zde tyto právní předpisy citovány co nejvíce přesně, aby nemohlo dojít ke zkreslení a posunu jejich významu. Druhá kapitola se zabývá praktickou eklesiologií, tj. církví jako společenstvím a institucí, náboženskou obcí a sakrálním prostorem. Třetí kapitola pojednává o činnosti náboženské obce.

Následující tři kapitoly (čtvrtá až šestá kapitola) tvoří praktickou část této diplomové práce. Sledují historii a revitalizační proces v třech vybraných náboženských obcích CČSH, jimiž jsou: NO CČSH Praha – Spořilov, NO CČSH Praha – Vršovice a NO CČSH Votice. Tyto kapitoly mají shodnou strukturu, kterou tvoří: historie místa, historie náboženské obce, revitalizační proces náboženské obce, její duchovní, administrativní a hospodářská činnost náboženské obce. V kapitole sedmé je uveden návrh obecné optimalizace činnosti vedoucí k revitalizaci náboženské obce. Text doplňují přílohy, které se váží k předchozímu textu (fotografie ze života vybraných náboženských obcí, ukázky pastoračních dopisů, dotazník pro matriku farního úřadu a grafy).

Vybrané náboženské obce jsou analyzovány z hlediska jejich historie, duchovního života, hospodaření náboženské obce a revitalizačního procesu. Tyto poznatky jsem čerpal jednak z vlastních zkušeností duchovního, jednak z kronik těchto náboženských obcí a z osobních rozhovorů s jejich duchovními. Sám jsem také tyto obce navštívil, abych poznal jejich praktický život při slavení bohoslužeb, schůzích rady starších či biblických hodinách.

Zjištěné poznatky jsou dále porovnávány. Lze konstatovat, že struktura činnosti sborů se do značné míry shoduje, což vyplývá z ustanovení Ústavy a řádů CČSH. Odlišnosti a určitá specifika jsou dána tím, v jakém místě se náboženská obec nachází, jaké byly okolnosti jejího vzniku a jaké je společenské a kulturní prostředí, v němž obec působí.

Významným faktorem je rovněž okolnost, zda se náboženská obec nachází v Praze nebo mimo Prahu. Např. votická náboženská obec je obcí venkovského typu, zatímco vršovická obec je jejím pravým opakem. Náboženská obec na Spořilově je svou velikostí srovnatelná s obcí ve Voticích, odlišuje se však zejména tím, že je součástí velkoměsta. Jako jedna z mnoha náboženských obcí v Praze má však i ona svá specifika.

Jednotlivé obce se od sebe liší nejen místem svého působení, ale i velikostí členské základny a majetkovými poměry. Zatímco v Praze existují možnosti, jak využít objekty v majetku obce k ekonomickému přínosu (např. formou pronájmu prostor v místě), venkovské obce takové možnosti obvykle nemají. Některé sbory se skládají jen z bohoslužebného prostoru a bytu pro kněze, a proto mají finanční problémy, jak zajistit praktický chod náboženské obce.

Některé NO CČSH již od začátku svého vzniku usilovaly o hospodářskou soběstačnost a mimo stavbu sboru zvolily i výstavbu bytových i nebytových prostor, které by mohly být v budoucnu zdrojem dalšího přínosu financí. Příkladem takového přístupu je NO CČSH Vršovice, které velký sborový objekt dává dostatek příležitostí k pronájmu a aktivitám, které jsou zdrojem příjmu pro obec.

Z hlediska revitalizačního procesu lze říci, že ve všech třech zkoumaných obcích funguje obdobná struktura duchovní správy a péče. Sledované činnosti edukace a pastorače by bylo možno dále hodnotit po stránce efektivity a nabídnout určitou alternativu jejich inovace, která by vedla k zatraktivnění a větší návštěvnosti věřících i hledajících. Vždyť revitalizace sboru se týká právě těchto činností.

Žádná z uvedených obcí netrpěla dlouhodobou nepřítomností duchovního, nejde tedy o formální obce bez znaků duchovního a hospodářského života. Nově ustanovení duchovní vždy navazovali na strukturu, kterou převzali, a snažili se svěřenou obec dále rozvíjet.

Ve své diplomové práci jsem vyzdvihl společné prvky vedení života v náboženské obci, a to v její činnosti duchovenské, administrativní i hospodářské. Duchovenská činnost

zmíněných náboženských je až na malé odchylky podobná. Značné rozdíly však můžeme pozorovat v ekonomické udržitelnosti jednotlivých sborů.

Hospodářská situace CČSH, a to jak církve jako celku, tak jednotlivých církví, je nadále otevřená. Na základě zákona č. 428/2012 Sb. o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi v důsledku majetkových křivd způsobených komunistickým režimem, získává i CČSH nazpět zdánlivě velký majetek, vyčíslený na 3,1 miliardy Kč. Finanční prostředky jsou určeny především na provoz církve a na mzdy duchovním. Postupně dojde k úplné odluce církví a náboženských společností od státu.

Zatím se však zdá, že tzv. církevní restituce jsou pro naši církve spíše „danajským darem“. CČSH jako celek i jednotlivé náboženské obce hledají nové cesty svého finančního zabezpečení. V současné době je hospodaření mnoha obcí velmi náročné, neboť sbory nejen že nemají co pronajímat a na čem vydělávat, ale nemají ani podnikatelské zkušenosti a nejsou připraveny na hospodářskou soběstačnost. To dokládají i poznatky získané ve zkoumaných obcích. NO CČSH Spořilov byla v roce 2010 silně zadlužena a teprve možnost rekonstrukce prostor, které se dají pronajmout jako bytové jednotky, přinesly potřebné finance, které schodek vyrovnaly. Také NO CČSH Votice zápasí o vyrovnaný rozpočet a dostatek finančních prostředků si spíše než pronájmem může zajistit aktivitami osvětového, duchovního a kulturního rázu nebo spoluprací s jinými organizacemi.

Jde o dlouhodobý proces, který se neobejde bez vzájemné solidarity mezi jednotlivými sbory a hledání společné cesty k řešení samofinancování církve. Pod termínem revitalizace náboženské obce rozumíme nové uspořádání ve všech směrech života obce a jejího budoucího rozvoje. Sbor CČSH se má stát místem pevného a bezpečného duchovního domova nově přichozím a se stejnou péčí by měl zaopatřit a saturovat potřeby duchovní sestrám a bratřím stávajícím. Jde tedy předně o spolužití generací, které zakouší společnou víru, mají společnou naději a snáší se ve společné lásce, která činí církev opravdovou církví lidu Kristova.

Prameny a literatura

Litterae sacrae

Bible. Písmo svaté Starého a nového zákona (včetně deuterokanonických knih).

Český ekumenický překlad. Praha: ČBS 2012. 18. (9. opravené) vydání, 1388 str.

ISBN 978-80-87287-51-4.

Bibli svatá aneb Všecka svatá písmena Starého i Nového zákona. Podle posledního vydání kralického z roku 1613. Praha: Biblická společnost britická a zahraniční 1939. Vydání neuvedeno, 1102 str.

Nový zákon Pána a Spasitele našeho. Paralelní Nový zákon česko-řecký. [online]. [citováno dne 2016-05-28] Dostupné z: <http://www.biblickaknihovna.cz/wp-content/uploads/Novy-zakon-cesko-recky.pdf>.

Dokumenty a bohoslužebné knihy CČSH

Agenda CČSH. První část. Praha 2006, s. 22-23. [online]. [citováno dne 2016-06-28] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/2226-agenda-1-cast.pdf>.

Bohoslužebná kniha Církve československé husitské. Liturgie podle patriarchy Karla Farského. 2. vydání. Praha: Blahoslav, 2004, 100 str. ISBN 80-70000-660-9.

Hospodářský řád CČSH (2004): [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/889-hospodarsky.pdf>.

Organizační řád CČSH (2010): [online]. [citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: <http://www.cesh.cz/dokumenty/891-organizacni.pdf>.

Řád duchovenské služby CČSH (2013). Prováděcí předpis k Ústavě CČSH. [online]. [citováno dne 2016-06-28] <http://www.cesh.cz/dokumenty/1583->

Ústava CČSH v platném znění ze dne 26. ledna 2008. [online]. [citováno dne 2016-06-28]
Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/518-ustava_2008_web.pdf.

Základy víry CČSH se Stručným komentářem. 1. vydání. Praha: Blahoslav, 2014, 182 str.
ISBN 978-80-7000-106-6. [online]. [citováno dne 2016-06-28] Dostupné z:
http://www.ccsch.cz/dokumenty/2105-zakl_viry_web.pdf.

Zpěvník CČSH. Upořádali TRTÍK, Z.- UNGERMANN, O-ŠIMŠÍK, L. 1. vydání. Praha:
Blahoslav, 1995, 776 str. ISBN 80-70000-276-X.

Prameny

IGNÁC Z ANTIOCHIE. *List Magneským VI, 1.* In: IGNATIOS ANTIOCHIJSKÝ. *Listy Ignatia Antiochijského.* Přeložil Jan Sokol. In: *Spisy apoštolských otců.* Varcl, L. – Drápal, D. – Sokol, J. Praha: Kalich, 1986. 1. vydání, 278. str.

Kronika náboženské obce CČSH Spořilov. Archiv FÚ CČSH Spořilov, Praha 4,
Jihovýchodní VII., č. p. 945/2.

Kronika náboženské obce CČSH Votice. Archiv FÚ CČSH Votice, Husova 287.

Kronika náboženské obce CČSH Vršovice. Archiv FÚ CČSH Vršovice, Praha 10,
Moskevská 34/967.

Slovníky

DOUGLAS, J. D. *Nový biblický slovník.* c1962, c1982. 2. vydání. Praha, Návrat domů,
2009. 1244 str. ISBN 978-80-7255-193-4.

NOVOTNÝ, Antonín. *Biblický slovník.* c1935. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha:
Kalich 1956, 816 str. [online]. [citováno dne 2016-06-28] Dostupné z:
<http://www.davar3.net/slovník/> http://lide.cb.cz/pavel.mosner/bib_slovník_novotny/0050-0100.pdf.

PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vydání. Praha: Kalich, 2006, 190 str. ISBN 80-7017-029-8.

PRACH, Václav. *Řecko-český slovník*. Praha: Springer a spol. 1942. 590 str.

PRAŽÁK, J. M. – NOVOTNÝ, F. – SEDLÁČEK, J. *Latinsko-český slovník, díl A-K*. Praha: SPN 1980. 19. vydání, 743 str.

Literatura

ČEŠKA, Josef. *Zánik antického světa*. 1. vydání. Praha: Vyšehrad, 2000, 280 str. ISBN 80-7021-386-8.

GUARDIANO, Romani. *O modlitbě*. 1. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. 200 str. ISBN 80-7192-899-2.

HROMÁDKA, Tomáš (ed.). *Po stopách československých legionářů*. 1. vydání. Praha: Sbor pro obnovu pomníku Hrdinů od Sborova, o. s., 2015. 160 str. ISBN 978-80-906-294-1-7.

KADERÁVEK, Václav – SALAJKA, Milan. *Církev a čas*. 1. vydání. Praha: Blahoslav, 1993, 168 str.

KALENSKÝ, Jiří. *Historie sněmů CČSH*. [online]. [citováno dne 2016-05-28] Dostupné z: <http://www.ccsch.cz/view.php?id=43>.

LLOYD TAYLOR, Mark – NEWTON, Alissabeth. *Praying at the edges. Theology of an "emergent" anglo-catholic sunday evening eucharist. Worship*. 2016, vol. 90, s. 246-269. ISSN: 0043-941X.

POCHE, Emanuel. *Prahou krok za krokem*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Panorama, 1985, 469 str.

PRCHLÍK, Vladimír. *Malá historie NO CČSH Záběhllice-Spořilov*. 1. vydání. Praha: NO CČSH Spořilov, 2011, 85 str.

RICHTER, Klemens. *Liturgie a život*. Přeložil Jan Sokol. 1. vydání. Praha: Vyšehrad 1996. 184 str. ISBN 80-7021-140-7.

RUTRLE, Otto. *Kapitoly z církevní praxe*. Praha: Husova československá bohoslovecká fakulta, vročení ani vydání neuvedeno, 1941, 194 str.

SALAJKA, Milan. *Křesťanská bohoslužba*. 1. vydání, Praha: Blahoslav, 1985, 146 str.

SALAJKA, Milan. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci*. Praha: Karolinum, 1998, 191 str. ISBN 80-7184-655-4.

SALAJKA, Milan. *Modlitba věřícího společenství*. Praha: Blahoslav, 1979, 110 str.

SALAJKA, Milan. *Portrét CČSH*. Praha: Blahoslav, 2007. 1. vydání, 52 str. ISBN [online]. [citováno dne 2016-05-28] Dostupné z: http://www.ccsch.cz/dokumenty/665-portret_salajka_opt.pdf.

SALAJKA, Milan. *Rozhovor o duchovní práci v církvi*. Praha: Blahoslav, 1977, 142 str.

SALAJKA, Milan. *Řád a právo v ekumenické církvi II*. Praha: Husova československá bohoslovecká fakulta, 1975, 150 str.

SALAJKA, Milan. *Teologie a praxe křesťanstva*. Praha: Karolinum, 2000, 220 str. ISBN 8024601028

ŠUSTR, Václav – ČADOVÁ, Magdalena. *Husité na Voticku*. Vydáno u příležitosti 600. výročí mučednické smrti M. Jana Husa. Votice: NO CČSH Votice, 2015, 79 str.

TRTÍK, Zdeněk. *Slovo víry*. Praha: Blahoslav, 1963, 98 str.

Články

POKORNÝ, Ladislav. Liturgický rok. Článek in: Revue Theofil ze dne 7. 11. 2008. Zkrácená pasáž z knihy: *Obnovená liturgie*. Praha: ČKCH 1975, s- 194-198. [online].

[citováno dne 2016-03-08] Dostupné z: <http://revue.theofil.cz/revue-clanek.php?clanek=413>.

Rozhovory

Rozhovor se spořilovskými pamětníky. Svědectví pamětníků, obyvatel Spořilova, ze dne 7. prosince 2014. Informace poskytli: MUDr. Eva Kubátová, členka NO CČSH Spořilov, a Ing. Vladimír Prchlík, člen RS NO CČSH Spořilov. Materiál je v archivu autora této diplomové práce.

Rozhovor s Mgr. Davidem Frýdlem, duchovním NO CČSH Vršovice, dne 10. 12. 2014 na faře vršovického sboru. Materiál je v archivu autora této diplomové práce.

Rozhovor s Mgr. K. M. Čadovou, duchovní NO CČSH Votice, dne 15. 7. 2014 na faře votického sboru. Materiál je v archivu autora této diplomové práce.

Internetové zdroje

Farského sbor ve Vysokém nad Jizerou. [online]. [citováno dne 2016-06-14] Dostupné z: <http://www.ccs Praha.cz/nabozenske-obce/luzna.html>.

Historie města Votic. Oficiální webové stránky města Votice.

[online]. [citováno dne 2015-01-06] Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/z-dejin-votic/ds-3379/archiv=0&p1=15350>; <http://www.mesto-votice.cz/votice-po-r-1848/d-4527/p1=15350>; <http://www.mesto-votice.cz/po-zruseni-okresu/d-5627/p1=15350>.

Husův sbor v Lužné u Rakovníka. [online]. [citováno dne 2016-06-14] Dostupné z: <http://www.ccs h k .cz/2015/09/10/90-vyroci-otevreni-sboru-ve-vysokem-nad-jizerou/>.

KALENSKÝ, Jiří. *Historie sněmů CČSH.* [online]. [citováno dne 2016-05-28] Dostupné z: <http://www.ccs h .cz/view.php?id=43>.

KOHL, Jiří G. *Církev jako pospolitost – communio.* Článek in: Getsemany 241, září 2012. [online]. [citováno dne 2016-06-15] Dostupné z: <http://www.getsemany.cz/node/2951>.

Mozaiky v Ravenně, památky zapsané v seznamu kulturního dědictví UNESCO. [online].
[citováno dne 2016-06-14] Dostupné z: <http://www.turistika.cz/mista/ravenna-pamatky-unesco>.

Výroky o modlitbě. [online]. [citováno dne 2016-05-28] Dostupné z:
<http://www.modlitba.cz/modlitba-v-zivote/vyroky-o-modlitbe/>.

Obrazové přílohy

Obr. č. 1: Základní kámen sboru na Spořilově. 90. výročí ČČS(H). (2010). Fotogalerie spořilovského sboru. [online]. [citováno dne 2016-07-07] Dostupné z:

<http://sporilov.info/view.php?navezclanku=thdr-tomas-butta-odhalil-pomnik-k-90-vyroci-ccsh-na-sporilove&cislocclanku=2010110005>.

Obr. č. 2: Zahradní slavnost ve spořilovském sboru (2012). Fotogalerie spořilovského sboru. [online]. [citováno dne 2014-07-07] Dostupné z:

<http://www.ccsch.cz/galerie.php?id=53>.

Obr. č. 3: Vázání adventních věnců ve sboru na Spořilově (2012). Fotogalerie spořilovského sboru.

Obr. č. 4: Setkání generací ve spořilovském sboru (2011). Fotogalerie spořilovského sboru. [online]. [citováno dne 2014-05-20] Dostupné z:

<http://www.ccsch.cz/galerie.php?id=53>

Obr. č. 5: Zvon M. Jan Hus ve sboru na Spořilově. (2015). Fotogalerie spořilovského sboru. [online]. [citováno dne 2016-07-07] Dostupné z:

<http://www.ccsch.cz/galerie.php?id=772>.

Obr. č. 6: Křest knihy „Po stopách spořilovských legionářů“ (2016). Fotogalerie spořilovského sboru. [online]. [citováno dne 2016-07-07] Dostupné z:

<http://www.sporilov.info/view.php?cislocclanku=2016030003>.

Obr. č. 7: Husův sbor v Praze – Vršovicích krátce po dostavbě (třicátá léta 20. století). Fotogalerie vršovického sboru. [online]. [citováno dne 2016-07-07]

Dostupné z: http://www.husuvsbor.cz/?page_id=36&album=1&gallery=2.

Obr. č. 8: Husův sbor v Praze – Vršovicích v současnosti. Fotogalerie vršovického sboru. [online]. [citováno dne 2016-07-07] Dostupné z:

http://www.husuvsbor.cz/?page_id=36&album=1&gallery=1.

Obr. č. 9: Kostelní věž vršovického sboru s lucernou, kalichem a křížem. Fotogalerie vršovického sboru. [online]. [citováno dne 2016-07-07] Dostupné z:

http://www.husuvsbor.cz/?page_id=36&album=1&gallery=1.

Obr. č. 10: Interiér vršovického Husova sboru (pohled od stolu Páně). Fotogalerie vršovického sboru. [online]. [citováno dne 2016-07-07] Dostupné z: http://www.husuvsbor.cz/?page_id=36&album=1&gallery=1.

Obr. č. 11: Mana, divadlo vršovickém sboru (po rekonstrukci). Fotogalerie vršovického sboru. [online]. [citováno dne 2016-07-07] Dostupné z: <http://www.husuvsbor.cz/>.

Obr. č. 12: Barbecue ve vršovickém sboru. Loučení s létem (2009). Fotogalerie vršovického sboru. [online]. [citováno dne 2016-07-07] Dostupné z: http://www.husuvsbor.cz/?page_id=36&album=1&gallery=34.

Obr. č. 13: Plakát ke slavnostnímu otevření sboru ve Voticích v roce 1925. [online]. [citováno dne 2016-07-07] Dostupné z: <http://www.ccs Praha.cz/search.html?searchphrase=all&searchword=no%20votice>.

Obr. č. 14: Bohoslužba ve votickém sboru CČSH. [online]. [citováno dne 2016-07-07] Dostupné z: <http://www.ccs Praha.cz/search.html?searchphrase=all&searchword=no%20votice>.

Obr. č. 15: Pastorační dopis pro NO Spořilov. Letnice 2011. Archiv autora.

Obr. č. 16: Pastorační dopis pro NO Spořilov. Vánoce 2012. Archiv autora.

Obr. č. 17: Ukázka dopisu pro shromáždění NO Spořilov s připojeným dotazníkem. Archiv autora.

Obr. č. 18: Graf finanční revitalizace NO Spořilov v Kč za rok. Zdroj: Návrhy rozpočtu na rok 2012-2013 NO CČSH Praha – Spořilov.

Obr. č. 19: Graf finanční revitalizace NO Vršovice v Kč za rok. Zdroj: Návrhy rozpočtu na rok 2012-2013 NO CČSH Praha – Vršovice.

Obr. č. 20: Graf finanční revitalizace NO Votice v Kč za rok. Zdroj: Návrhy rozpočtu na rok 2012-2013 NO CČSH Praha – Vršovice.

Obr. č. 21: Duchovní NO CČSH Spořilov, br. Jan Hlavsa, na zahradní slavnosti (2012). Fotogalerie spořilovského sboru.

Obr. 1

Základní kámen sboru na Spořilově. 90. výročí CČS(H)

Obr. 2

Zahradní slavnost na Spořilově (2012)

Obr. 3

Vázání adventních věnců ve sboru na Spořilově (2012)

Obr. 4

Setkání generací ve sboru na Spořilově (2011)

Obr. 5

Zvon M. Jan Hus ve sboru na Spořilově (2015)

Obr. 6

Křest knihy „Po stopách spořilovských legionářů“ ve sboru (2016)

Obr. 7

**Husův sbor v Praze – Vršovicích krátce po dostavbě
(třicátá léta 20. století)**

Obr. 8

Husův sbor v Praze – Vršovicích v současnosti

Obr. 9

Kostelní věž vršovického sboru s lucernou, kalichem a křížem.

Obr. 10

Interiér vršovického Husova sboru (pohled od stolu Páně)

Obr. 11

Mana, divadlo vršovického sboru (po rekonstrukci)

Obr. 12

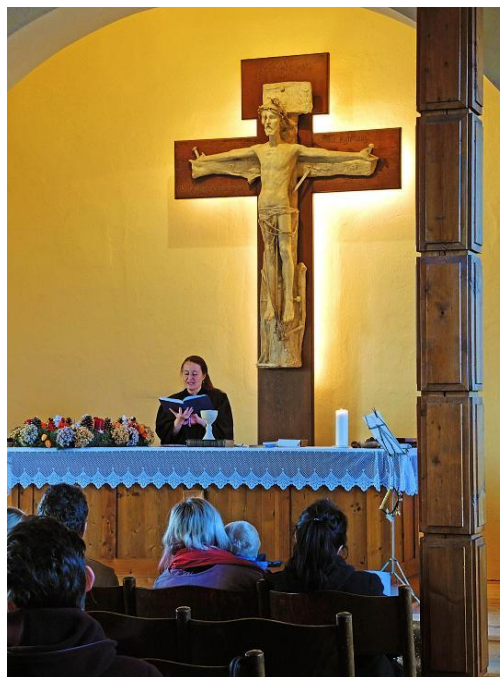
Barbecue ve vršovickém sboru. Loučení s létem (2009)

Obr. 13

Plakát ke slavnostnímu otevření sboru ve Voticích v roce 1925

Obr. 14

Bohoslužba ve votickém sboru ČČSH

Obr. 15– Ukázka pastoračního dopisu pro NO Spořilov:

***Církev československá husitská,
Praha IV – Spořilov***

Rada starších si Vás v lásce a pokoji, pokladu našeho Pána dovoluje pozvat v den před svatodušními svátky ke společné modlitbě a posile duchovní vydávající se z daru jeho Slova i těla v našem společenství.

**Bohoslužbu konáme v sobotu dne
11. června 2011 od 14.00 hod.
v prostoru farní zahrady.**

Zveme Vás i vaše blízké ke společné radosti z požehnání životu církve, které smíme oslavovat ve svátku Letnic. Svátku společenství kde je živí Kristus vprostřed nás.

12. června si též připomínáme úmrtí prvního patriarchy **ThDr. Karla Farského** po bohoslužbě bude možné vyslechnou **přednášku o jeho díle a životě**. Přednášejícím je

ThDr. Jaroslav Hrdlička

z katedry Církevních dějin na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy.

V podvečer se poprvé po dlouhých 5 letech opět k větší slávě Hospodina Boha živých rozezní hudební nástroj našeho sboru harmonium od firmy "Tuček a syn" z roku 1927, které prošlo kompletní renovací.

Za rekonstrukci a finanční dar chceme též vyjádřit poděkování městské části Praha IV.

Osobně se těším na setkání a chvíle strávené ve vaší přítomnosti a společné radosti.

Pán s Vámi!

Obr. 16– Ukázka pastoračního dopisu pro NO Spořilov:

Sestry a bratři, požehnaný je čas, který právě nastává.

Čas příprav a velkého očekávání, ve kterém se Hospodin sklání ke svému lidu. Kéž nás neopouští pravá jistota, po které lační věřící srdce člověka. Pán nás tříbí a připravuje právě pro čas nejistoty. Ten kdo skládá jistotu v tomto světě, nemůže nalézt jistotu věčnosti. Jistota nerovná se Spása. Bůh sám boří naši jistotu, která je vrcholem odevzdání se do jeho péče i naděje. Vždyť samo mateřství, rodičovství je příkladem velké nejistoty. Hospodin ve svých zkouškách uvádí své služebníky do neznáma a v očistění je přivádí k světlu, které očekáváme. Zatímco vše kolem mění tvar i sílu, On zůstává stále stejný včera i dnes. Proto je tento druhý křesťanský svátek důležitý a životadárny. Otec sám daroval svého Syna jako naši jistotu – nám i všem pronárodům, co přijaly Slovo života nesoucí naději věčnosti.

Vánoční čas NO Spořilov

1. prosince -

tradiční vázání adventních věnců v NO na Spořilově spolu s pobožností.

I. adventní neděle 2. prosince -

Bohoslužba Spořilov 9.30.

II. adventní neděle 9. prosince -

Bohoslužba Zahradní Město 10.00.

III. adventní neděle 16. prosince -

Bohoslužba Spořilov 9.30.

IV. adventní neděle 23. prosince -

Bohoslužba Zahradní Město 10.00.

24. prosince -

Štědrý podvečer na Spořilově 15.00.

25. prosince - Hod Boží vánoční -

Bohoslužba Spořilov 9.30.

26. prosince - Mučedníka Štěpána –

Bohoslužba Zahradní Město 10.00.

30. prosince - Bohoslužba Spořilov 9.30.

1. ledna -

Novoroční požehnání

Den obnovy samostatného českého státu (1993)

Bohoslužba Zahradní Město

6. ledna - Tři králové (Epifanie)

Bohoslužba Spořilov 9.30

Na Tři krále bude též ukončena sborová bohoslužebná sbírka za celé Vánoční období od 1. prosince 2012 do 6. ledna 2013 ve prospěch dětského domova v Dubenci u Příbramy.

Obr. 17 - Ukázka dopisu pro shromáždění NO Spořilov:

Vážený bratři, milé sestry, dovoluji si Vás pozvat

na výroční shromáždění NO Spořilov, které se bude konat dne

21. února 2010 v modlitebně na Spořilově

od 11.00 hod.

Program jednání:

- Úvodní modlitba

- Analýza a statistické údaje vedení NO

- Finanční zpráva NO

- Volby členů RS

- Diskuze

S pozdravem všeho dobrého v čase postním

br. Jan Hlavsa.

Z důvodu usnadnění práce s matriční kartotékou se RS dohodla na převedení veškerých dat do elektronické podoby. Zasíláme Vám dotazník s žádostí o jeho důkladné vyplnění. Zároveň s touto změnou dojde i k aktualizaci věřících naší náboženské obce. Snažíme se o důkladnější zmapování informací pro zintenzivnění života v naší obci. Vyplněné zašlete

prosím zpět na adresu Farního úřadu:

Farní úřad NO CČSH Spořilov, Jihovýchodní VII., č. p. 945/2, 141 00 Praha 4.

DOTAZNÍK

Žena / Muž:

Jméno: Příjmení:

Datum narození:..... Místo narození:

Stav: Vzdělání:.....

Zaměstnání:.....

Děti - jména dětí, datum, rok a místo narození:

.....

.....

.....

Přijaté svátosti:

Svátost křtu – datum a místo, jméno kněze, jenž svátost vysluhoval:

.....

Svátost biřmování – datum, místo a jméno kněze, jenž svátost vysluhoval:

.....

Svátost manželství - datum, místo a jméno kněze, jenž svátost vysluhoval:

.....

Kontakt:

současná adresa, telefon, ev. e-mail:

.....

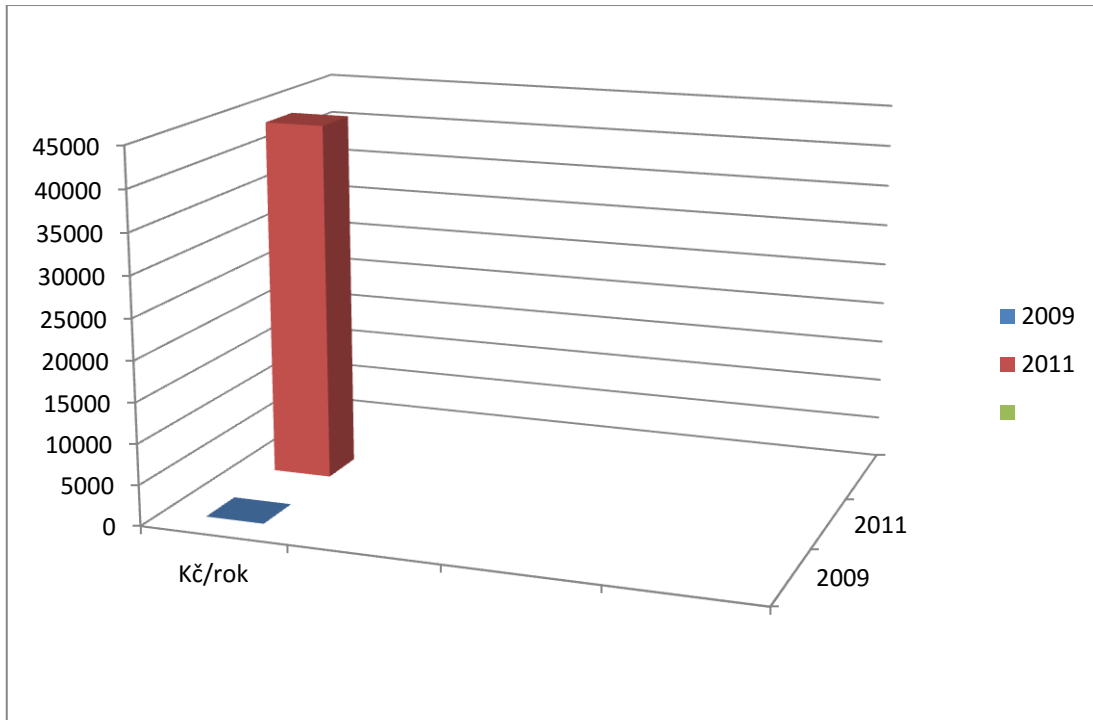
Na zadní stranu dotazníku prosím napište dodatečné informace, které považujete za důležité.

Prosím o nahlášení jakékoli změny adresy či kontaktu v průběhu budoucího času.

Děkuji za Váš čas i spolupráci na vinici Páně -

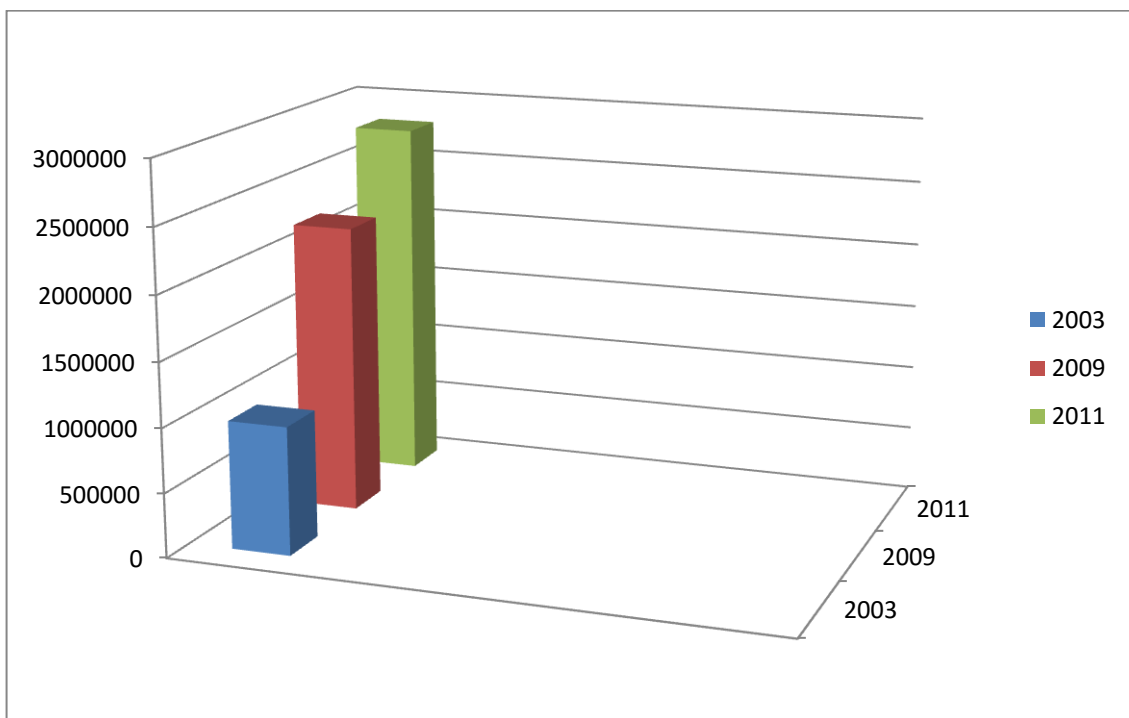
Jan Hlavsa, duchovní NO
CČSH Spořilov.

Obr. 18

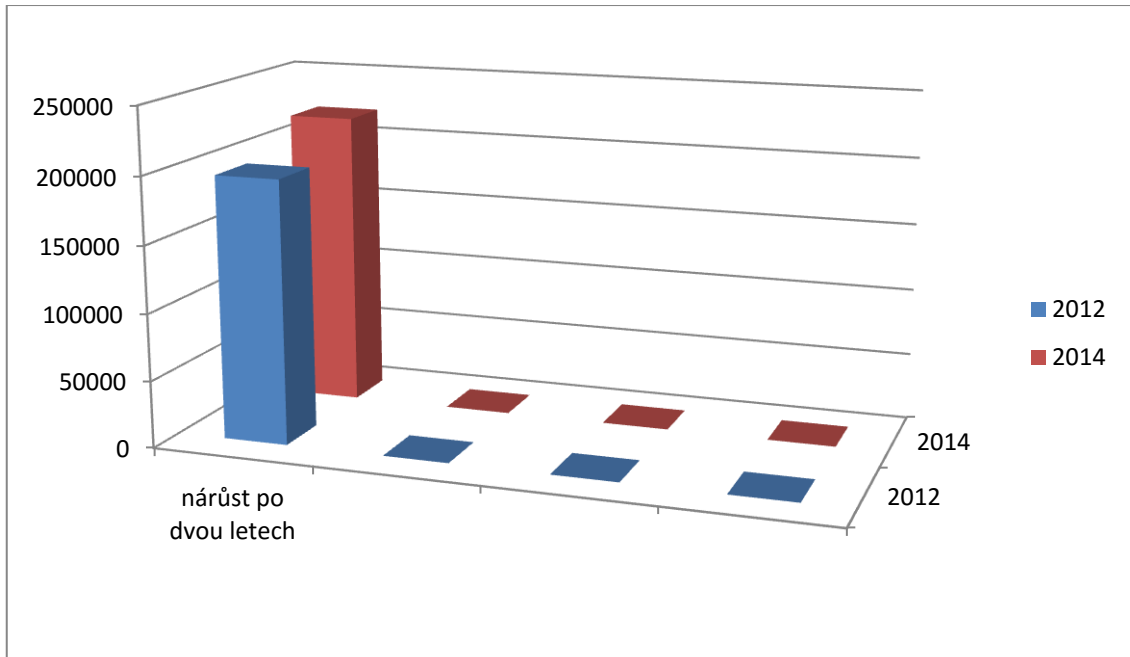
Graf finanční revitalizace NO Spořilov v Kč za rok

Obr. 19

Graf finanční revitalizace NO Vršovice v Kč za rok

Obr. 20

Graf finanční revitalizace NO Votice v Kč za rok

Obr. 21

Duchovní NO CČSH Spořilov, br. jáhen Jan Hlavsa, na zahradní slavnosti.

Summary

The subject of the present dissertation is the effort to revitalize the religious Czechoslovak Hussite Church municipalities in the Czech Republic. The aim is to propose a methodology for the revival of religious municipalities and consequently of the whole structure of the church, which is newly confronted with the situation whether to accept the financial settlement within the bounds of the state and the church. During more than a ten year long professional experience in church, first as a preacher and later as a Deacon, I have gained experience concerned with the leadership and work in a municipality. My first sphere of activity was in the religious municipality in Ústí nad Labem.

Here, in collaboration with the then preacher and the board, I have, for the first time, put the revitalization and optimization of a municipality in practice. Success occurred in some five years of the intensive work. The Ústí nad Labem ensemble became economically independent. Furthermore, there was the reconstruction of buildings belonging to the church and consequently the municipality became a spiritually active place i.e. a spiritual community centre, which also contributed in the sphere of social work, education and healthcare. Our activity was awarded by the Prague bishop. Other municipalities belonging to the deanery started to adopt the process leading to the revival of municipalities.

Afterwards, the bishop appointed me to the Prague religious municipality in Spořilov, my recent place of work. The municipality of Spořilov, similar to that of Ústí nad Labem, had also its particularities and difficulties in its management. In this religious municipality, I have applied the same plan for its spiritual development as well as economical. It is always crucial to begin the process by making an analysis and to determine the objectives of the future development in cooperation with the board, which needs to be an active component in the municipality.

Consequently, it must carry out orders and regulations of the highest authorities of the church. Each newly appointed clergyman has similar experience in the community belonging to his scope of authority. He or she often faces deep-rooted difficulties that are often merely formal with no sign of life. Some communities are reclusive and communicate with difficulties merely within parish and vicarage; without any visible sign of activity. The clergymen cease to engage in the spiritual life and development in the

municipality. Sometimes, they simply become mere clerks fulfilling the orders of superior authorities. In other cases, they become administrators of vacant spaces. The endeavour for the revitalisation of NO may be divided into three phases: 1. the function and administration of the parish office (personal functional representation of the religious municipality by the board), 2. spiritual life in the religious municipality and its contribution to the area of its authority, the effort to use most efficiently the material and economical potential of a given religious municipality.

In the introduction of the theoretical part of the present dissertation I acquaint the reader with the orders and the constitution of the church as an organizational institutional body. Furthermore, I aim to outline the development of the church and of the life of independent religious municipalities. Consequently, to engage in the difference in the perception of ecclesia and the church institution; to describe the basis of activity of the church and its tasks, which arise from its orders and regulations. The aim of the study is to propose a methodological course of action for a clergyman, who is newly appointed to a religious municipality. The religious municipality is a fundamental unit of a church as a whole. It succumbs to the order of the church, the church law and it is lead in the spirit of evangel and in the mission of Jesus Christ, its Lord.

The church meets for sacral assemblies, where the God's authority is professed; God's presence is experienced through Eucharist and other sacraments, from God. The life and the leadership of a municipality are entrusted to a clergyman, who administers spiritual and material needs of Christ's community, in collaboration with the board. A part of my study is a research and a probe into three different municipalities. Each municipality has different possibilities of its service in the common effort of the church. I have attempted to objectively describe the functionality and the life of three religious municipalities. Two of these municipalities are to be found in Prague whereas one municipality is in the country. They differ in their size, reach, economical possibilities, spiritual, social and cultural effort and also enlightenment within the bounds of their possibility.

I held conversations with the clergymen employed in the individual NO and consequently compared economical results. I have studied individual chronicles and parish registers. Hence, the result of the present study is to abstract individual findings and activities leading to the stabilisation and renewal of the religious lives of individual municipalities and consequently of the whole Czechoslovak Hussite Church.